

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ χαρά σου (ποίημα)	Κωστή Παλαμᾶ
Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Βενιζέλου	Β. Βενιαρέλλη
Παράφρασις Θουκυδίδου	Ἐλευθερίου Βενιζέλου
Τὸ δαχτυλίδι (ποίημα)	Μιχ. Ἀργυρόπουλου
Τετραστιχα	Σίμου Μενάρδου
Τὸ Ἴόνιο Θέατρο (Ἀντώνιος Μάτεσις)	Μ. Βάλσα
Ἡ Σταχτοπούτα (ποίημα)	Μάρκον Τσιριμώκου
Ἀπ' τὰ «Τραγοῦδια στὴν Ἀγάπην»	Ρίτας Μπούμη
Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ γλῶσσα μας (τέλος)	Ν. Β. Τωμαδάκι
Στὴ Μαριέττα Μινώτου (ποίημα Θεοδ. Βρίκου μετάφρ.)	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Τὸ Γαλλικὸ Ρομάντζο	Θράσον Καστανάκη
Υδάτινος Ἰσκιος (Henri de Régnier) μετάφρ.	Μιχ. Στασινοπούλου
Ἰντερμέτζο Χαΐνε (μετάφρ.)	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Ἡ Ἀγάπη τοῦ Μπραντὲς πρὸς τὴν Ἑλλάδα	Ν. Μουσαρόζη
Ἡ πρώτη Ἀγάπη (Leopardi) μετάφρ.	Μαριέττας Μινώτου
Μονοτονία (ποίημα)	Ἀστ. Μαγγανάρη
Λυρικά Ἀφιερώματα (Ταγόρ) μετάφρ.	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Τὸ μαῦρο ριζικὸ (Κρητικὴ Λαϊκὴ Παράδοση)	Ἀργυρᾶς Κυριαζάκη
Δοξασίαι περὶ ψυχῆς στὴν Κεφαλλονιά	Εὐθ. Κουρούνη
Τὰ προικὰ τῆς Χρυσοχέρας (ποίημα)	Κώστα Δρακόπουλου
Τριολέττο	Μίμη Πομόνη
Σύγκριση Γερμανικῆ Λογοτεχνίας	Παύλου Φλώρου
Ζακυνθινὴ Ἑκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	Διον. Παπαγιαννοπούλου
Ἴόνιος Βιβλιογραφία	»
Βιβλιοκρισίαι—Πνευματικὴ Ζωή—Ἐφημερίδες—Περιοδικὰ—Διάφορα.	»

Ἔτος Γ' 31-32-33—Ὀκτώβρ.—Νοέμβρ.—Δεκέμβρ. 1929—Τὸ τεῦχος Δο. 5.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

Ετησία Δραχ. 50

Εξαμηνος » 25

Ετησία Ξενοτεριχου δολλάρια 2

Ήκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

» συντάξας: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

—= Τυπώνεται στή Σύρο —=

Ἐκδόματα, συνεργασία καὶ δ.τ.

ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλ-

νεται στή Διεύθυνση: Μαριέττα Μι-

νώτου Διευθύντριαν «Ἰονίου Ἀνθολο-

γίας» Ζάκυνθον.

Ἐξεδόθησαν:

ΖΑΚΥΘΙΝΑ ΑΓΡΟΛΟΥΘΥΔΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» Ἰω. Κολλάρου

Δραχμαὶ 20.

ΑΘΗΝΑΙ — Σταδίου 50.

ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΠΥΡΟΣ ΖΩΗΣ",

Ἡ ἀρχαιότερα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐργαζομένων Ἑταιρειῶν

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1863.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: διὰ τὴν Ἑλλάδα Κρατίνου 5.

ΜΕ ΤΙΣ 50 ΔΡΑΧ. τῆς συνδρομῆς των λαβαίνουν οἱ συνδρομητῆς μας περισσότερον ἀπὸ 200 σελίδες τῆς «Ἀνθολογίας», καὶ τὸ πολυτελέστατον λεύκωμα τῆς Ζακύνθου. Ἀποστείλατε οἱ καθυστεροῦντες τὶς συνδρομὰς σας. — Ἀνανεώσατέ τις. — Γράψατε καὶ ἄλλους συνδρομητῆς.

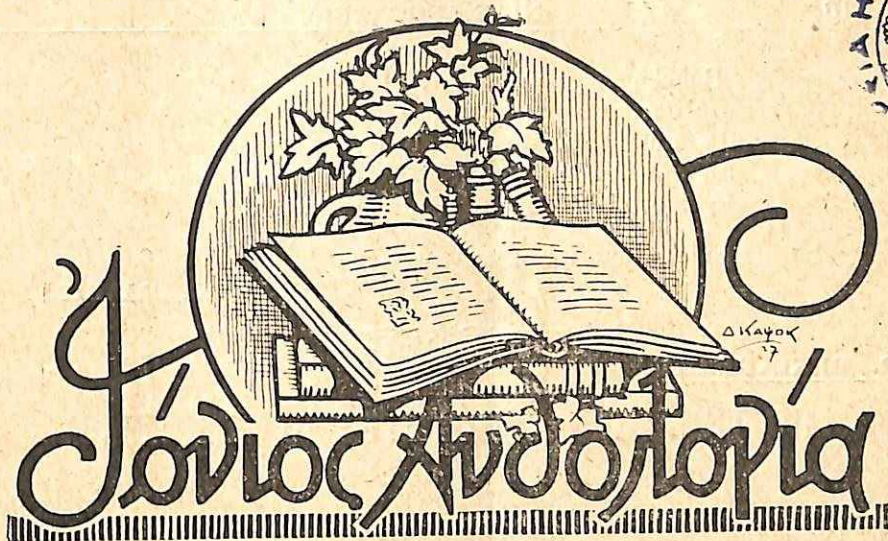
Ἡ «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ», πουλιέται σὲ ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα Ἀθηνῶν, ἰδίως τοῦ Κολλάρου (Σταδίου 50) καὶ Γ. Καλέργη (Πανεπιστημίου 22Α) ὅπου οἱ θέλοντες μποροῦν νὰ γράφονται καὶ συνδρομητῆς.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Μαρμέλη, Ἀργυρόπουλου, Πετρίδη, Πομόνη, μετάφραση τοῦ Schiller ἀπὸ ἐπιφανῆ διανοούμενο τὸν Ὁρίωνα.

ΑΡΘΡΑ: Ράδου, Καμπούρογλου, Λαμπελέτ, Ζέγγελη, Μπεκέ, Τζαννετάτου, μεταφράσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν ἀπὸ τὸν G. Surra, ἄρθρα τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ Liparini, ἐπιστολὴ τοῦ Καποδίστρια ἀπὸ τὸν Frank Choisy.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ γιὰ τὴ διεθνῆ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνηση ἀπὸ ἐπιφανεῖς συγγραφεῖς.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "ΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ,,

Η ΧΑΡΑ ΣΟΥ

Ἡ χαρά σου εἶνε χαρά μου.

ΚΑΝΔΙΑΝΟΣ ΡΩΜΑΣ (Ἀνθη).

Νὰ ξέρω πὼς εὐφραίνει σε μιὰ σκέψη
σὰν ξεδίψασμα, νὰ γνωρίζω πὼς
κάπου προσφέρεται σου ἕνας καρπὸς
ποῦ μιὰ πείνα θὰ σοῦ τὴ γλυκοθρέψη,
τίποτ' ἄλλο δὲ θάθελε ἡ καρδιά μου.

Ἡ χαρά σου εἶναι χαρά μου.

Νὰ αἰσθάνομαι ἄλλοῦ κάπου, καὶ μακριὰ μου,
στὸ κορμί σου ἡ ψυχὴ πὼς λαχταρεῖ
σὰν τὴ νυφούλα ποῦ πρωτοφορεῖ
τὸν ἄσπρο πέπλο ὄνειρεμένου γάμου,
(νὰ ζῶ μονάχα κάτου ἀπ' τὴ ματιά σου.)

Εἶναι χαρά μου ἡ χαρά σου.

Νὰ βλέπω πλάϊ μου πὼς ἀνθίζεις, κρίνο,
πλάϊ μου πὼς ξανασαίνεις κι ἂν πονῆς,
λίγο νερὸ στὴ ρίζα σου ποῦ χύνω
πὼς δὲ στὸ δίνει σὰν ἐμὲ κανεῖς,
ἡ μοῖρα μου καλὴ σὰν τὴν κυρά μου.

Ἡ χαρά σου εἶναι χαρά μου.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΟΡΕΑ ΧΑΤΖΗ
20.8.83
36816
ΑΡΙΘ.

— Μοῦ κακοφαίνεται κ. Βενιζέλε ποῦ ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς ὁμιλήσω κρατώντας τὸ σπαθὶ στὸ χέρι. Μοῦ τὸ ἐπιβάλλουν, ἀτυχῶς, αἱ διαταγαὶ τὰς ὁποίας ἔχω λάβει. Μοῦ κακοφαίνεται περισσότερον διότι ἐν τῷ προσώπῳ μου ἔχετε ἕνα εἰλικρινῆ καὶ ἐνθερμον θαυμαστὴν σας.

Ὅλα αὐτὰ ὁ ναύαρχος Καννεβάρο τὰ ἐνεθυμῆτο μέχρι τοῦ θανάτου του καὶ τὰ ὑπενθύμισεν αὐτὸς πρῶτος εἰς τὸν κ. Βενιζέλον κατὰ τὴν συνάντησίν των, εἰς τὴν Ρώμην, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1919.

Γιὰ τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν συνείθιζε νὰ λέγῃ :

— Δὲν πρέπει νὰ παραδώσουμε στὴν Μητέρα μιὰ Κόρη κουρελιασμένη καὶ «Κατσιδέλλα» ἀλλὰ μιὰ Κόρη ὡμορφοστολισμένη με ὅλα της τὰ «προικιά». Ἡ Κρητικὴ Πολιτεία πρέπει νὰ εἶνε καθ' ὅλα ἀρτία. Καὶ τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ ἐνωθῇ ἡ Κρήτη με τὴν Ἑλλάδα πρέπει ὅχι μόνον νὰ μὴ ὑστερῇ εἰς τίποτε, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ καὶ νὰ προσφέρῃ.

Καὶ ἔτσι ἀκριβῶς ἐγίνε.

Μερικὰ χρόνια πρὸ τοῦ πολέμου—ἀφηγεῖται ὁ κ. Οὐίλλιαμ Μαρτὲν— ἕνας Ἀγγλος διπλωμάτης, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἠρώτησεν ἕνα φίλον του ποῖος ἦτο ὁ μεγαλειότερος σύγχρονος πολιτικός. Ὁ φίλος του ἀνέφερε τὰ ὀνόματα μερικῶν πολιτικῶν οἱ ὅποιοι εἶχαν φήμην ἐκτὸς τῆς πατρίδος των—τοῦ Πουανκαρέ, τοῦ Γκρέυ—ἀλλ' ὁ Ἀγγλος διπλωμάτης δὲν ἦτο σύμφωνος. Τέλος ὡμίλησεν ὁ ἴδιος διὰ κάποιον τὸν ὅποιον ἐθεωροῦσε ὡς τὸν μεγαλειότερον πολιτικὸν τῆς ἐποχῆς του.

— Εἶνε ἕνας νέος ἄνθρωπος. Ζῇ εἰς τὴν Κρήτην. Ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ νὰ θυμῶμαι τὸ ὄνομά του.

Ἔτσι, εἰς τὰς διαφόρους Καγκελαρίας, εἶχεν ἀρχίσει νὰ κυκλοφορῇ ἡ φήμη ὅτι κάποιος εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσημβρίας ὑπῆρχεν ἕνας ἄνθρωπος με τὴν πολιτικὴν φρόνησιν ἐνὸς Περικλέους καὶ τὴν ρητορικὴν δύναμιν ἐνὸς Δημοσθένους. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο τίμιος, ἦτο αἰσιόδοξος καὶ ἦτο φιλελεύθερος. Ἐὰν κατῴρθωσεν νὰ μεταβάλλῃ εἰς πραγματικότητα τὴν «Μεγάλην Ἰδέαν» τοῦτο ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὴν θερμὴν πίστιν μετὰ τὴν ὁποίαν ὀραματίζετο τὴν μεγέθυνσιν τῆς πατρίδος του.

Θυμοῦμαι τὴν διέλευσιν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἀπὸ τὴν Ρώμην, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1916, ὅταν τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὁ Κάρολος Σφόρτσα καὶ ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἰταλίας Φραγκίσκος Ξαβέριος Νίττι τοῦ ἀπένειμεν ἐξαιρετικὰς τιμὰς.

Εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν παρακολουθῶ κατόπιν, ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ «Ἐλευθερίου Τύπου» εἰς ὅλας τὰς πόλεις ὅπου συνήρχετο διαδοχικῶς ἡ Διάσκεψις διὰ τὴν Εἰρήνην. Τὸν εἶδα ἀπὸ πολὺ κοντὰ ν' ἀγωνίζεται εἰς τὸ Παρίσι, νὰ θριαμβεύῃ εἰς τὸ Λονδίνον, νὰ ἐπιτυχάνῃ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλλάδος τῶν πέντε θαλασσῶν εἰς τὸ Σὰν Ρέμο. Ἠκολούθησα ἀκόμῃ τὸν Βενιζέλον εἰς τὸ Χάϋθ, εἰς τὴν Βουλώνην καὶ εἰς τὸ Σπᾶ,

τὸν εἶδα νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῶν Σεβρῶν—τί ἀλησμόνητες οἱ στιγμῆς ἐκεῖνες γιὰ ὅσους Ἑλληνας τὶς ἔζησαν—τὸν εἶδα ἔπειτα ἀπὸ μερικὰς ἡμέρας ξαπλωμένο σ' ἕνα ξύλινο πάγκο τοῦ Παρισίου σταθμοῦ τῆς Λυὼν μετὰ τὶς σφαῖρες μέσα στὸ κορμί του... Τὸν εἶδα νὰ ξαναπερνᾷ ἀπὸ τὴν Ρώμην, ἡττημένος τῶν ἐκλογῶν τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1920. Τὸν παρακολούθησα εἰς τὴν Ἀωζάννην εἰς τὰ 1922—1923, εἶδα ἀπὸ κοντὰ τὸν ἀγῶνα του καὶ τὴν ἀγωνίαν του, ἤμουν παρὼν ὅταν ὑπέγραψε τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης μετὰ τὸν Ἰσμέτ πασσᾶν.

Τὸν ἐπεσκέφθη ἀργότερα στὸ σπίτι του τῆς Ρῦ Μπωζόν, στὸ Παρίσι.

Τὸν ἐπεσκέφθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἑλληνες. Ποῖος ἀπ' αὐτοὺς δὲν θυμᾶται τὸ κιβώτιον μετὰ τὰ χειρόγραφα τῆς μεταφράσεως τοῦ Θουκυδίδου ποῦ κάποτε εἶχε τοποθετηθῇ εἰς τὸν διάδρομον τοῦ σπιτιοῦ; Ἐνα μέρος τῆς ἐργασίας ἐκείνης τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἔρχεται σήμερα εἰς τὸ φῶς ἀπὸ τῶν σελίδων τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας». Εἰς τὶς δύσκολες στιγμῆς ποῦ περνοῦμε σήμερα ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος δικαιούται νὰ εἰπῇ—καὶ τὸ ἔχει ἤδη εἰπεῖ, με διαφορετικὰ λόγια—ὅ,τι ὁ Περικλῆς εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου: «Μᾶλλον φοβοῦμαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίον διανοίας».

Β. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

8. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Πελοποννησίων ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν, οἱ Σπαρτιάται οἱ ἴδιοι μετὰ τοὺς πλησιεστέτους ἀπὸ τοὺς περιοίκους ἔσπευσαν εὐθὺς διὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν Πύλον. Οἱ ἐπίλοιποι ὅμως Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ, μόλις πρὸ μικροῦ εἶχαν ἐπιστρέψει ἀπὸ ἄλλην ἐκστρατείαν, ἐξεκίνησαν ἀργότερα. Ἔστειλαν ἐπίσης ὁδηγίους εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ στείλουν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον ἐπικουρίας εἰς τὴν Πύλον καὶ συγχρόνως ἐπροσκάλεσαν τὴν μοῖραν τῶν ἐξήντα πλοίων ποῦ ἦσαν εἰς τὴν Κέρκυραν. Τὰ πλοῖα αὐτά, ἀφοῦ ἐμεταφέρθησαν συρόμενα διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Λευκάδος καὶ διέφυγαν τὴν προσοχὴν τῆς μοῖρας τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου ποῦ εἶχε φθάσει εἰς τὴν Ζάκυνθον, κατέπλευσαν εἰς Πύλον, ὅπου εἶχεν ἤδη συγκεντρωθεῖ καὶ ὁ στρατὸς τῆς ἑρᾶς. Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐπρόφθασε, πρὶν ἀκόμα καταπλεύσῃ ἡ Πελοποννησιακὴ μοῖρα τοῦ στόλου νὰ στείλῃ ἀσφαλῶς δύο πλοῖα εἰς Ζάκυνθον διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Εὐρυμέδοντα καὶ τὴν μοῖραν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ κατεπειγόντως διότι ἡ Πύλος ἐκινδύνευε.
- 4 Ἀλλ' ἐνῶ ἡ εἰρημένη μοῖρα ἔπλεεν ἔσπευσμένως εἰς βοήθειαν τοῦ

Δημοσθένη σύμφωνα με τὴν πρόσκλησίν του οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάζοντο νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τοῦ τείχους ἀπὸ ξηρᾶς συγχρόνως καὶ ἀπὸ θαλάσσης, διότι ἤλπιζαν νὰ κυριεύσουν εὐκόλως ὁχύρωμα τὸ ὁποῖον εἶχε κατασκευασθῇ ἐσπευσμένως καὶ εἶχεν ὀλιγάριθμον φρουράν. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἐπερίμεναν ὅτι καὶ ἡ μοῖρα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου θὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον πρὸς βοήθειαν τῆς Πύλου, ἐσχεδίαζαν νὰ φράξουν τὰ στόμια τοῦ λιμένος, διὰ νὰ μὴν εἰσπορέσουν νὰ τὸν καταστήσουν ὁρμητήριόν τῆς εἰς περίστασιν ποῦ δὲν κατώρθωναν τυχὸν νὰ καταλάβουν τὴν Πύλον πρὸ τοῦ κατάπλου τῆς. Τὸ φράξιμον τῶν στομίων ἦτον εὐκόλον διότι ἡ νῆσος Σφακτηρία, ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς καὶ πολὺ πλησίον τῆς, καθιστᾷ ὄχι μόνον τὸν λιμένα ἀσφαλῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ στόμιά του στενά. Ἀπὸ τὸ ἓνα στόμιον, τὸ ἀπέναντι τῆς Πύλου καὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ὁχυρώματος, δύο μόνον πλοῖα εἰμποροῦν νὰ περάσουν συγχρόνως, ἐνῶ ἀπὸ τὸ δεύτερον, τὸ ἀπέναντι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ξηρᾶς, ὁκτὼ ἢ ἐννέα. Ἦτο πρὸς τούτοις σκεπασμένη ἀπὸ δάσος καὶ καθ' ὃ ἀκατοίκητη δὲν εἶχε δρόμους. Τὸ μάκρος τῆς εἶνε ὥς δέκα πέντε στάδια ἐπάνω κάτω. Οἱ Λακεδαιμόνιοι λοιπὸν ἐσχεδίαζαν νὰ κλείσουν τὰ στόμια μετὰ πλοῖα κολλητὰ τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ μετὰ τὰς πρῶρας διευθυνόμενες πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου ἐφοβοῦντο μήπως ἡ Σφακτηρία χρησιμοποιοιθῇ ἐναντίον των ὡς ὁρμητήριον διὰ τὰς ἐχθροπραξίας, ἀπεβίβασαν ἐκεῖ μερικὸν ὀπλίτας καὶ ἐτοποθέτησαν συγχρόνως ἄλλους κατὰ μῆκος τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλογάριαζαν ὅτι καὶ ἡ νῆσος θὰ ἦταν ἀπρόσιτη εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἡ ξηρὰ, ἡ ὁποία ἄλλωστε δὲν ἔχει μέρος ποῦ νὰ εἰσπορεῖ κανεὶς ν' ἀποβιβασθῇ. Καθόσον, ἐκτὸς τοῦ στομίου τοῦ λιμένος, τὰ παράλια τῆς ἰδίας τῆς Πύλου πρὸς τὸ μέρος τοῦ πελάγους εἶνε ἀλίμενα καὶ δὲν θὰ εἶχαν ποῦ νὰ ἐγκαταστήσουν ὁρμητήριον διὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἰδικούς των. Ἐπομένως οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρὶς νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὸν κίνδυνον ναυμαχίας, θὰ κατώρθωναν πιθανῶς νὰ ἐκπολιορκήσουν τὴν θέσιν ἡ ὁποία εἶχε καταληφθῇ μετὰ ἀνεπαρκῆ προετοιμασίας καὶ ἐστερεῖτο τρόφιμα. Εὐθὺς τφόντι ὡς κατέληξαν εἰς τὰ συμπεράσματα αὐτὰ ἀπεβίβασαν εἰς τὴν νῆσον τοὺς ὀπλίτας, πληρώσαντες αὐτοὺς ἀπὸ ὅλους τοὺς λόχους. Οἱ ὀπλίται αὐτοὶ ἄλλασαν ἐκ περιτροπῆς. Ἀλλ' οἱ τελευταῖοι ἀποβιβασθέντες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀπεκλείσθησαν ἐκεῖ ἦσαν τετρακόσιοι εἴκοσι, καὶ χωριστὰ οἱ Εἰλωτες ὑπηρέται των. Ἀρχηγός των ἦτον ὁ Ἐπιτάδας, υἱὸς τοῦ Μολόβρου.

9. Ὁ Δημοσθένης βλέπων ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάζοντο νὰ ἐπιτεθοῦν διὰ ξηρᾶς συγχρόνως καὶ διὰ θαλάσσης, παρεσκευάζετο καὶ αὐτός. Ἔσυρε τὰ τρία πλοῖα ποῦ τοῦ ἔμεναν κάτω ἀπὸ τὸ ὁχύρωμα καὶ τὰ περιέλαβεν εἰς αὐτὸ διὰ χαρακώματος. Ἐπῆρε τοὺς ναῦτας ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ὥπλισε μετὰ ἀσπίδων κατωτέρως ποιότητος, τὰς περισσότερας κατασκευασμένες ἀπὸ πλεγμένους κλάδους λυγαριᾶς διότι εἰς τόπον ἀκατοίκητον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προμηθευθοῦν ὅπλα καὶ τὰς ἀσπίδας ἀκόμη αὐτὲς

ἐπῆραν ἀπὸ δύο πειρατικὰ πλοῖα τὸ ἓνα μετὰ τρία κουπιὰ καὶ τὸ ἄλλο ἐλαφρόν ἀκάτιον τὰ ὁποῖα ἀνῆκαν εἰς τοὺς Μεσσηνίους ποῦ ἔφθασαν τόσον ἐπικαιρὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐσυγκεντρώθηκαν σαράντα περίπου ὀπλίται, τοὺς ὁποίους ὁ Δημοσθένης ἐχρησιμοποίησε μαζὺ μετὰ τοὺς ἄλλοις ποῦ εἶχε. Ἐτοποθέτησεν ἀπολύτως τοὺς περισσότερους στρατιώτας του, ὀπλίτας καὶ ἐλαφρῶς ὀπλισμένους εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς στερεᾶς μέρους τοῦ ὁχυρώματος τὸ ὁποῖον ἦτον ἰσχυρότερον καὶ καλλίτερον ὁχυρωμένον καὶ τοὺς διέταξεν ν' ἀποκρούσουν τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς, ἐὰν τοὺς ἐπιτεθῇ, ὁ ἴδιος ἐξ ἄλλου ἐδιάλεξε ἀπὸ ὅλον τὸν στρατὸν ἐξήντα ὀπλίτας καὶ ὀλίγους τοξότας μετὰ τοὺς ὁποίους ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ τεῖχος πρὸς τὴν θάλασσαν, εἰς μέρος ὅπου πρὸ πάντων ὑπέθετεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐπιχειροῦσαι ἀπόβασιν. Τὸ μέρος αὐτὸ ἦτον ἀληθῶς δύσβατον καὶ πετρώδες καὶ ἀνοικτὸν πρὸς τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ὁχύρωμα των ἦτον πρὸς τὸ ἴδιον μέρος πολὺ ἀδύνατον ἐπίστευεν ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ παρασυρθοῦν νὰ ἐπιχειρήσουν ἐκεῖ τὴν ἀπόβασιν. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευαν ποτὲ ὅτι θὰ νικηθοῦν κατὰ θάλασσαν δὲν ὁχύρωσαν δυνατὰ τὸ μέρος τοῦτο, καὶ ὁ Δημοσθένης ἀντελαμβάνετο ὅτι ἂν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατώρθωναν ν' ἀποβιβασθοῦν ἐκεῖ διὰ τῆς βίας θὰ τοὺς ἦτο εὐκόλον νὰ κυριεύσουν τὸ ὁχύρωμα. Εἰς τὸ μέρος λοιπὸν αὐτὸ ἐπροχώρησε ὅσον μπορούσε πλησιέστερα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξε τοὺς ὀπλίτας του διὰ νὰ ἐμποδίσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν ἀπόβασιν. Καὶ διὰ νὰ ἐξυψώσῃ τὸ φρόνημά των τοὺς ἀπηύθυνε τοὺς ἐπομένους προτρεπτικούς λόγους.

10. «Εἰς ἑσᾶς ἀπευθύνομαι στρατιῶται, ὅσοι ἀποφασίσετε νὰ συμμερισθῆτε μαζὺ μου τὸν κίνδυνον αὐτόν. Εἰς περίστασιν τόσο κρίσιμην, καθὼς ἡ παρούσα, κανεὶς ἀπὸ ὧν μὴ θελήσῃ νὰ κάμῃ τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ποῦ μᾶς περιυπολογίζων μετὰ ἀκρίβειαν ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ κινδύνου ποῦ μᾶς περιτοιχίζει. Ὁφείλει τοῦναντίον καθένας, γεμάτος ἀπὸ ἐλπίδα, καὶ θέτων κατὰ μέρος κάθε ἐνδοιασμὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρόν, μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐξέλθῃ θριαμβεύων καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους αὐτοῦς. Διότι εἰς περιστάσεις καθὼς ἡ παρούσα ὅπου δὲν ἐπιτρέπεται ἐκλογὴ, κάθε ὑπολογισμὸς εἶναι μάταιος, καὶ ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται πρὸ πάντων εἶναι ἡ ταχίστη ἀντιμετώπισις τοῦ κινδύνου. Ἀλλ' ἐγὼ βλέπω ὅτι οἱ περισσότεροι πιθανότητες εἶναι μετὰ τὸ μέρος μας ἐὰν μόνον ἀποφασίσωμεν νὰ σταθεροῦμεν ἀκλόνητοι, καὶ νὰ μὴ θυσιάσωμεν τὰ πλεονεκτήματα ποῦ ἔχομεν, τοῦ μὴ ὑψιάσωμεν τὴν δύναμίν μας ἐνῶ ἐὰν ἀπαεῖ ἀποκαταπληττόμενοι ἀπὸ τὴν ἀριμνητικὴν τοῦ ἐχθροῦ ὑπεροχὴν. Διότι καὶ τὸ δυσπρόσιτον τῆς θέσεως νομίζω ὅτι εἶναι εἰς ὄφελός μας, καθόσον ἐὰν σταθοῦμεν ἀκλόνητοι, αὐξάνει τὴν δύναμίν μας ἐνῶ ἐὰν ἀπαεῖ ἀποχωρήσωμεν, ἡ θέσις, μολοντί δύσβατη θ' ἀποβῇ εὐπρόσιτη εἰς τὸν ἐχθρόν, ἐφόσον κανεὶς δὲν ἀντιτάσσεται ἐναντίον του. Καὶ ἂν ἀκόμη εἰς μὴ ἀποφασίσωμεν νὰ πιεσθῇ ἀπὸ ἡμᾶς θ' ἀπέβαινε φοβερώτερος, μπορούσεν ἀκολούθως νὰ πιεσθῇ ἀπὸ ἡμᾶς θ' ἀπέβαινε φοβερώτερος, εἰς αὐτὸν ἢ ὑποχώρησις. Διότι, ἐφόσον δὲν θὰ ἦτον εὐκόλος εἰς αὐτὸν ἢ ἀπόκρουσις του εἶναι πολὺ εὐκόλος, ἅμα ἀκόμα ἐπάνω εἰς τὰ πλοῖα, ἢ ἀπόκρουσις του εἶναι πολὺ εὐκόλος, ἅμα

4 ὅμως ἀπαξ ἀποβιβασθῇ εἶναι εἰς ἴσιν ἀπέναντί μας θέσιν. Καὶ τὴν ἀριθμητικὴν του ὑπεροχὴν δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα πολὺ. Διότι, ὅσον πολλοὶ καὶ ἂν ᾔῃναι, θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ πολεμήσουν κατὰ μικρὰ ἀποσπάσματα λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς προσορμῆσεως. Οὔτε ἔχομεν ν' ἀντιμετωπίσωμεν στρατὸν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὁ ὁποῖος μάχεται ὑπὸ ὁμοίης μὲ ἡμᾶς περιστάσεις εἶναι ὅμως ἀριθμητικῶς ἀνώτερος, ἀλλὰ στρατὸν ὁ ὁποῖος μάχεται ἀπὸ τὸ κατὰστρωμα τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνάγκην πολλῶν εὐνοϊκῶν

5 περιστάσεων μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ὡστε θεωρῶ ὅτι τὰ μειονεκτήματα τῶν ἰσοφαρίζουν τὸν μικρὸν ἀριθμὸν μας. Ἀπὸ σᾶς οἱ ὁποῖοι εἶσθε Ἀθηναῖοι καὶ γνωρίζετε ἐκ πρακτικῆς πείρας τί σημαίνει ναυτικὴ ἀπόβασις ἐνώπιον ἐχθροῦ, καὶ ὅτι δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐκβιασθῇ ἐφόσον ἐκεῖνος εἶναι ἀποφασισμένος ν' ἀντισταθῇ καὶ δὲν ὑποχωρήσῃ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ κρότου τῆς κωπηλασίας καὶ τὴν ἀπειλητικὴν θέαν τῶν ὀρμητικῶς προσεγγιζόντων πλοίων, ἀπὸ σᾶς ἦλθε τώρα ἡ ὥρα ν' ἀπαιτήσω νὰ σταθῇτε ἀκλόνητοι, ἐμποδίζοντες τὸν ἐχθρὸν νὰ πατήσῃ τὸ πόδι του εἰς τὴν παραλίαν καὶ νὰ σώσετε καὶ τοὺς ἑαυτοὺς σας καὶ τὴν θέσιν ταύτην».

17. Ὑστερα ἀπὸ τοὺς ὀλίγους αὐτοὺς προτρεπτικοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένη, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπῆραν νέον θάρρος καὶ κατέβηκαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς παραλίας, ὅπου ἐπαρατάχθησαν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν τῷ μεταξὺ ἐξεκίνησαν καὶ προσέβαλαν τὸ ὄχυρμα, ὅχι μόνον μὲ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν μοῖραν τοῦ στόλου των συγχρόνως ἢ ὁποῖα ἀπετελεῖτο ἀπὸ σαράντα τρία πλοῖα. Ναύαρχος ἦτον ὁ Σπαρτιάτης Θρασυμηδίδης, υἱὸς τοῦ Κτησικλῆ, ὁ ὁποῖος ἐπετέθηκεν ἀκριβῶς ὅπου ἐπερίμενεν

3 ὁ Δημοσθένης. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιμετώπισαν τὴν ἐπίθεσιν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὴν ξηρὰν δηλαδὴ καὶ τὴν θάλασσαν. Οἱ ἐχθροὶ ὅμως, διήρσαν τὰ πλοῖα των εἰς μικρὰ ἀποσπάσματα ἀφοῦ δὲν ἦτον μεγαλύτερος ἀριθμὸς νὰ προσεγγίσῃ συγχρόνως εἰς τὴν ἀκτὴν, καὶ ἀναπαύοντες αὐτὰ ἐκ περιτροπῆς, δὲν ἔπαιναν νὰ ἐπιτίθενται μὲ μεγάλην ὀρμὴν καὶ νὰ ἐνθαρρύνωνται ἀμοιβαίως μὲ κάθε τρόπον, διὰ νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς Ἀθηναίους

4 καὶ καταλάβουν τὸ ὄχυρμα. Περισσότερο ὅμως ἀπ' ὅλους διεκρίθηκεν ὁ Βρασίδας, ὁ ὁποῖος ἦτο κυβερνήτης μιᾶς τριήρους. Ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι οἱ ἄλλοι κυβερνῆται καὶ πηδαλιοῦχοι, καὶ ὅπου ἀκόμη ἦτο δυνατὴ ἡ προσέγγισις, ἐδίσταζαν ἕνεκα τοῦ δυσβάτου τῆς θέσεως καὶ ἐφοβοῦντο μήπως συντρίβουν τὸ πλοῖον των, τοὺς ἐφώναζεν ὅτι εἴνε ἐντροπὴ χάριν οἰκονομίας ξύλων νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὴν κατασκευὴν καὶ διατήρησιν ὄχυρωματος ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος των, καὶ τοὺς ἐπαρακινούσε νὰ συντρίβουν τὰ πλοῖα των ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους διὰ νὰ ἐκβιάσουν τὴν ἀπόβασιν. Εἰς τοὺς συμμάχους ἔξ ἄλλου συνιστοῦσε νὰ μὴ διστάσουν εἰς ἀνταπόδοσιν τόσων μεγάλων εὐεργεσιῶν, νὰ θυσιάσουν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὰ πλοῖα των πρὸς χάριν τῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ νὰ τὰ ῥίψουν ἔξω καὶ ἐκβιάζοντες μὲ κάθε μέσον τὴν ἀπόβασιν νὰ νικήσουν τοὺς ἐχθροὺς καὶ κυριεύσουν τὴν θέσιν.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ

Τὸ δαχτυλίδι ποῦ σοῦ δίνω
δὲν εἶναι δέσιμο χειροῦ·
παντοῦ μπορεῖς νὰ βρῇς ἐκεῖνο,
καὶ σ' ἕνα δάχτυλο παιδιοῦ.

Τὸ δαχτυλίδι ποῦ σοῦ δίνω
εἶν' ἕνα δέσιμο ψυχῆς·
μὲς στὰ μπριλιάντια του μ' ἐκεῖνο
καὶ τὴν ἀγάπη μου θὰ βρῇς.

Πάρτο καὶ φορές το, δικό σου·
δική σου κ' ἡ φτωχὴ καρδιά,
κι' ἀχώριστη στὸ χωρισμό σου....

Κι' ἂν μέλλεταιί του νὰ τὸ χάσῃς,
χάστο σὲ θάνατον ἐρημιά,
τὴ μέρα ποῦ θὰ μὲ ξεχάσῃς....

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Σμύρνη 19...

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

1

Τὸ φέγγος τὸ χρυσόκυκλο κι' ὁ μέγας θόλος λάμπει,
σὰν λεῦκες ὀλ' ἀσπρολογοῦν τὰ δένδρα μέσ' τὰ δάση,
σπαρμένοι χρυσολούλουδα τῆς θάλασσας οἱ κάμποι
Τὸ Πάσχ' ἀπόψε τοῦ φωτὸς πανηγυρίζ' ἡ πλάσι.

2

Μὲ τὸ φεγγάρι χαίρομαι τὴν πλάσι ἀναπαμένη·
τὰ δένδρα τὸν ἀπόσκιο τους θωροῦν μὲ σεβασμό.
Χαρὰ 'στὸν ὕπνο σας, πουλλιὰ! Κι' ὁ κῆπος ἀνασαίνει
καὶ πνέ' ἡ ψυχὴ μου τῶν ἀνθῶν τὸν γλακανασασμό.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

(1794 — 1875)

Ἄς ἐξετάσωμε τώρα τὸ δραματικὸ μέρος.

Πρῶτα δι μὲν μάλιστα εἴπαμε, δείχνει καθαρά τὴ φροντίδα τοῦ Μάτεσι νὰ μὴν περιοριστεῖ μόνο στὴν ἠθογραφία. Ἀντίθετα σπρώχνει λίγο ἐπίτηδες τίς πράξεις τῶν προσώπων τοῦ στὴν υπερβολὴ γιὰ νὰ προξενήσῃ τὴ μεγαλύτερη συγκίνησιν καὶ δραματικὴν ἐντύπωσιν. Καὶ κείνο ποῦ ἀποτελεῖ τὴ φιλολογικὴν ἀξία τοῦ Βασιλικοῦ εἶναι ἡ λογικὴ δόσιν αὐτῆς τῆς υπερβολῆς, ἀρκετὰ ἀδύνατης γιὰ νὰ μὴ παραμορφώσῃ τὸν καθαρῶς ἱστορικὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου, καὶ ἀρκετὰ μετρημένης ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἀπὸ τίς ὥραιότερες δραματικὰς σκηνὰς στὴν ἀντιθετικὴ σύγκρουσιν τῶν χαρακτήρων.

Γιὰ νὰ εὐκολύνουμε τὸν ἀναγνώστη ἰδοὺ ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου σὲ λίγες γραμμές.

Ὁ Φιλιππάκης σὲ μιὰ γιορτὴ βλέπει μιὰ κόρη μασκαρεμένη, ποῦ σὲ μιὰ στιγμὴν τρέλλας πέφτει στὴν ἀγκαλιά του. Αὐτὸ κοστίζει ἀκριβὰ στὴ Γαρουφαλιά γιὰτὶ μένει ἐγκυὸς σὲ λίγες βδομάδες. Ὁ Φιλιππάκης καταλυπημένος θέλει ὅπωςδήποτε νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος τοῦ σὲ κείνην ποῦ ἀγαπᾷ καὶ σκέφτεται πρὶν νὰ γνωστῇ τὸ σκάνδαλον νὰ τὴ ζητήσῃ γυναικα τοῦ. Ἀλλ' ὑπάρχει ἕνα ἐμπόδιον μεγάλο σ' αὐτὴ τὴν ἔνωσιν. Ὁ Φιλιππάκης εἶναι ἀπὸ τὴν μεσινὴ τάξιν, ἐνῶ ὁ Ρουκάλας, ὁ πατέρας τῆς νέας, εἶναι ἀπὸ τὴν πρώτην ἀριστοκρατίαν. Ὁ Ρουκάλας δὲν ξέρει τὴν ἀληθινὴν αἰτία ποῦ ἐσπρωξέ τὸ Φιλιππάκιν νὰ τὴ ζητήσῃ κι' ὑποθέτει πὼς συμφεροντολογικοὶ λόγοι τὸν ἔκαμαν νὰ ἐπιθυμήσῃ μιὰ καλὴ προίκα. Ἡ περηφάνεια τοῦ, ἡ φιλαργυρία τοῦ τὸν κατακυριεύουν. Στέκει ἀπαθὴς στὶς παρακλήσεις τῆς γυναίκας τοῦ καὶ στὶς προτροπὰς τοῦ γιοῦ τοῦ Δραγανίγου, ὡς τὴ στιγμὴν ποῦ ἡ πραγματικὴ κατάστασις δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ μείνῃ κρυφὴ. Ὁ γιὸς ἐλευθερόφρονος ὀρθώνεται ἐναντίον τοῦ πατέρα τοῦ μὲ τίς σκουριασμένες ιδέας ποῦ φτάνει ὡς τὸ σημεῖον νὰ θυσιάσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς κόρης τοῦ. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ σκανδάλου κι' ἡ ἐνεργητικὴ στάσις τοῦ Δραγανίγου ἀναγκάζουν τὸ Ρουκάλα νὰ συναινέσῃ στὴν ἔνωσιν τῶν νέων. Ἡ κλεψιδὰ μιᾶς γλάστρας βασιλικῆς ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς Γαρουφαλιάς εἶναι ἕνα γραφικὸ ἐπεισόδιον χωμένο στὴν κύρια δράσιν καὶ δικαιολογεῖ τὸν τίτλον τοῦ δράματος.

Βλέπουμε λοιπὸν πὼς ἡ κυρία ἰδέα τοῦ δράματος εἶναι ἡ πάλη τῶν παλιῶν ιδεῶν ἐναντίον τῆς πνοῆς τοῦ νέου πνεύματος. Ἡ ἀντίθεσις εἶναι καθαρὰ ἑξοικονομημένη καὶ βαθειὰ καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι τέλεια χαρακτηριζόμενοι οὔτε τοὺς χωρίζει. Μιὰ πλατύτερη ἀπόχρωσις τῶν χαρακτήρων

θὰ φαιροῦσε σχεδὸν ὅλη τὴ σκηνικὴ δύναμις τοῦ ἔργου. Κάνοντας ἔτσι ὁ Μάτεσις δείχνεται πολὺ ἐπιδέξιος τεχνίτης.

Πιὸ ἀξιοσημείωτον ἀκόμα καὶ ἀξιο δόξης μας τῆς προσοχῆς εἶναι καὶ τὸ ἀκρόλουθον. Ὁ Μάτεσις ποῦ ζοῦσε στὸ εἰρηνικὸ νησί του σ' ἕνα περιβάλλον κάθε ἄλλο παρὰ θεατρικὸ καὶ χωρὶς νὰ ἔχει νὰ κάμῃ ποτὲ μὲ τίς ἀσχολίας ἐνδὸς σκηνοθέτη ἢ μὲ τὴν ἀνόητη ματαιοδοξία τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος συγγραφέων καὶ χωρὶς νὰ ἔχει παρασταθεῖ ποτὲ σὲ δοκιμὰς, στάθηκε ἱκανὸς μόνο μὲ τὸ δραματικὸν τοῦ ταλέντου—διαίσθησιν ποῦ σχετίζεται μὲ τὴ μεγαλοφυΐαν—νὰ συγγράψῃ ἕνα ἔργον ποῦ γέροι καὶ μὲ μεγάλη πείρα θεατρικοὶ συγγραφεῖς θὰ ἐζήλευαν. Τόσο εἶναι ἰσορροπημένο. Τόσο οἱ σκηνὲς εἶναι καλοφτιασμένες καὶ καλοπλεγμένες. Τόσο τὰ δραματικὰ σημεῖα ζυγισμένα. Αὐτὴ ἡ σκηνικὴ δεξιότης φαίνεται ἰδίως στὸ τέλος τοῦ ἔργου ὅπου νοιώθει κανεὶς πὼς ὁ συγγραφέας, ἔχοντας νὰ πραγματευτῇ τὸ σπουδαιότερον ποῦντο τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἔργου τοῦ, ἔκανε δι μὲν μποροῦσε γιὰ νὰ ἐκφραστῇ κατὰ τὸν καλύτερον σκηνικὸν τρόπο. Βέβαια θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοῦ ἐπικρίνῃ μερικὰς περιττολογίας στὶς πέντε μεγάλας πράξεις τοῦ Βασιλικοῦ. Ἀλλ' οἱ περιττολογίες αὐτὲς δὲν ὀφείλονται σὲ μιὰν ὑποθετικὴν ἀνικανότητα τοῦ συγγραφέα, ἀλλὰ στὴ σταθερὴν τοῦ φροντίδα νὰ κάμῃ ἔργον ἱστορικὸν καὶ συγχρόνως θεατρικὸν διὰ τοῦ συγγραφέα. Τὸ ἐπεισόδιον τῆς κλεψιδᾶς τῆς γλάστρας τοῦ βασιλικοῦ κι' οἱ διάλογοι μερικῶν δευτέρων ρόλων ἔχουν σκοπὸ τὴν πιστὴν ἀναπαράστασιν μερικῶν τοπικῶν ἐθίμων, ἀναγκαίων κι' αὐτῶν στὴν δραματικὴν ἰσορροπίαν τοῦ ἔργου.

Δὲ θὰ ἐπιχειρήσουμε λεπτομερὴ ἀνάλυσιν τοῦ Βασιλικοῦ ἀλλὰ θὰ περιοριστοῦμε νὰ σημειώσουμε τίς χαρακτηριστικώτερες σκηνὰς.

Πρῶτα πρῶτα (πραξ. α'. σκηνὴ 6) σημειώνουμε τὸ πολὺ ἐπιτυχημένον μόνολογον τοῦ Γερασιμάκη, ὑπηρετῆ τοῦ προεπιβεβλημένου. Μαθαίνει ἀπὸ τὸν Γλωσσίδιν, ὑπηρετῆ τοῦ Φιλιππάκη πὼς ὁ τελευταῖος σκεφτόταν—τελείως ψευτιά—νὰ κλέψῃ τὸ Βασιλικὸν ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς Γαρουφαλιάς. Ἐπωφελεῖται ἀπ' αὐτὴ τὴν πληροφορίαν γιὰ νὰ κορέσῃ παλιὰς ἔχτρες. Ἰδοὺ πὼς τελειώνει ἡ περιτομή αὐτῆς ὅπου φεγγολάμπουν τὰ σκοτεινὰ χρώματα τοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρα τοῦ Γερασιμάκη, ποῦ ὁ Μάτεσις ζωγραφίζει μὲ μαστορίσιον χέρι:

... Ἐχάρηκες... ἔχάρηκες, ποῦ μὲ κέρδισες. Ὅλοι χαίρουν νὰ μὲ ζημιώσουν. Ὅλοι μὲ ζηλεύουν, ἀγαλὰ καὶ νὰ μοὺ κάνουν τὸ φίλον, διὰτὶ μὲ βλέπουν νὰ μπαίνω ἀνερώτητα στὸν παλάτι. Μπορῶ κι' ἐγὼ νὰ μὴν κάνω ὅτι δύναμαι διὰ νὰ ἐκδικουμαι—κάνω τὸ χρέος μου. Δὲν εἶναι δὴ κακοφανισμός, (χαμογελῶντας) μὲ βλάβουν—τοὺς βλάβω, κάνοντάς τοὺς τὸν φίλον—μὲ μισοῦνε—τοὺς μισῶ. Μὰ (μὲ βλέμμα ἄγριο) διὰ νὰ μὴν μισᾷ κανέναν πρέπει νὰ μὴ γνωρίζεις κανέναν...

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια εἶναι Σαίξπηρεια. Ταιριάζουν θαυμάσια στὸ στόμα ἐνδὸς Ἰάγου. Μάλιστα θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἐπικρίνῃ τὸ Μάτεσι ποῦ δὲν ἐσμίλεψε περὶ βαθειὰ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ καὶ ποῦ ἔδωκε σ' αὐτὸ τὸ πρόσωπον ἕνα ρόλον τελείως δευτερεύοντα στὸ δράμα.

του αἴτησιν βρίσκει ἀξιαν ἀνταγωνιστὴ στὴν υἱικὴν ὑπομονὴ καὶ στὴν πειστικὴν εὐγλωττία τοῦ Δραγανίγου ποῦ, (κι' αὐτὸ εἶναι ἀξιοσημείωτο) χωρὶς νὰ ξεχάσει τὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν πατέρα του, τοῦ ἀντιλέγει μὲ παρρησία. Ἀντιστέκεται σταθερὰ στὴν ἀπόφαση τοῦ Ρουκάλα νὰ κλείσει τὴν ἀδελφὴ του στὸ μοναστήρι καὶ δὲ φοβᾶται νὰ στηλιτεύσει αὐτὴ τὴν ἀπόφαση. Κατηγορεῖ παστρικά τὸ Ρουκάλα πὼς θέλει τὴ δυστυχία τῶν παιδιῶν του μὲ τὶς ἀνόητες προλήψεις του γιὰ τὴν ἀριστοκρατία⁽¹⁾. Ὁ γέρος φουντώνει μπαροῦτι ἀλλ' ὁ γιὸς γίνεται πῖδ' εὐγλωττος καὶ πῖδ' πειστικός. Γκρεμίζει στὰ μάτια τοῦ πατέρα του ὅλες τὶς ἐσφαλμένες ἰδέες του, τὸν κάνει νὰ δεῖ τὸ μάταιο τῆς περηφάνειας του. Προχωρεῖ περισσότερο καὶ βλέπει τὴν ἀνάγκη τοῦ γάμου τῆς Γαρουφαλιάς μὲ τὸ Φιλιππάκη. Ὁ Δραγανίγος εἶναι θαυμάσιος στὴν ἡρεμία του ἐνῶ ὁ θυμὸς τοῦ Ρουκάλα φτάνει στὸ ἔπακρο, σὲ σημεῖο ποῦ βγάξει τὸ ἐγχειρίδιό του κι' ὁρμᾷ μανιασμένος ἐναντίον τῆς γυναίκας του καὶ τῆς κόρης του δταν μαθαίνει πὼς εἶναι ἔγκυος. Ἐπακολουθεῖ ζωηρὴ πάλῃ ὅπου ὁ γιὸς συγκρατεῖ τὸν πατέρα, τὸν ἀφοπλίζει καὶ δὲν τὸν ἀφήνει παρὰ μὲ τὸν ὄρο νὰ μὴν ἀγγίξει τὴ μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφὴ του. Κι' ὁ καλὸς Δραγανίγος γονατίζει ἀμέσως μπρὸς τὸν πατέρα του καὶ τοῦ φιλεῖ μὲ σεβασμὸ τὸ χέρι ποῦ λίγο ἔλειψε νὰ τοῦ σπάσει ἀπὸ τὸ σφίξιμο. Ἡ σκηνὴ ἂν καὶ εἶναι κάπως μακροσκελὴς, ἔχει μιὰν ἰδεώδη ὁμορφιά. Καὶ εἶναι τόσον ἐλληνικὴ!

Ὁ συγγραφέας ἐκφράζει τὶς ἰδέες του, μὲ τὸ στόμα τοῦ Δραγανίγου, τὸ εὐνοούμενο πρόσωπό του. Δὲν εἶναι λάθος τῶν νέων ἂν ὑπάκουσαν σὲ μιὰ φυσικὴν ὠθησὴ ἀφοῦ ζητοῦν νὰ νομιμοποιήσουν τὴν ἐνωσὴ τους, ποῦ συντελέστηκε σὲ μιὰ στιγμὴ ἀμοιβαίας τρέλλας. Ἡ κοινωνία εἶναι ἀδικαιολόγητη καταστρέφοντας τὴν εὐτυχία τους ὑπὸ τὸ πρόσχημα μιᾶς σκουριασμένης καὶ γελοίας πρόληψης, ἀλλὰ πραγματικὰ κατὰ βάθος γιὰ νὰ διαπιστώσει μιὰ κολοσσιαία περηφάνεια κοινωνικῆς τάξης. Τὸ οἰκογενειακὸ αὐτὸ δράμα τελειώνει μὲ τὸ γάμο τῶν δύο ἐρωτευμένων.

Ἐδῶ ἀκόμα ὁ Μάτεσις εἶχε τὴν ἰδέαν νὰ συγκεντρώσει ὅλη τὴ σκηνὴ αὐτὴ τοῦ τέλους τοῦ δράματος σὲ δυὸ φράσεις. Ἀντὶ νὰ ἀραδιάσουν οἱ δυὸ νέοι ὅλες τὶς σχετικὲς ἀνοησίες τῆς ἐρωτικῆς φρασσεολογίας τοῦς βάζει νὰ ποῦν μόνον αὐτὰ τὰ λόγια. (σκηνὴ 7η)

Φιλιππάκης. — Γαρουφαλιά!

Γαρουφαλιά. — Εἶσαι σὺ Φιλιππάκη!

Ὁλο κι' ὄλο!

Ἡ αὐλαία πέφτει στὸ ἀγκάλιασμά τους. Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι πῖδ' εὐγλωττος μὲ τόσα λίγα λόγια; Ἡ τέχνη τοῦ Μάτεσι τόσο πλούσια καὶ γόνιμη στὸ ὅλον ἔργο ξεδιπλώνεται ἀκόμα δυνατώτερη μὲ τὴ συντομία τῆς τελευταίας σκηνῆς καὶ μὲ τὴ δύναμη τῆς ὑποβολῆς.

(1) Σημειώνουμε στὰ περαστὰ ἓνα χαρακτηριστικὸ σημεῖο ποῦ ἀπεικονίζει θαυμάσια τὸ Ρουκάλα: Ἡ γνώμη τῆς: (λέγει μιλώντας γιὰ τὴν κόρη του). Μήπως μπορεῖ νὰ ἔχει ἄλλην ἀπὸ τὴ δική μου; (σελὶς 279 ἐκδ. Δε-Βιάζη).

Ὁ Μάτεσις ἔγραψε γιὰ τὸ θέατρο μόνον τὸ *Βασιλικό*. Ὁ Μάτεσις δὲν ἦταν ἀνθρωπὸς τοῦ θεάτρου καθὼς τὸν ἐννοοῦμε σήμερα. Φαίνεται πὼς τὸ ἔργο δὲν παραστάθηκε ποτὲ ὅσο ζοῦσε. Ὁ μοναδικὸς *Βασιλικός* τοῦ μᾶς κάνει μόνον νὰ λυπούμαστε μὲ τὴν ἀποχὴ τοῦ ἀπὸ τὴ σκηνὴ γιὰτὶ εἶναι βέβαιον πὼς ἓνα δραματικὸ ταλέντο σὰν τοῦ Μάτεσι, ἂν εἶχε ἐπιτυχία πάνω στὴ σκηνή, θὰ πλούτιζε βέβαια τὸ ἐλληνικὸ θέατρο μὲ ἄλλα ἀριστουργήματα ὅμοια, ἂν ὄχι ἀνώτερα, τοῦ *Βασιλικοῦ*. Μὰ τὰ χάγια τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς στὴν ἐποχὴ ποῦ ζοῦσαν ὁ Μάτεσις⁽¹⁾ δὲν ἐπέτρεπαν τέτοια ἀποκάλυψη. Τὸ γιὰτὶ θὰ τὸ δοῦμε ἀπὸ τὴ συνέχεια.

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο κείμενο).

Μαρ. Μιν.

Παρίσι.

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Σημείωση τοῦ κ. Μ. Βάλσα.—Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας ποῦ κυλιστήκαμε σ' ὅλα τὰ ξένα θεατρικὰ σκουπίδια, αἰσχρομεταφρασμένα; ; !!

Σήμερα δταν ὁ τυχαῖος ὑπουργίσκος, γιὰ ἀτομικὴ τοῦ ρεκλάμα παρασημοφορεῖ κάθε ξένη περαστικὴ θεατρίνα, κοκκορεύεται πὼς ὑποστηρίζει τὸ ἐλληνικὸ θέατρο!!!!... (22. στ'. 1929).

Η ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ

Τοῦ Ρήγα ὁ γιὸς χλωμὸς ἀπ' τὴν ἀγρύπνια,
μ' εὐλάβεια βλέπει τὸ μικρὸ σαντάλι.
Κι' ὁ νοῦς του ποῦ στὸν ὕπνο καὶ στὰ ξύπνια,
τὴν ποῦ τὸ φόραγε στὸ καρναβάλι
τὴ στόλισε μ' ὅσα ποθοῦν τὰ νιάτα,
σαλέβεται, φτερὸ σ' ἀνεμοζάλη.
Ἐγνίες στὸ Ρήγα φέρουν τὰ μαντάτα,
ποῦ σὰν κυδῶνι ὁ γιὸς του μαραγκιάζει,
καὶ στοὺς πιστοὺς του δούλους δίνει διάτα:
τὴν κόρη, ποῦ στὸ πόδι τῆς τεριάζει
τὸ σαντάλι, σὲ σπῖτι ἢ σὲ καλύβι
νὰ τήνε βροῦν κι' αὐτὸς νύφη τὴν τάξει
στὸ Γιό, ποῦ τὸ μαράζι του δὲν κοῦβει.....
Τῶμαθε κι' ὁ λαὸς—μικροί, μεγάλοι—
Κι' ἐνῶ τὰ μάτια του ὁ καθένας τρέβει,
θωρώντας μὲ κορῶνα στὸ κεφάλι
πεντάμορφη νὰ λάμπει ἡ Σταχτοπούτα,
γιορτάζουν ὅλοι τοὺς γιορτὴ μεγάλη
γλεντώντας μὲ βιολιά καὶ μὲ λαγούτα.

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

XXXV.

Κανένας δὲ θὰ ἰδῇ τὴν ὡμορφιά σου
 πιὸ πλάνα κι' ἀφροδίσειαν ἀπὸ μένα,
 κι' οὔτε θὰ ἰδῇ ποτὲ στὴ ζωγραφιά σου
 τὰ θαύματα ποὺ ἐντός σου ἔχεις κρυμμένα.
 ὦ! ποίος θαποκαλύψη στὴ ματιά σου
 τῆς ἱριδας τὰ μάγια ξεχυμένα
 καὶ ποιὰν τὰ πλαστικά κινήματά σου
 θὰ ἐμπνεύσουν ἀπὸ τούτην ἄλλην πέννα...
 Ποῦ θαῦρης πιὸ εὐλαβῇ ἀπὸ μένα μύστη
 τῆς ὡμορφιάς σου, ποῦχω προσκυνήσει
 καὶ πιά τ' ἀγνό της φῶς ἐντός μου ἐκλείσθη...
 Ἀγάπη! Ἄλλος κανεῖς δὲ θὰ σ' ὑμνήσῃ,
 κι' ἄς σὲ κατέχη, μὲ τὴν ἴδια πίστη
 ποῦχω τὰ δυό σου πόδια ἐγὼ φιλήσει.

XXXVI.

Ποτὲ δὲ θαπαυδήσῃ αὐτὴ ἡ φωνή μου
 γύρω ἀπὸ τὸνομά σου ὥραϊα νὰ κλώθῃ,
 μᾶερινες κλωστές, ὅ,τι ἡ ψυχὴ μου
 γιὰ σένα κλείνει μέσα της καὶ νιώθει.
 Ἡ κάθε σκέψη μέσ' τὴν κεφαλή μου,
 καὶ τῆς καρδιάς οἱ χτύποι κι' ὅλοι οἱ πόθοι,
 στὰ χέρια σου κυλοῦν, κι' ὅλη ἡ ὑπαρξή μου
 στὰ μάτια σου τὰ οὐράνια ξεγυμνώθη...
 Ἀπ' ὅλα μακριὰ καὶ ὅλα ξένη,
 ἡ δόλια μου ζωὴ ἀγρυπνάει καὶ ψάλλει
 γιὰ σένα, μὲ μιὰ νότα ἀρρωστημένη,
 μέσα στοῦ τραγουδιοῦ τὴν πλάνα ἀγκάλη,
 ἀπ' ὅπου Ἀγάπη, ξέρε, πεθαμμένη
 ὁ θάνατος μονάχα θὰ μὲ βγάλῃ!

VIII. 1929.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο). Πολλοὶ 'ναὶ οἱ δρόμοι πῶχει ὁ νοῦς.
 (Δ. Σολωμός).

Ὁ Σολωμός ἐθαύμαζε τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν ἀναγκαιοῦσαν φιλολογικὴν ιδέαν τῆς γλώσσης. Ὡς ἐκ τούτου παραβάλλει τὰ πράγματά μας μετὰ τῆς Λατινικῆς καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἀρχαίαν διγλωσσίαν ὡς ἔπρεπεν. Ὁ Πολυλάς τὸν ἀποκαλεῖ «συγγραφέα σχεδὸν ἀμαθῆ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς», ⁽¹⁾ λέγων ὅτι «τὸν ἐδυσκόλευε ἡ λεκτικὴ ὕλη τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε πρόχειρη», ⁽²⁾ ὡς ἦτο βέβαια φυσικόν. Παρ' ὅλας ὁμοῦ αὐτὰς τὰς στοιχειώδεις ἐλλείψεις ὁ Σολωμός κατάρθωσε ὅχι μόνον νὰ κατατοπισθῇ εἰς τὸ γλωσσικόν ζήτημα ἀλλὰ καὶ νὰ θέσῃ ἀρχὰς ἰσχυροῦσας μέχρις σήμερον ἀπαραβάτως, καὶ τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς παραδεχόμεθα κατ' ἀρχήν:

α') Ὅτι εἶναι ματαιοσχολία ἀλλὰ καὶ ἐγκλημα τὸ νὰ πιστεύωμεν ὅτι θ' ἀναστήσωμεν τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος.

β') Ὅτι ποιητικὴ γλῶσσα, ὡς τοιαύτη παραδόσεως εἶναι ἡ δημοτικὴ.

Καὶ τέλος διὰ τοῦ παραδείγματος κυρίως:

γ') Ὅτι μὲ μικτὴν γλῶσσαν θὰ κτίσωμεν ποίησιν. «Θὰ ἐπιθυμοῦσα ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν κλέφτικη γλῶσσα νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν της καὶ ὅχι νὰ λαμβάνῃ μόνον τὸν τύπο της». «Ἀμμή τί ἤθελες; νὰ γράφῃ ταῖς λέξαις τῆς κεφαλῆς τοῦ καθένος». ⁽³⁾ «Ὁ συγγραφεὺς πότε 'ς ταῖς φράσεις τοῦ ἀκολουθαίει τὸν λαόν, πότε ὅχι». ⁽⁴⁾

Μία εὐλογος ἐνστάσις ἤμποροῦσε ν' ἀντιταχθῇ. Ὅτι οὔτε εἶναι ἀναπότρεπτον καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανίζωνται Dante διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν γλωσσῶν, οὔτε καὶ ἐὰν ἐχρειάζετο μία τοιαύτη ἐπιβολὴ θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ παραβλέψωμεν τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἠθικὴν βαρύτητα μιᾶς δημοτικῆς ποιήσεως χάριν μιᾶς τοιαύτης προσωπικῆς πέριξ τῆς ὁποίας διαπληκτιζόμεθα τόσα ἔτη. Ἡ ἀναμονὴ τοῦ Dante τῆς Ἑλλάδος εἶχε τὸν κακὸν ἀντίκτυπον εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἠθέλησαν ὅλοι κρημνίζοντες Παρθενῶνας νὰ γίνουν οἱ θεμελιῶται τῆς γλώσσης των, διὰ πυγμῆς ἐπιβάλλοντες τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡ βία δὲν ἔμπορεῖ νὰ κατοχυρώσῃ τὴν γλῶσσαν· τὸ ἐπιχείρημα εἶναι σπουδαῖον τῷ ὄντι. Καὶ χωρὶς ἄλλο ἡ σύμπτωσις τοῦ Dante εἰς τὴν Ἱταλίαν, ἂν δὲν εἶναι ἐξαίρεσις, δὲν εἶναι ὁμοῦ καὶ πρότυπον καθ' ὃ οὔτε ἐβάδισαν οὔτε θὰ βαδίσουν οἱ φυσικοὶ καὶ οἱ

(1) Ἐνθα καὶ ἀν. σ. 16'.

(2) Αὐτόθι σ. μς'.

(3) Εἰς τὸν Διάλογον, ἐνθα καὶ ἀν. σ. 258.

(4) Αὐτόθι σ. 259. Ἄλλοι εἶπεν «ὁ συγγραφεὺς, ἐννοῶ τὸν μέγαλο συγγραφεῖα».

άνθρωποι νόμοι. "Αν παραδεχθούμεν ότι ο Dante πρέπει να είναι πρόσωπον και όχι ποιητική παράδοσις ἢ ποιήσις, και ότι ἡ θὰ ἐπιδράσῃ ὡς ὁ "Ομηρος εἰς τὴν μετ' αὐτὸν γλῶσσαν τῆς λυρικῆς ποιήσεως, ἡ θὰ διαμορφώσῃ τελείως τὴν γλῶσσαν, ἃς εἶναι οὗτος εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Σολωμός.

Δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐπρότεινε κανεὶς νὰ ρίψωμεν εἰς τὸν κάλαθον ὅλας τὰς γλωσσικὰς ἰδέας τὰς μετὰ τὸν Σολωμὸν ὅπως σχετίζονται μὲ τὴν ποιήσιν και νὰ γυρίσωμεν εἰς αὐτόν. Νὰ τηρήσωμεν εἰς τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν μίαν ἀνάμιξιν πραγματικῶς τυπικοῦ, φθογγολογικοῦ, νὰ παραμερίσωμεν τοὺς ἰδιωματισμούς, τὰς συνιζήσεις τὰς πολλὰς και τὰς συγκοπάς, ἂν ὁ Σολωμός ἦτο μοναδικὸς εἰς τὸ γλωσσικόν του. Ἄλλ' ὑπάρχουν και ἄλλοι, πλησιέστερον ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι χωρὶς νὰ τὸν παραμερίζουν τὸν ἐνισχύουν. Εὐρέθησαν βέβαια και οἱ εἰπόντες τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν τῶν Ἑπτανήσιων ποιητῶν «γλωσσικοὺς ἐξωφρενισμοὺς τῆς ἐπτανησιακῆς σχολῆς», ⁽¹⁾ ἄλλ' ἐγὼ μετὰ τοῦ Παλαμά «τολμῶ νὰ προσθέσω ὅτι οἱ ποιηταὶ τῆς Ἑπτανήσου ὑπέδειξαν πάσας τὰς τρίβους ἃς ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ποιήσις». ⁽²⁾

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) Ὁ Φάνης Μιχαλόπουλος εἰς Κριτικῆς 8 σ. 65.

(2) Πρῶτα Κριτικά σ. 23. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἐγράφη τὸ 1926 συμπληρωθεῖσα τὰς ἀρχὰς τοῦ 1928. Ὡς ἐκ τούτου ἡ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημοσιευθεῖσα βιβλιογραφία εἶναι ἑλλιπής. Προσθέτω ἐδῶ τὰ ἐλλείποντα: 1824 (ἢ 1925) Δ. Σολωμοῦ Ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν μετὰ μεταφράσεως τοῦ Grassetti (τύποις Ἑλληνικῶν Χρονικῶν). Μεσολόγγιον ἐκδόσις τρίτη (και πρώτη).—1825 Δ. Σολωμοῦ Ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν μετὰ μεταφράσεως τοῦ Julien. Εἰς τὸν Β. τόμον τῶν Chantes populaires τοῦ Fauriel. Paris. Καὶ εἰς ἴδιον τεύχος ἐκδόσις δευτέρα.—1927 Δ. Σολωμοῦ Ἑγκώμιο στὸν Οὐγὸ Φώσκολο. Εἰς περιοδικὸν Μεγάλῃς Ἑλλήν. Ἑγκυκλ. τεύχη 93—94, 96—97. Ἀθῆναι. Γνωστὰ εἶναι ἀκόμη μία ἐκδόσις Ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ τοῦ Σακελλαρίου και μία Ἀπάντων εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκλεκτῶν ἔργων ἀρ. 18 τοῦ Γ. Βασιλείου, ἀμφότεραι Ἀθηνῶν.—Εἰς τοὺς λόγους και σχετικὰ δημοσιεύματα προσθέτω: Γερασίου Μαρκοῦ Δόγος ἐπὶ τὴν κηδείαν Διονυσίου Σολωμοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 10/22 Φεβρουαρίου 1857.—1857 Ἰουλίου Τυπάλδου Δόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἐν τῇ ναφ τῶν Ἀγίων Πάντων πένθιμον τελετὴν εἰς μνημόσυνον τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Ἐν Ζακύνθῳ (Ραφτάνης) Ἀνετυπώθη εἰς τὰ Ἀπαντα τοῦ Τυπάλδου. Ἀθῆναι 1916 (Φέξη).—1903 Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐκατονταετηρίδος τοῦ Σολωμοῦ. Ζάκυνθος.—1903 Γιάννη Ψυχᾶρη Ὁ Σολωμός. Εἰς περιοδικὸν Νουμάς ἀρ. 63 τῆς 6 Revue Blanc, 30 Mars. Paris.—1907 Γιάννη Ψυχᾶρη Ὁ Σολωμός. Εἰς τοῦ βιβλίου του Τρία Λόγια σ. 234—244. Ἀθῆναι.—1927 Φώτου Γιοφύλη Ἡ Φαρμακω-Σολωμοῦ βλέπε Ἑμ. Στάη Περὶ Σολωμοῦ. Ἐν Ἀθηνᾶς τόμῳ Ε' σ. 441—470. Ἀθῆναι 1893.—1927 Γερ. Σπαταλά Ἡ στιχοιργία τοῦ Σολωμοῦ. Νέα Ἑστία Α' 549—554 mos. Εἰς Libre 499—501, 536 και 538—540. Montpellier.—1928 Γερ. Σπαταλά Ὁ κ. Δ. Ρουσσέλ και ἡ στιχοιργία τοῦ Σολωμοῦ. Εἰς Νέας Ἑστίας Γ' 133—134.—1928 Γερ. Σπαταλά Ὁ κ. Ρουσσέλ και ἡ νεοελληνικὴ στιχοιργία. Εἰς περιοδ. Παρ- la versification de Solomos. Εἰς Libre 538—540. Montpellier.—Ἀκόμη ἀναφέρω βιβλία και μελέτας: 1923 Γερ. Σπαταλά Ἡ ποίησις στὴ ζωὴ μας και ἡ ἐγ-

A MARIETTA MINOTTO

che rivestì le «Grazie» di greco peflo.

Signora, al peggio omai volgono gli anni
Inutile è il cantar de' rosignoli
E la triste stagion piena d'inganni
Scaccia gli acanti da glieterni soli.

Da Citera già un dì su eterei vanni
Venere sacra sospingean ne' voli
Le Grazie ignare dei terreni affanni,
Cingendo sua beltà perche s'involi.

Allor da ispidi covi umane belve
Con clave orrende irruperro a la rada;
Nascosesi la Diva e le rie selve

L'Oceàn ricopri. Or—ne la nova
Barbarie—de' cantori la masnada,
Dimmi, Maria, chi a far sparir si prova?

23/5/1929.

TEODORO BRICCOS

(Τὴ μετάφρασή μου κ' ἐγὼ ἀφιερῶνω:)

ΣΤΗ ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Ποῦ μ' ἔνα πέπλο ἑλληνικὸ ξανάντυσε τὶς «Χάρες»

Τὰ χρόνια στὸ χειρότερο, κυρά,
γυρίζουν! τί κι' ἂν τραγουδάῃ τὸ ἀηδόνι;
πλανεύτρα ἢ θλίβερε ὥρα· οὔτε φυτρώνει
σ' αἰώνιους ἢ ἀκανθὰ ἤλιους. Μία φορὰ,

Χαρίτων θεῖος χορὸς τὴν ἄγια ὑψώνει
Κυθέρεια στὰ αἰθερόπλαστα φτερά,
κι' ἀνήξερες τὴ γῇ ὅτι δέρονται πόνοι,
τὴ θεία τῆς ἀποκρύβουνε ὁμορφιά.

Μὲ ρόπαλα φοιχτὰ τότε ἐχουμήσαν
ἀπὸ ἄγρια σπῆλια ἀνθρώπινα θερία:
κρύφτηκε ἡ Θεά, και πέλας ἐπλημμυρίσαν

τὰ μαῦρα δάση. Τώρα ἔνα μελίσι
ποστάστρων νὰ σκορπίσῃ, ποιός, Μαρία,
στὴ νέα βαρβαρὸσύνη θὰ τολμήσῃ;

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

πᾶθεια τοῦ κ. Ἀποστολάκη (Βασιλείου) Ἀθῆναι.—1926 Γερ. Σπαταλά Ὁ Σολωμός χωρὶς μεταφυσικὴ και οἱ φυσικὲς ὑπερβολὲς τῆς πολεμικῆς κριτικῆς (Ἀκρόπολις) Ἀθῆναι.—1926 Π. Κουαρτάνου. Προλεγόμενα εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ποιήματα Δ. Σολωμοῦ μετὰφρασις Γ. Σπαταλά. Εἰς περιοδικὸν Μεγ. Ἑλλ. Ἑγκυκλοπαιδείας, τεύχη 59—60. Ἀθῆναι. Κι' ἀκόμη μελέτας και κριτικὰς τοῦ Μέγα, τοῦ L. Roussel, τοῦ Βάρναλη, τοῦ Σπαταλά, τοῦ Σωτήρη Σκίπη, και εἰς τινος ἄλλου, τὰς ὁποίας συστη-ματικῶς θ' ἀναφέρωμεν εἰς τὴν Σολωμικὴν βιβλιογραφίαν, τὴν ὁποίαν προτάσσομεν τῆς ἐτοιμαζομένης ἐκδόσεως τοῦ Λάμπρου, ὡς λέγω και εἰς προηγουμένην σημείωσιν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Όπως τὸ πρῶγμα εἶταν βέβαιο, τὸν ἥρκα τὸ Μαζέπη μου καθισμένο στὴ Ροτόντα, λίγο σκυμμένο πρὸς τὸ φῶς τοῦ Μπουλβάρ Ρασπαίγ καὶ τριγύρω του ἕνα σαββατιανὸ πλῆθος κοσμοπολίτικης ἀδιαφορίας. Μόλις ἀκούσαν ἀπ' ἐπάνω ἡ φουσαρμόνικα τοῦ ντάνινγκ, μόλις στὰ μάτια κάποιων ἀργεντινῶν γλεντζέδων ἔφεγγαν οἱ καλπάουσες ἀποθυμιές τῆς λάμπας, ἀλλὰ μιὰ θλιμένη ἀγριότητα στέππας, μὲ τοὺς σλανόφωνους θαμῶνες, ἔχυνε στὴ νόσή μας—καὶ τὴν ἔφεργε ὡς τὴ μύτη μας—τὴν ἀφθονὴ γειτνίαση ἐνὸς πολὺ ἀλκολισμένου μηδενισμοῦ.

Γι' αὐτὸ ὁ Μαζέπη δὲν ἔστρεψε νὰ μοῦ μιλήσῃ. Τοῦ εἶπα πῶς εἶταν ἀνάγκη. Πῶς ἤθελα σῶναι καὶ καλὰ νὰ ξαίρω τί ἔβλεπε στὸ γαλλικὸ μυθιστόρημα εἶσαι καθὼς τ' ἀντίκρινε πρῶτ' πρῶτ', ξενύχτικα, στίς προθήκες τῶν παρισινῶν βιβλιοπωλείων ποὺ μισανοίγουν, ἀκριβῶς ὅπως μισανοίγουν καὶ τὰ μάτια τῶν θεῶν ἐμπρὸς στίς ἐξαιρετικὲς χαρούμενες ἀδράνειες τῆς ἀνθρωπότητας.

— Τὸ ξαίρεις, καὶ τόχεις γράψει, καὶ μ' ἔκανες ρεζίλι, μοῦ ἀποκριθῆκε στὸ τέλος ὁ Μαζέπη, πῶς δύσιναι οἱ μεγαλύτεροι μοῦ ἐχθροί: τὸ διάβασμα κι' ὁ ὕπνος. Τί ἔρχεσαι τώρα καὶ μὲ ρωτᾷς...

— Τὸν ἀποφύγεις τὸν ὕπνο, ἀλλὰ πάλι κοιμήθηκες ἀρκετὲς φορὲς κι' ὅπως μάλιστα δὲν κοιμήθηκε κανένας ἄλλος θνητός. Στίς ὥρες ἐκεῖνες, ποὺ οἱ ἄνθρωποι τίς ἔχουν φυλάξει γιὰ τὸ μεγάλο δρᾶμα τῆς τύχης τους τὸ ὀνομαζόμενο ἔργασια. Πέρα ἀπὸ τίς καθωρισμένες ὥρες τοῦ ὕπνου τοὺς ἐστὶν κοιμόσυν... Τὸ ἴδιο σοῦ συνέβηκε καὶ μὲ τὸ διάβασμα. Διάβασες πέρα ἀπὸ τὰ διαβάσματά τους... Γιὰ τοῦτο σοῦ ζητῶ τώρα νὰ μοῦ μιλήσῃς.

Καί, πρὸ παντός γιὰ νὰ μοῦ πῆς ὅσα δὲν θὰ μοῦ ἔλεγαν οἱ εἰδικοί, αὐτοὶ ποὺ, ἀντὶ ἀπόλαυσης ἢ καταφύγιο, τὴν ἀνάγνωση τὴν ἐκάναν βιοποριστικὸν τοὺς ἐπάγγελμα. Ἡ συχνότερα, ἑλληνικώτερα, δικαιολογία τῆς ἀεργίας τους.

— Ἀσε τοὺς ἥσυχους τοὺς κριτικούς. Εἶναι ζῶα τερπνὰ μέσα στὰ τόσα ἄλλα σκυθρωπὰ ζῶα ποὺ μᾶς περικυκλώνουν: αὐτοὶ εἶναι τὰ μόνα ποὺ τετραποδίζουν πρὸς τὰ πίσω. Γρήγορα γρήγορα πρὸς τὰ πίσω, μ' ἕναν μηχανισμό ποὺ τὸν διέπουν μυστηριωδῶς οἱ μεγάλοι χιουμοριστικοὶ νόμοι. Μὴν τοὺς πειράξεις. Ὑστερα μιὰ καὶ θέλεις κουβέντες γιὰ τὸ μυθιστόρημα, πρέπει νὰ σοῦ ὁμολογήσω πῶς τὸ γνώρισα χάρις στοὺς ἀφορισμοὺς τῶν κριτικῶν. Ὅταν ἔβλεπα στίς διαφόρες ἐφημεριδοῦλες τοὺς διαφόρους αὐτοὺς κυρίους—ὁμογενεῖς μᾶς τοὺς περισσοτέρους—νὰ μιλοῦν ἐξακολουθητικὰ, μὲ τὸν παταγαλισμὸ ἐκεῖνο τῆς ἀυστηρότητας ποὺ μόνο αὐτοὶ εἰσάγουν νὰ τὸν σεβίζονται ἐπ' ἀπειρον, νὰ γράφουν καὶ νὰ φωνάζουν γιὰ τὴν «παρακμή», τὸ «τέλος», τὴν «στεριότητα» τοῦ γαλλικοῦ μυθιστορήματος, δταν τὰ εἶδα αὐτὰ ὅλα στίς ἐφημερίδες πῆρα σειρὰ μερικὰ βιβλία, μερικὲς σειρὲς βιβλία, γιὰτὶ μοῦ γεννήθηκε ἡ περιέργεια...

— Νὰ ἐξετάσῃς τὴν παρακμή;

— Νὰ καμαρώσω τὴν ἀκμή! Γιατὶ εἶμουν βέβαιος ὅτι περὶ ἀκμῆς ἐπρόκειτο. Πῶς ἄλλοιως ἤθελε πειραχθοῦν τόσο; Ὁ ξεπεσμός, ὁ θάνατος εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ προσφιλή. Ἡ ζωή, τρομάρα καὶ κατάρτα τους. Δὲν ἔχεις προσέξει μὲ τί ἥδονή μιλοῦν γιὰ τοὺς πεθαμένους; Τὸ στοιχεῖο τοῖς, σοῦ λέω. Δὲν πρόσεξες ἐπίσης ὅτι τὸ μεγαλύτερο κεφάλαιο ἐνὸς καινούριου συγγραφέα, τὴ νεότητα τοῦ τὴν ψέγουν σὰ θανάσιμο ἄμωρτημα; Δὲν μπορεῖ, θὰ τὸ ξαίρης: οἱ κριτικοὶ ἔχουν μιὰν ἀναντίρρηση βαθύτατη εὐλικρίνεια. Μιὰν εὐλικρίνεια ἀπὸ τὴν ἀνάποδη. Τὸ ὀρθό, ἢ ἀλήθεια εἶναι πάντα, κατὰ κανὸνα ἰσρὸ καὶ ἀπαράβατο, τὸ ἀντίθετο αὐτοῦ ποὺ μᾶς λένε. Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο.

— Ναί, ἀλλὰ ἔχεις φύγει ἀπὸ τὸ θέμα. Μοῦ μιλεῖς περὶ κριτικῆς γενικῶς, ἐνῶ εἰδικῶς πρόκειται γιὰ τὸ σύγχρονο γαλλικὸ μυθιστόρημα.

— Βρίσκουμαι ἴσα ἴσα στὴν καρδιὰ τοῦ θεματός μας, ἀφοῦ ἔτσι θὰ σοῦ δώσω ἀμέσως τὸν ὀρισμὸ τῆς σημερινῆς μυθιστοριογραφίας: αὕτη εἶναι (παρόμοια μὲ τὴν ὀρθόδοξη καὶ πάντα ἐπαναστατημένη ἀλήθεια) ἀκριβῶς στοὺς ἀντίποδες τῆς «παραδεδομένης» κριτικῆς. Αὕτης ποὺ κατήργησε τὴν ποίηση τῶν ζωντανῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὰ κατασταλαγμένα αἰσθήματα, τὰ καταπάτια δηλαδή, τῶν καθηγητευομένων γερονσιῶν. Τὰ ὄρια τοῦ γραφείου καὶ τῆς βιβλιο-

θήκης, τᾶσπασε ὁ σύγχρονος μυθιστοριογράφος. Καὶ πηγαίνει ἀντίθετα τοὺς. Ἀντίμαχος τῆς κριτικῆς κηδαιμονίας καὶ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνα ποῦ, κατασταλάζοντας στὴ νατουραλιστικὴ σχολή (στὸ ἀποπαῖδι αὐτοῦ τοῦ ἐπιστημονισμοῦ), μᾶς ἔδωσε ἴσως ὥραιες σελίδες ἀλλὰ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου τὴν πρὸ συμβατικῆς, τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα δεμένη ὅχι πιά στίς λόξες μιᾶς μεγάλης θεότητας ἀλλὰ στίς δογματικὲς προαποφάσεις τῶν βιβλιοθηκαρίων, τῶν γιατρῶν ἢ τῶν κοινωνιολόγων—τῶν εἰδικῶν τουτέστι τῆς ζωῆς ποὺ πέρασε, καὶ τῶν ἐντελῶς ἀσχετῶν μὲ τὰ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀναπηδήματα τῶν ἀνθρωπίνων.

— Μαζέπη μου, γίνεσαι σκοτεινός. Καὶ πρόσεξε, ξεγράφοντας μὲ ἐλαφρὴ συνείδηση τὸν ἰθ'. αἰῶνα ἔχνης τρία γιγάντια ὀνόματα. Τὸ ἐλπίζω τουλάχιστον πῶς τὰ ἔχνης.

— Μὴν ἐλπίζεις. Δὲν τὰ ἔχνης. Ἀς τὰ πάρουμε ἕνα ἕνα τὰ τρία ὀνόματά σου. Τὸ Μπαλζάκ;

Τὸ Μπαλζάκ, τὸ τέρας αὐτὸ, δὲν τὸν βλέπω παρὰ σὰν ἑξοχο μοντέλο γιὰ τὸ γλύπτη Ροντέν. Μεγάλος ἐμπνευστὴς ὄχλων, ἀλλὰ κανενὸς ἀτόμου. Εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν συγγραφέας ποὺ μᾶς δείχνει τί κακὸ μπορεῖ νὰ κάνῃ ἡ κριτικὴ δταν τὴν παίρνουμε στὰ σοβαρά. Ἡ κριτικὴ τὸν ἔφαγε, ὑποτάσσοντάς τον στὸ ἀγαλματώδες μονοκόμματο καὶ παιδιάτικο ἐκεῖνο καλοῦπι ποὺ τὸ στερέωσε ὁ δέκατος ἔβδομος αἰῶνας, καὶ ποὺ εἶνε γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «χαρκτήρ». Ὁ χαρκτήρας, μὲ τὴ λογικὴ ἀρχή, μέση καὶ τέλος, ὁ ἐκ τῶν προτέρων ρυθμισμένος στὴ μονοτονία τῆς ἀντιανθρωπίνης του καὶ διαρκῶς ἰδίας καμπύλης, τῆς ψυχολογικῆς καμπύλης, ποὺ εἶταν οἱ κριτικοὶ καὶ οἱ τότε ἐπιστήμονες, καὶ ποὺ εἶναι ἴσα ἴσα ἡ καμπύλη τοῦ ἀψυχολόγητου. Ὁ Μπαλζάκ μᾶς ἔδωσε τὸ μέτρον τῆς πλάστρας λογικῆς του, ποὺ ἔπλεσε μερικὰ μεγαλειώδη νευρόσπαστα καὶ τὸν ἀγαπημένο Ραστινιάν. Ἐξῆψως, ἂν θές, τὸ λαϊκὸ μυθιστόρημα τῆς ἐπιφυλλίδας. Ἀλλὰ κατάστρεψε τὸ μυθιστόρημα, τὴν ὑψίστη αὕτη σύνθετη εἰκόνα τοῦ μέσα ἀπὸ τὰ πάντα ρέοντος «ἀνθρωπίνου». Ποῦ μὲ τὰ πάντα συνεδέσεται, χαμαιλεοντίζει μὲ τὰ πάντα καὶ ἀπὸ τὰ πάντα ὥστόσο ἀδυσώπητο ξεχωρίζει.

Ὁ δεύτερος εἶναι ὁ Σταντάλ. Ὁ δέκατος ἔννατος αἰῶνας τὸν ἀγνόησε. «Τὸ Κόκκινο καὶ τὸ Μαῦρο» ἐπὶ χρόνια ἔμεινε ἀπούλητο στὸ βιβλιοπώλη του. Καὶ οἱ κριτικοὶ γελοῦσαν. Ἐνας Ντοστογιέβσκυ, ἕνας Νίτσε, ἕνας Τολστόν, στὸ ἐξωτερικὸ καταλάβανε τί ἔφεργε, ἀλλὰ ἡ καθ'αὐτὸ ἀνάστασή του ἔγινε μόλις στὸν εἰκοστὸ μᾶς αἰῶνα.

Ὁ τρίτος, ὁ Φλωμπέρ. Τὰ μυθιστορήματά του σοῦ τὰ χαρίζω. Καὶ κρατῶ γιὰ λόγον μου τὴν τετρατόμη ἀλληλογραφία του, αὐτὸ τὸ μνημεῖο τῆς ἀντιμπουρζουαδικῆς ἀγανάκτησης. Ἀλλὰ ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ ἀλληλογραφίας.

— Καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στοὺς σημερινούς...

— Στους σημερινούς τὴ διέπουν ἡ θέση τὴν ἔχουν οἱ δύο: ὁ Marcel Proust καὶ ὁ André Gide. Ἀπὸ τίς γαλλικὲς ἀξίες περᾶσαν καὶ διαλύσαν ὅ,τι καλὴτερο ἔβγαλαν οἱ ξένες λογοτεχνίες καὶ μᾶς δώσαν ἔτσι (καὶ ἔφερες πῶς σχεδὸν κανένας ἔδωπερα δὲν τόλμησε νὰ τοὺς κατηγορήσῃ γιὰ ξενικὴ μίμηση, τὸ ἀστεῖο αὐτὸ ἐπιχείρημα τῶν μέτριων ἐναντία σὲ κάθε πολυφερεῖο ὄγκο πρωτοτυπίας) τὴν πλήρη μορφή καὶ γεωγραφία τῆς πανευρωπαϊκῆς τάσης: τὴν κατανόηση καὶ παρουσίαση τῆς ἀνθρώπινης ψυχουσύστασης ὡς μέσα στὰ πολυπλοκώτερα ἄντικα τῆς, μὲ μιὰ εὐλικρίνεια ἀπολυτρωμένη ἀπ' ὅλες τίς προλήψεις τῆς λογοτεχνικῆς παράδοσης καὶ τῆς κοινωνικῆς.

Ὁ Marcel Proust, μὲ τὴν πολύτομη ἐκείνη ζωτὸ του «La recherche du Temps Perdu», νέτα σκέτα τὴν ἄλλαξε τὴν προοπτικὴ τῆς ἀνθρώπινης ψυχολογίας. Ἦδρε τὸσους καινούριους δρόμους, τόσα ἀνυποψίαστα δρομάκια καὶ ἔδωσε μιὰ τέτοια διάρκεια στὸν τρόπο ὅπου πρέπει νὰ βαδίζουμε σ' αὐτοὺς τοὺς δρόμους καὶ στὰ δρομάκια αὐτὰ ὥστε ἡ παλιὰ προοπτικὴ ἔπεσε μόνη τῆς, καὶ ἀπὸ τὸν μέγχο ἀπειροῦ τεθλασμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν μας γραμμῶν δὲν μπορούσε παρὰ νὰ πηδήσῃ ἢ ἄλλη, φυσικώτατα.

Ὁ André Gide εἶναι ὁ συγγραφέας ποὺ δοκιμάζεται καὶ μᾶς δοκιμάζει ἀκούραστα. Τὸ ποῦς εἶναι θὰ τὸ μάθης διαβάοντας τὸ βιβλίο του «Ντοστογιέβσκυ». Ὁ ῥῶσος Θεὸς τοῦ εἶναι μιὰ ἀφορμὴ ἀρίστη γιὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὸν ἑαυτὸ του. Πολὺ ἐνδιαφέρουσες ἐξηγήσεις! Στὸ μυθιστόρημά του «Les Faux-Monnayeurs».

yeurs» ολοκλήρωσε την απόσταση που χωρίζει το σημερινό γαλλικό μυθιστόρημα από το παλιό, μās έδειξε πώς επέθανε διά παντός ή περίφημη γαλλική αλύγιστη σημασία αυτή της τεχνικής του, με τὰ πρόσωπα την έκλογη των τύπων του και την έντονη έκφρασή τους, έφθασε σε μιὰ τέτοια αοριότητα ώστε το μυθιστόρημα χημένα. Τὰ τόσα! Για τὴν ώρα, τὸ σημαντικώτερο μυθιστόρημα πὸν εἶδε ὁ εἰ-
κόστος μας αἰώνας και πὸν μόνο του αὐτὸ (με τὴν παράλληλη ὅσο και τεχνικά
βρίσκεται στὴν ἀκμὴ του. Δὲν εἶδες πὸς τὸν χτύπησαν οἱ κριτικοὶ τὸ Gide γι'
αὐτὸ του τὸ ἀριστοῦργημα; Και γιὰ νὰ δοκιμασθῇ, νὰ δῇ τί μπορεί νὰ κατορ-
ταῖο του, με τὸ μοιραῖο καὶ τοῦ καθιερωμένου, ἔγραψε προχθὲς τὸ τελευ-
τὸ ἐπιτυχία του ἐδῶ εἴταν εὐκόλη. «L' école des femmes». Καὶ ἐπέτυχε πάλι. Ἀλλὰ
ράζει. Εἶναι ὁ συγγραφέας πὸν δὲ θὰ παύσῃ, σοῦ εἶπα νὰ μās δοκιμάζει και νὰ
δοκιμάζεται.

Στὴν ἴδια σειρά, ὅσο κι ἂν τὸ κοινὸ τὸν λογαριάζει γιὰ ποιητὴ και κυρίως δρα-
ματογράφου, βλέπω τὸν Jules Romains. Ἐχει ἀτέλειες, συχνὰ πελαγώνεται, ἀλλὰ
enpe», «Le Dieu des corps», και τὸ «Quand le navire...», μās δείχνει ὅλες
ἀρτησί του ἀπὸ τὸν ἔξω. Αὐτὴν τὴν αἰώνια πάλι, ἀλλὰ σὶδ κορυφωμα τῆς ἐχθρ-
τητα σχεδὸν βάρβαρη πὸν κανέναν ἄλλος δὲν τὴν ἔφθασε.

Κατόπι σοῦ ἀναφέρω τὸν Roger Martin du Gard. Ἡ σειρά τῶν «Thibault»
μεθόδου τοῦ Romain Rolland και τῶν ἡθικῶν προσφορῶν τοῦ André Gide. Πε-
ρίεργος δεσμός.

Σοῦ ἀναφέρω και τὸν Georges Duhamel. Τὰ βιβλία του «Civilisation», «Vie
des martyres», «Sept plaies», μās μαυρίζανε με μεγαλόπνοους θησαυροὺς συμ-
μεγάλος Ρώσος ἂν εἴτανε Λατίνος...

— Και γιὰ τὴ σειρά τῶν λεγομένων φανταζίστ, ὁ Paul Morand λόγου χάριν;
τὰ χαρά-κιρὶ τῶν Γιαπωνέζων: Μυθιστοριογράφος ὁ Paul Morand? Ἡ φλυαρία
γραφίση ἔναν τύπο, ἔναν ὁποιοδήποτε τύπο.

Τὸν Jean Giraudoux τὸν βάζω, βέβαια, σὲ ἀσύγκριτα διαφοροετικὴ θέση. Δὲν
καταλαβαίνω γιατί τοὺς ξευγαρώνουν, τὴν ἐπιπολαιότητα και τὴ βαθύτητα τῆ γε-
λαστή. Ὁ Giraudoux ἔνωσε τὴν ἀπόκρυφη ποίηση τῆς λαχανιασμένης τύχης μας
καρτέσιο, ἀλλὰ και περισσότερο Jules Renard, και ἰδίως τὸ λαμπρὸ και μακα-
ρίτη P. J. Toulet.

Γιὰ τοὺς φανταζίστες ὡστόσο (σοῦ σημειῶνω στὴν παρέα τους τὸν Jules Super-
vielle, τὸν Jean Fayard, και τὸν τολμηρότερο τους Pierre Mac Orlan) ἔχω νὰ
εἶναι ἀπαραίτητες. Ἀλλὰ τὴ σημασία τους τὴ μεγάλη τὴν παίρνουν μόνο ὅταν και
φραστικῶν μέσων με τὴν ἀνθρώπινη ὕψη τοῦ περιεχομένου. Ἐτσι τὴν ἀντιλαμ-
βάνουμαι ἐγὼ τὴ νεωτεροπάθεια.

Και τελειώνοντας πρέπει νὰ σοῦ πῶ τὸ θαυμασμό μου γιὰ ἓνα μυθιστοριο-
γράφου, νεώτατο, τὸν Julien Green. Ἐπωφελεῖται ἀπ' ὅλες τὶς προσπάθειες
πωφελεῖται γιὰ νὰ βασίση σ' αὐτὰ, ἀντιστρέφοντας τα, εὐρήματα τέτοια ὅπου ἂ-
νανεωνται, εὐρύνονται και ἐδάφη τῆς ἀνθρώπινης κακομοιρίας μας, ἀνανεῶ-
ῇ ἀλήθεια μπορεί νὰ φθάσῃ. Δυὸ του μυθιστορήματα «Andrienne Mesurat»

και τὸ «Léviathan» ἀνοίγουν γιὰ μένα μιὰ μεγάλη ἐποχὴ. Σὲ πολὺ λίγα χρόνια,
ὁ νεαρὸς αὐτὸς Ἀμερικάνος πὸν μεταφυτεύθηκε στὰ γαλλικὰ γράμματα ὅπως εἶχε
μεταφυτευθεῖ κι' ὁ ἡμέτερος Ζὰν Μορεάς, θὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἐνδοξώτερα ὀνό-
ματα τοῦ τόπου αὐτοῦ—ὅπου, σοῦ τὸ ξαναλέω, ἡ μυθιστοριογραφία βρίσκεται τώρα
στὴν ἀκμὴ της, γιατί ἔχει ὅλες τὶς γοητείες και τὶς ἄσωτες σπατάλες μεγαλο-
φυτῶν πολὺπειρων. Σὲ μιὰ ἀκμὴ μάλιστα πὸν κρατᾷ τόση συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ
της, ἀπολαμβάνει τὴ δύναμή της με τέτοια χαρὰ και ἔνταση, τὶς μετρᾷ και τὶς
κρίνει... σὰ νὰ εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἤδη σὶδ στάδιο τῆς παρακμῆς και νὰ σεργια-
νάει ἀπ' ἐκεῖπέρα.

Δυὸ εἶναι τὰ μεγάλα χαρακτηριστικὰ τοῦ σημερινοῦ γαλλικοῦ μυθιστορήματος:
σπάσιμο τῆς λογοτεχνικῆς παράδοσης (στὰ ἀλύγιστα και στατικά της στοιχεῖα)
και πειθαρχία σὶδ ξεγύμνωμα τοῦ ἀνθρώπινου και σὶδ ἀπρόοπτα του. Ἀπρόοπτα
πὸν δὲν ἔχουν τέλος!

Κι' ἓνα τρίτο χαρακτηριστικὸ, ἴσως τὸ μεγαλύτερο: τὸ γαλλικὸ μυθιστόρημα ἔ-
παισε νὰ στέκῃ ἔξω ἀπὸ τὶς ξένες παραγωγές. Τὶς γνωρίζει τώρα, τὶς μελετᾷ,
ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτές, τὶς πηρεάζει. Ἀποτελεῖ τὸ κέντρο, τὴν ἀγορὰ τῶν παγ-
κόσμιων αὐτῶν ἀνταλλαγῶν, μιὰ ἀτμόσφαιρα συνουσίας πὸν πρώτη φορὰ τὴ
βλέπουμε και πὸν ἀπ' αὐτὴν βγαίνει και καθεμερὰ στερεώτερα ἐπιβάλλεται αὐτὸ
πὸν τὸ λέμε «πανευρωπαϊκότητα». Πανευρωπαϊκὸ μυθιστόρημα, πὸν ὁ κάθε τόπος
στὴ γλώσσα του τὸ γράφει και πὸν ἀνήκει ὡστόσο σὲ μιὰ και μόνη τεράστια οἰ-
κογένεια. Ὅπως κι' ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, στὴν ψυχὴ του. Ὅχι ἀκόμη σὶδ δια-
βατήριό του. Οἱ Ἰνωμένες-Πολιτεῖες τῆς λογοτεχνίας ἔχουν θεμελιωθεῖ στὴν Εὐ-
ρώπη ἐδῶ και δεκαπέντε χρόνια. Κάθε προσπάθεια ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα
αὐτὴν τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ θὰ ἔχῃ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ μετρημένο και τὸ μέτριο τοῦ
ρεξιοναλισμοῦ, τῆς τοπικτικῆς γραφικτικῆς.

Παρίσι, Ἰούλιος 1929.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

HENRI DE RÉGNIER

ΥΔΑΤΙΝΟΣ ΙΣΚΙΟΣ

Τί ὁμορφο ποῦναι ἐκεῖνο τ' ἄγαλμα Μὲς σὶδ νερὸ πὸν καθρεφτίζεται,
τῆς γυναικός, πὸν εἶχε ζήσει στὴν κυκλικὴ καθάρια στέγνα,
πριν τὸ βουβὸ νερὸ τὸ μάρμαρο ἀπ' τῆς σαρκός της τὴν ἀνάμνηση
τ' ὀλόγυμνό της καθρεφτίζει. θαρρῶ πὸν ἡ σκιά της ἔχει γίνει.

Κι' ἡ σκείψη μένει πάντα ἀβέβαιη,
πὸτ' ἔτσι, πὸτε ἄλλοιως, κι' ἀλλάζει
σύμφωνα με τῆς κρήνης τὴ φωνή,
πὸν τὴ φωνὴ σμίγει τ' ἀνέμου.

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ἄμα πέφτεις ἀπὸ πολὺ ψηλὰ εἶναι καλλίτερα νὰ πεθάνεις σὶδόν τόπο, παρὰ νὰ
πομείνεις σὶδ ζωή.

Ὁ ἔρωτας εἶναι ἓνα ποτήρι κρασί, πὸν σῶνεται ἀναλόγως τὶς ρουφηξιές πὸν θὰ
κάμεις.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ποῦχουν τὴ συνήθεια νὰ τρέχουν πίσω ἀπὸ ἓνα τρελλό, περ-
νιοῦνται γιὰ γνωστικοί.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΧΑΪ'ΝΕ

INTERMETZO

5.

Τώρα ύστερα, είδα, ἔτσι γλυκά, μεσ' τὸν νειρό μου ἐσένα,
τόσο ὁμορφη, ἀγάπη μου, καὶ τόσο ἀγγελική,
κ' ἔτσι χλωμή, ἔτσι, ὠϊμένα,
λυπητερὰ χλωμή!

Κόκκινα μόνο τὰ γλυκὰ χειλάκια σου, προτοῦ
νᾶρτη ὁ χλωμός ὁ θάνατος γοργὰ νὰ τὰ φιλήσῃ,
κ' ἡ λάμψη ἐκείνη τ' οὐρανοῦ
ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ διάφανα ματάκια σου, νὰ σβύσῃ.

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

GEORG BRANDES: Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ: ΕΛΛΑΣ:)

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔχοντες συναίσθησιν τοῦ ὑπερλάμπρου των Ζηνίθ, ἀπεκάλουν τοὺς μὴ Ἕλληνας βαρβάρους· εἶναι ἴδιον τῶν Μεγάλων ἀνδρῶν ὁ ἐγωϊσμός, ἡ δὲ τοιαύτη ἀτομιστικὴ φιλαυτία εἶναι ἀπόδειξις πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν γενικωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως.

Ἡμεῖς δὲ οἱ νεώτεροι, ναὶ μὲν βαρβάρους τοὺς μὴ Ἕλληνας δὲν ἀποκαλοῦμεν, ἀφοῦ οἱ καιροὶ μετεβλήθησαν, ἀλλὰ συγχύζομεν τοὺς ἐξ ὑποχρεώσεως Φιλέλληνας ἢ ἐλληνίζοντας μὲ τοὺς πραγματικοὺς τὴν Ἑλλάδα ἀγαπήσαντας. Διότι ἂν οὐδεμία ἀνταπόδοσις ὑπαγορεύεται εἰς τοὺς περὶ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα ἐγκύπτοντας, ἀφοῦ βάρβαροι θὰ παραμείνωσιν ἂν μὴ εἰς τὰ νάματα τῆς ἀνεξαντλήτου Ἑλληνικῆς Σοφίας λουσθῶσιν, ἀπ' ἐναντίας εὐγνωμοσύνη καὶ εὐλάβεια ἐπιβάλλεται πρὸς τοὺς δπωσδήποτε περιτράνως καταδείξαντας τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα μας ἀγάπην των.

Ἀληθῶς ἡ νεώτερα μας ἱστορία πολλοὺς ἀναφέρει καὶ ἡ Πολιτεία ἐπαξίως διὰ τιμῶν ἡμειψε. Ὅμως διὰ τὸν μεγαλύτερον κριτικὸν τοῦ αἰῶνος μας τὸν Δανὸν συγγραφεὰ Georg Brandes ἰδιαιτέρα θέσις μέσα στὴν ἐλληνικὴ καρδίᾳ τοῦ πρέπει διότι ἂν δὲν ἔχουσε τὸ αἷμά του διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀφοῦ σωδινιστὴς δὲν ἦτο, ὅμως ἡγάπησε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν παθητικὴν ἡρεμίᾳ μιᾶς σκανδιναυικῆς ψυχῆς γεμάτος στοργῇ διὰ τὴν Πατρίδα μας.

Θὰ ἔμενεν ἄγνωστος διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν ἂν δὲν ἐπεσκέπτετο τὴν Ἑλλάδα τὸ 1923 τὴν ὁποῖαν σὺν περιπαθῆς ἐρωμένος ποθοῦσε νὰ γνωρίσῃ. Ἀργότερα (1925) ἐδημοσίευσε τὸ ὑπὸ τίτλον «Ἑλλάς» ἔργον του στὴν δανικὴν γλῶσσάν. Τὸ βιβλίον του εἶναι ἕνα ἀπάνθισμα ἐλληνικὸ ἀποτελεσμένον ἀπὸ δύο διαλέξεις του δοθείσας τὸν Νοέμβριον τοῦ 1921 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κοπεγχάγης, μία διὰ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου καὶ μία διὰ τὴν Ὀδύσειαν ἀπὸ μία μονογραφία διὰ τὸν Ξενοφῶντα καὶ ἀπὸ δύο κεφάλαια περιέχοντα τὰς προσωπικὰς ἐντυπώσεις τοῦ συγγραφέως ἀπὸ τὸ ταξίδι του.

Νεαρῶτατος ἀκόμη ἔλαβε χρυσοῦν βραβεῖον διὰ μελέτην του περὶ τῶν ἀρχαίων τραγωδιῶν. Περιώνυμος καὶ μία τῶν μεγαλυτέρων φιλοσοφικῶν διανοιῶν κατέστη διὰ τοῦ ἔργου τοῦ: Dualismen i vor nyeste, Philosophie (ὁ Δυϊσμός εἰς τὴν νεωτάτην μας Φιλοσοφίαν). Ἐκτοτε κατέστη πολυγραφώτατος. Τὰ ἔργα του ἀνάγονται εἰς τὴν κριτικὴν Φιλοσοφίαν καὶ αἰσθητικὴν, εἰς μονογραφίας ἐξόχων διανοιῶν καὶ εἰς ποικίλιν ἔργων φιλοσοφικῶν.

Ὅταν στὰ 1921 ἦτο εἰς τὸ Rapallo καὶ καθὼς ὁ ἴδιος γράφει διὰ-βαζε τὸν Ξενοφῶντα ἐνοσταλγοῦσε, νὰ γνωρίσῃ τὴν πατρίδα τοῦ συγγραφέως τῆς Κύρου Ἀναβάσεως καὶ μὲ ποιητικὸν λυρισμὸν λέγει τὰ ἑξῆς: (σελὶς 104). «Καὶ ἡσθάνομην ζωηρὰν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σταθῶ ἐπάνω στὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς καὶ μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια νὰ δῶ τοὺς τόπους ὅπου ὁ Ξενοφῶν μιλοῦσε μὲ τὸν Σωκράτη ὅπου Πλάτων ὁ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκον τοὺς νέους τὴν Φιλοσοφίαν, αὐτὴν τέλος τὴν πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξηλθεν ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, τὰς Ἀθήνας».

Καὶ ὅταν ἀργότερα ὁ πόθος τοῦ ἐξεπληρώθη καὶ δίπλα στὰ θεῖκα σύμβολα τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ μάρμαρα τῆς Ἀκροπόλεως περὶ ὁ ἐνθουσιασμός του ξεσπᾷ (σελὶς 127). «Καὶ ὅταν ρίπτω τὸ πρῶτο βλέμμα πάνω στὸ σωρὸ ἀπὸ τὰ μάρμαρα, εἰς τὰ ἀκόμη διατηρούμενα ἀνάγλυφα τοῦ Παρθενῶνος καὶ εἰς τὰς Καρυάτιδας τοῦ Ἐρεχθεῖου, λέγω μέσα μου στὴν ψυχῇ μου. Ἐπὶ τέλους! Ἐπὶ τέλους ὅχι πλέον ὁ δανὸ-ἐλληνικὸς Νεοκλασικισμός τοῦ THORVALDSEN, ὅχι πλέον ἡ ἐλληνικὴ γλυπτὸ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Μονάχου, ὅχι πλέον τὸ γαλλικὸν τῆς Madeleine style, ὅχι πλέον ἐλληνικὰ ἀγάλματα ἀποπνέοντα ρωμαϊκὴν τέχνην, ὅχι πλέον αἰλιακοῦ τύπου καὶ χωρεῖα διαδεχθέντες τοὺς ἐλληνικοὺς, ὅχι πλέον αἱ ὀλλανδικαὶ ἀπομιμήσεις, τὰς ὁποίας ἀποκαλοῦσιν Ἀθήνας τοῦ Βορρᾶ καὶ αἱ ὁποῖαι νικηφόρως ἀνταγωνίζονται τὸ Aarhus, ἀλλὰ αἱ πραγματικαὶ Ἀθηναί, μοναδικαί, αἰώνιαι, ὑπέρλαμπροί!».

Τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα τὴν κρίνει αὐστηρῶς ἀλλὰ καὶ μὲ κάποιαν συμπαθειαν, (σελ. 44). «ὁ ὑπέρτατος λαὸς τῆς ἀρχαιότητος δὲν ὑπάρχει πλέον· ὁ λαὸς ὁ ὅποιος σήμερον φέρει τὸ ὄνομά των ἔχει προικισθῇ μὲ ἀπλᾶς ἀρετὰς, ἀλλ' ὅχι μὲ τὰς καλλίστας καὶ ὑψηλοτέρας τῆς αἰωνίου ἐκείνης λαμπρότητος».

Τὸ βιβλίον τοῦ Brandes ἔχει καὶ πολιτικὴν σημασίαν διὰ τὰς ἀντιλήψεις του ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς Ἑλλάδος.

Μὲ πικρὸ παράπονον διεξέρχεται τοὺς θρήνους τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ πονεῖ διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ὄνομα τῶν ξένων ἀνταγωνισμῶν. Ὁ ἐνθουσιασμός τῆς ἀφίξεώς του μεταβάλλεται σὲ μία μαύρη μελαγχολία γιὰ τὰ μαρτύρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν γελοία ἐμφάνισιν τῆς Εὐρώπης ἀπέναντι τοῦ Ἁγίου τόπου, ὁ ὅποιος εἶναι ἡ Ἑλλάς καὶ ὅχι ἡ Παλαιστίνη (σελ. 120).

Μὲ τὴν πάντοτε δὲ χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν φιλοσοφικὴν καὶ δεικτικὴν εἰρωνίαν στέλλει ἕνα ράπισμα εἰς τοὺς πολιτισμένους τῆς Εὐρώπης, δι' οὗ

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ

Μόνος, κλειστός στην κάμαρά μου (Πόσο ασυλλόγιστα ή όρμή μου
κι' άναμετράω τὰ όνειρά μου. ξέφευγε μέσ' απ' τὸ κορμί μου).
Όνειρα τόσο αγαπημένα, Γλυκεῖς ἐλπίδες κι' όνειρά μου
πού φυλλορόησαν ένα—ένα. χίλια μαζί σπυριά τῆς αἰμμου.
Κ' οἱ παιδικές μου οἱ άναμνήσεις Άνεκμετάλλευτά μου νιάτα,
πού εξαφανίστηκαν ἐπίσης. άπογοήτευση γεμάτα.
Χρόνια χαμένα κι' αἰδίες ώρες Άμποτε ή νέα πού θάρτει μέρα
σέ μακρινές καὶ ξένες χώρες. νά μή με βρεῖ ξανά ἐδωπέρα.
(Άφρηνα τῇ καρδιά μου άκέρια Σ' ένα καράβι ταξιδιάρη
σέ μισαρά κι' άνίερα χέρια). μαζί του ό Χρόνος νά με πάρει.
Άγάπες μου παλιές καὶ χίλιες Κι' ὅσως μή βλέποντας πιά πίσω
κλεφτές ματιές πῖσ' απ' τις γριλλίες. μπορέσω ν' άπολησμονήσω.

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ:

ΛΥΡΙΚΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

(Καρδουτσιανός τύπος ελεγείας: Στροφή ἐξ Άρχιλοχείου Άμβελέγον καὶ ενός
στίχου ἐκ δύο Άνακρεοντείων (ιαμβικῶν δι-
μέτρων καταληκτικῶν).

I.

Νά εἶμαι άτέλειωτος!—Τὸ θέλημά Σου εἶνε αὐτὸ κ' ή χαρά Σου.
Αὐτὸ τὸ εὐκολοτσάκιστο ποτῆρι ὅλο ν' αἰδειαίξης
καὶ με καινούργια ζωὴ νά γεμίζης δὲν παύεις ὀλοένα.
Τὴν καλαμένα ἐτούτη μικρούτσικη φλογέρα
τὴν ἔχεις φέρει πέρα ἀπὸ λόφους, ἀπὸ τὰ λειβάδια,
κ' ἐσφύριζες σέ δαύτη καινούργιες μελωδίες.
Στοῦ χεριοῦ Σου τ' αδύνατον αἰγγίγμα βγαίνει ή καρδιά μου
ἀπ' τὰ ὄριά της, ξεσπώντας σέ χαρὰ άνεκλάλητη.
Έδώ, μες στίς μικρούλικες φοῦχτές μου αὐτές, ἀπὸ Σένα
ὅλα σωρὸς τὰ δῶρα πέφτουν τ' άνεξάντητα.
Περνοῦν τὰ χρόνια ἀλλὰ Έσὺ δὲν παύεις νά σνέλνῃς σ' ἔμένα
πιὸ ἀφθονα πάντα τ' ατέλειωτά σου δῶρα.
Καὶ μέσα στίς μικρές μου τις φοῦχτες Σὺ πάντοτε βρίσκεις
γιὰ νά γεμίζης κάποια γωνιά μικρούλα.

ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΡΙΖΙΚΟ

«Όσα θέλεις δούλευε, δσα θέλει ό Θεός θά σοῦ μπέψη» ξανάλεγε συ-
χνά ή άσπρομάλλισσα γριούλα. «Ό,τι κι' αν κάμη κανέναν, τὸ ριζικό του θά
νικήση. Κανέναν δὲν πρέπει νά καταδικάσωμε γιὰ τίς δυστυχίες πού θά
τοῦ τύχουν». Κι' ὅλα τὰ συγχωροῦσε. Δὲν άγαποῦσε τὸ κουτσομπολιό,
τὸ ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τῆς ηλικίας αὐτῆς καὶ μιὰ ἀπὸ τίς πολλές
μέρες μᾶς διηγῆθηκε αὐτὴ τὴν ἱστορία πού ρόθμισε ὅλες τῆς ψυχῆς της
τίς διαθέσεις.

«Ζῶσε στὰ παλιὰ χρόνια μιὰ κοπέλλα με τὴ βαρειά μοῖρα πού τῆς
ἔγραφαν οἱ δυνατός θεές: «Νά κάμη παιδί με τὸν πατέρα της καὶ με τὸ
παιδί της ἄλλο παιδί».

Η δύστυχη αὐτὴ εἶχε κι' ἄλλη ἀδελφὴ μικρότερη πού παντρεύτηκε πρώτη
μ' ὅλη τὴν ἐπιμονὴ τῶν γονιῶν της στὸ γαμπρὸ νά προτιμήσῃ τὴ μεγάλη.

Κάποια μάγισσα τίς παραμονὲς τοῦ συνοικεσίου τ' ἀποκάλυψε τὸ φοβερὸ
μυστικό. Καὶ κείνος ἀπόρριξε τὴ μεγάλη γιὰ γυναῖκα του.

Γίνηκαν οἱ γάμοι τῆς ἀδελφῆς της καὶ κείνη στάθηκε κάποια μέρα πλάι
στὸν μισοκοιμισμένον άντρα της ρωτώντας τον ἐμπιστευτικά τὴν αἰτία πού
δὲν τὴν πῆρε, ὑποκρινόμενη πάντα πὼς ἦταν ή γυναῖκα του.

Κείνος τῆς τ' ἀποκάλυψε ὅλα στὸν ὕπνο του!

Τὴν ἄλλη μέρα ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι της. Έφυγε μακριὰ σ' ένα κοινόδιο
νά γίνῃ καλογριά. Δὲ νικήθηκε ἀπὸ τ' αδύναμα δάκρυα τῆς μάννας, οὔτε ἀπὸ
τὴ δυνατὴ θέληση τοῦ πατέρα της γιὰ τὴν ἡθελε νά νικήσῃ τὸ πεπρωμένο της.

Ήτανε τόσο καλὴ στὸ μοναστήρι, πού τὴν ὠνομάτισαν ὅλες κυρὰ Καλή.
Οἱ ἐπιθυμίες τῶν ἄλλων ἦταν ή θέλησή της. Ήταν ἀφιερωμένη στὸ Θεὸ
καὶ στὴν καλωσύνη.

Μιὰ μέρα τῆς πῆγαν τὴν εἰδηση πὼς ό πατέρας της πῆγε νά ζῆσῃ μαζί
της. Βρισκόταν σέ δουλειὰ μακριὰ ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Ζήτησε αμέσως νά
φύγῃ μακριὰ χωρὶς νά μολογήσῃ τὸ λόγο. Η ἡγουμένη ὁμῶς δὲν τὴν ἀφίνει
κι' οἱ ἄλλες ὀργίζονται ἐναντίον της, γιὰ τὴν δείχνεται ἄσπλαχνη στὸ γέρο
πατέρα της. Καὶ κείνη ὑποχώρησε. Κι' ή πραγματικὴ ἀρχισε νά γράφῃ
τὸ δρᾶμα τῆς Καλῆς-Άδελφῆς.

Οἱ σατανικὲς ἐπιθυμίες πού ζῦπνησαν στὸ ρημαγμένο ἀπὸ τὰ γηρατειὰ
κορμί τὸν ἔσυραν στὸ ἀνήκουστο ἐγκλημα. Καὶ ξαναγράφεται ή ἱστορία
τοῦ Οἰδίποδα...

Έτσι μιὰ μέρα ἀναγκάστηκε νά ριχτῇ στὰ πόδια τῆς Ἠγουμένης ζη-
τώντας σπλαχνιά.

Πλησίαζε ή ἐποχὴ πού θά ταξίδευε σ' ἄλλα παραρτήματα τοῦ μοναστη-
ριοῦ καὶ τὴν πῆρε μαζί της.

Σὲ μιὰν ἔρημη σπηλιά πλάι στὸ κῶμα πού βογκοῦσε, μακριὰ ἀπὸ κάθε
ματιὰ ἀνθρώπινη ἄκουσε τὸ κλάμμα τὸ παιδιάτικο ή Καλῆς-ἀδελφῆς.

Ἦταν γέννημα ἁμαρτωλό· μὰ πῶς νὰ βάψουν μὲ τὸ αἷμα τ' ἄθώου τὰ χέρια τους οἱ δυὸ κείνες γυναῖκες;

Τὸν τῶσαν, λοιπὸν, τῷ θαλάμῳ σ' ἓνα κασάκι καὶ τὸ ἀπόθεσαν στ' ἀκρογιάλι. Ἐνα καράβι ἄραξε κεῖ κοντά. Ὁ καπετάνιος τοῦ ποῦ δὲν εἶχε παιδιὰ τὸ σπλαχνίστηκε καὶ τὸ πῆρε. Ἡ τύχη τοῦ φερνε στὰ χέρια τοῦ ἓνα πλάσμα γιὰ νὰ σκορπίσῃ ὅλη τὴν κρυμμένη ἀγάπη σὲ παιδί, ποῦ ἡ φύση τοῦχε χαρίσει κι' ἡ ἴδια ἡ τύχη τὸν εἶχε στερήσει.

Ἡ Ἠγουμένη γύρισε στὸ μοναστήρι κ' ἡ ἀποκληρωμένη γυναῖκα πῆγε μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο κεῖνο γιὰ νὰ ζήσῃ δουλεύοντας.

Πέρασαν χρόνια πολλά. Ἦταν ὑπηρέτρια σ' ἓνα πλούσιο σπιτικό. Ἡ ὁμορφιά της δὲν εἶχε σβύσει· εἶχε καὶ τὴ γλυκάδα τ' ἀπέραντου πόνου.

Κεῖ κοντὰ καθόταν ἓνας νηός, ὡς εἴκοσι χρόνων. Ἦταν πλούσιος μὰ μελαγχολικός. Κι' ὁ πατέρας τοῦ τὸν βίαζε νὰ παντρευτῇ ὅποιαν γυναῖκα ᾗθελε, νομίζοντας ἔτσι πῶς θὰ τοῦδινε κάποια χαρά.

Μὲ κάποια δέιλια πρότεινε στὸν πατέρα τοῦ νὰ πάρῃ τὴν ὑπηρέτρια τοῦ γείτονά των. Μὲ ἀκατανίκητη ἀγάπη, μ' ἓνα συναίσθημα ὑπεράνθρωπο τὸν τραβοῦσε ἡ γυναῖκα κείνη. Ὁ πατέρας ἔδωσε τὴν εὐχή του στὸ συνοικέσιο κεῖνο καὶ γίνηκε.

Ὑστερα ἀπὸ καιρὸ μετὰ τὸ γάμο τους, σὰν ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της ἓνα ὁμορφο ἀγγελοῦδι, ποῖος ξαίρει ἀπὸ ποιά μυστηριακὴ τῆς μοίρας δύναμη συνεπάρθηκε καὶ μὲς στὴν εὐτυχία της, τῆς γεννήθηκε ἡ περιέργεια νὰ μάθῃ τὴν καταγωγὴ τοῦ ἀντρα της. Ὁ πατέρας τοῦ εἶπε ὁ πραγματικός του γονιὸς καὶ μητέρα τοῦ, κείνη ποῦ τὸν γέννησε;

Ὅχι! Τὸ παράξενο συναίσθημα ποῦ τραβοῦσε τὸ νιδὸ στὴ γυναῖκα αὐτὴ δὲν ἦταν ἔρωτας, οὔτε χιτηνώδικος πόθος ἦταν ἡ στοργὴ τοῦ παιδιοῦ στὴ μητέρα ποῦ τοῦδωσε τὴ ζωὴ.

Κεῖνοι ποῦ τοῦδωσαν τὸ νομά τους, τὰ χάδια τους καὶ τὴν ἀγάπη τους ἦταν ξένοι· αὐτὸς σὰν τὸ Μωυσὴ βρέθηκε μὲς στὰ σπάργανα πλάϊ στὸ γαλάζιο κύμα...

Ἡ μοῖρα εἶχε νικήσει! Κι' ἦταν κείνη ἡ νικημένη!

Τὴν ἄλλη μέρα, ποῦ ἦτανε καὶ μεγάλη γιορτὴ, φώναξε βροντόφωνα μπροστὰ στὸ συναθροισμένο στὴν πλατεῖα πλῆθος: «Ποῖος ἀκουσε παιδί μὲ τὸν πατέρα τοῦ νὰ κάμῃ παιδί καὶ μὲ τὸ παιδί τοῦ ἄλλο παιδί; Εἶμαι ἐγὼ ἡ μεγάλη ἁμαρτωλή». Δὲν τέλειωσε τὰ λόγια της καὶ χάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια τους.

Εἶπαν πῶς ἡ μάνα γῆ τὴν πῆρε στὰ σπλάχνα της τότε. Ἦταν ἄγια παιδί μου, πρόσεσε ἡ καλὴ κυρούλα, γιατί δὲν ἦταν αὐτὴ ἡ ἀφορμὴ γιὰ ὅσα γίνηκαν. Ἦρθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ δείξῃ τὴ μεγάλη δύναμη τοῦ γραφοῦ μας».

Καὶ γιὰ νὰ ληθῇ ἴσως τὸ παλὸ ρητό, σκέφτηκε γὰρ τότε:

«Τὸ πεπρωμένον φυγεῖν ἀδύνατον».

Κρήτη. Ἀνοιξὴ 1927.

ΑΓΛΑΪΑ ΚΥΡΜΙΖΑΚΗ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΔΟΞΑΣΙΕΣ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

Ἡ ψυχὴ ἔπειτα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ ἀνθρώπου δὲν πεθαίνει οὔτε χάνεται παρὰ γυρίζει ἀκόμη ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ στὴ γῆ, ἴσαμε ποῦ νάρθῃ ἡ ὥρα νὰ πάῃ ἐκεῖ, ποῦ θὰ μείνῃ γιὰ πάντα στὴν Κόλαση ἢ στὴν Παράδεισο.

Σὰν ἓνας ἀέρας βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα ἐκείνου ποῦ πεθαίνει. Καὶ ἂν εἶναι μικροῦ παιδιοῦ ἀμέσως πάει στοὺς Οὐρανοὺς καὶ σμίγει μὲ τοὺς Ἀγγέλους στὴν Παράδεισο, γιατί εἶναι ἁθώα καὶ ἄκακη. Ἄν ὅμως εἶναι μεγάλου, τίς τρεῖς πρώτες μέρες ἔπειτα ἀπὸ τὸ θάνατο μένει στὸ σπῆτι τοῦ νεκροῦ καὶ τριγυρίζει κοντὰ σ' αὐτὸ χωρὶς ν' ἀπομακρύνεται καθόλου.

Γι' αὐτὸ κιόλα ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ βάνουν κοντὰ στὸ προσκέφαλο τοῦ πεθαμένου ἓνα ποτήρι γεμάτο κρασί καὶ μέσα σ' αὐτὸ τρία κομμάτια ψωμί, γιατί ἡ ψυχὴ δυὸ φορές τὴν ἡμέρα πάει καὶ *τσιμπάει*, τρώει δηλ. καὶ πίνει λιγάκι ἀπὸ κείνη τὴ μικρὴ θυσία ποῦ τῆς κάνουν.

Δίπλα στὸ ποτήρι αὐτὸ πρέπει νὰ βρίσκεται κι' ἓνα φῶς, ποῦ νὰ μὴ σβύσῃ καθόλου τίς τρεῖς ἡμέρες πάλι γιὰ τὴν ψυχὴ.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀόρατη σ' ὅλους ἐξὸν ἀπὸ κείνους πὺ χουν τὴν καλὴ ψυχὴ—καὶ εἶναι τώρα αὐτοὶ πολὺ λίγοι, ὅπως τὸ δμολογοῦν—καὶ τὴ βλέπουν σὲ διάφορες μορφές.

Ἄλλοτε φαίνεται μὲ μορφή μικρῆς πεταλούδας συνήθως δταν τριγυρίζει κοντὰ στὸ ποτήρι—καὶ ἔχει χρῶμα ἄσπρο ἂν ἦταν δίκαιη κι' ἀναμάρτητη, μαυρὸ ὅμως ἂν ἦταν ἁμαρτωλὴ καὶ ἄδικη. Οἱ γεροντότεροι τώρα δηγιώνονται γιὰ τοὺς πατέρες τους ἢ τοὺς παποῦδες τους, πῶς πολλὰς φορές ἔτυχε νὰ δοῦν ψυχὴ μὲ τέτοια μορφή ἢ καὶ ἄλλη, μὰ τώρα ἐκεῖνοι ποῦ μποροῦν νὰ τίς δοῦν ὅλο καὶ λιγοστεύουν. Ἄλλοτε πάλι παρουσιάζεται ἡ ψυχὴ σὰν ἓνα μικρὸ δέμα, *σαμάκι*, ἀπὸ μπαμπάκι, ὀλάσπρο, σημάδι πῶς ἦταν ἐνάρετη ἡ ψυχὴ στὴ ζωὴ—κι' αὐτὸ τρέχει διαρκῶς σὰν νὰ τὸ κυλάῃ ὁ ἀέρας. Κι' ἂν καμμιὰ φορὰ θελήσῃ κανεὶς νὰ τὸ πλησιάσῃ ὅλο φεύγει·φεύγει καὶ στὸ τέλος χάνεται.

Καὶ τρίτη μορφή ποῦ μπορεῖ νὰ πάρῃ ἡ ψυχὴ—λίγο περίεργη—εἶναι ἡ μορφή τοῦ νηπίου, *δράκου*, ὅπως τὸ λένε. Ἴσως μ' αὐτὸ θέλουν νὰ δείξουν τὴν ἀγιότητα τῆς καλῆς ψυχῆς, γιατί καὶ τὸ νήπιο τὸ λένε ἀγγελοῦδι, ἀφοῦ εἶναι ἁθώο καὶ καθαρὸ ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ κάθε ἁμάρτημα.

Ἐπειτα ἀπὸ τίς πρώτες τρεῖς μέρες ἡ ψυχὴ παύει πιά νὰ μείνῃ μόνη της στὴ γῆ καὶ τὴν παίρνει ἓνας Ἀγγελὸς νὰ τὴν ὀδηγή.

Ὁ Ἀγγελὸς αὐτὸς πρέπει νὰ τὴ γυρίσῃ σ' ὅλα τὰ μέρη, ποῦ γύρισε αὐτὴ, δταν ἦταν μέσα στὸ σῶμα καὶ σ' ἐκεῖνα ποῦχε κάμῃ καλὸ καὶ σ' ἐκεῖνα ποῦχε κάμῃ κακὸ, σ' ὅλα. Αὐτὸ δὲ γίνεται ἴσαμε νὰ περάσουνε σαραντα ὀλόκληρες μέρες ἀπὸ τὴ στιγμὴ τοῦ θανάτου καὶ μὲ τὸ σκοπὸ ἴσως νὰ θυμηθῇ τίς καλὰς καὶ τίς κακὰς της πράξεις καὶ νὰ μὴν ἔχῃ παράπονα

ὕστερα πού θά κριθῇ καὶ θά πάρῃ τὴ θέσιν πού τῆς ἀξίζει. Σὰν περάσουν τώρα οἱ σαράντα μέρες ἡ ψυχὴ εἶναι ἑτοιμὴ γιὰ τὸ κριτήριον.

Θά κριθῇ ἀνάλογα μὲ τις πράξεις τῆς καὶ θά πάῃ ἐκεῖ πού ἔχει «μέρετο» (1), δηλ. ἐκεῖ πού τῆς ἀξίζει, ἐκεῖ πού τῆς ἀρμόζει.

Γιατὶ ὅπως τὸ λὲν καὶ οἱ γυναῖκες ὅχι μόνο Παράδεισο καὶ Κόλαση ἔχομε, ἀλλὰ καὶ σὲ καθένα ἀπ' αὐτὰ διάφορα τμήματα· κι' ἔτσι ἕνας πού ἔκαμε περισσότερα καλὰ θά πάρῃ στὴν Παράδεισο μιὰ θέσιν καλλίτερη ἀπὸ κείνον, πού ἔκαμε λιγώτερα, ἀφοῦ, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴ φράση πού λένε πολλὲς φορές, «ἔχουμε πολλῶ λογίων Κόλασες καὶ Παράδεισους κατὰ τὰ μέρετα».

Ἔτσι γίνεται πάντα μὲ τις ψυχὰς τῶν πεθαμένων, πού δὲν παύουν νὰ τις θυμούνται καὶ νὰ θυσιάζουν γιὰ χάριν τους—ἀφοῦ ἀντιπροσωπεύουν τὰ ἀγαπημένα τους πρόσωπα—μὴν πάῃ καὶ λάβουνε *συχώρεση* καμμιά φορὰ ἀπὸ τὸν Ὑψιστο ἢ ἀλαφρόνῃ ἢ ποινὴ τους γιὰ τὰ ἀμαρτήματα πού κάμανε στὸν κόσμον. Τὴν ἀντίληψιν αὐτὴ τὴ βλέπουμε καὶ στὶς φράσεις πού ἔχουν πολὺ συχνὲς καὶ συνηθισμένες «κάμε τὸ καλὸ νὰ τῷδ' ἔσῃς στὴν ψυχὴ σου», «ὁ Θεὸς σχωρὲς τὴν ψυχούλα του», «ἐξανάσασιν ἄδερῃ ἡ ψυχούλα του» καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν πρώτη θυσίᾳ μὲ τὸ ποτήρι τὸ κρασί ἀκολουθοῦν τὰ μνημόσυνα πάντα μὲ τὴν ταχτικὴ σειρά, γιατί ἀλλοιῶτικα μπορεῖ νὰ δυσαρσεστήσουν τὴν ψυχὴ. . . . Μνημόσυνα γίνονται ἕνα ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς μέρες μετὰ τὸ θάνατο, ἄλλο ἔπειτα ἀπὸ ἐννιά, ἀπὸ σαράντα, ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς μῆνες, ἕξι μῆνες, ἐννιά μῆνες καὶ ὅταν κλείσῃ ἕνας χρόνος. Ὅλα-ἔλα ἑπτὰ ταχτικὰ καὶ ἀπαραίτητα καὶ ὅπως τὰ λένε στερεότυπα :

Ἔνα τοῖ τρεῖς, τσ' ἐννιά, τοῖ σαράντα, στὰ τριμῆνια, στὰ νιάμερα καὶ στὸ χρόνιασμα. Κάθε χριστιανὸς πού ἀγαπάει καὶ σέβεται τοὺς πεθαμένους τοῦ ἔχει ἱερὴ ὑποχρέωση νὰ κάμῃ αὐτὰ τὰ μνημόσυνα ἕως ἀπὸ τὰ ἄλλα—λειτουργίαι τὰ ψυχασάββατα μὲ προσφορὰς κλπ.—γιὰ νὰ δώσῃ στὴν καημένη τὴν ψυχὴ μιὰ ἀνακούφιση. (2)

ΕΥΘ. ΚΟΥΡΟΥΚΛΗΣ

1) Αὐτὴ τὴ λέξη μεταχειρίζονται πθ. καὶ τὸ Ἰταλικὸ *merito*=ἀξία. Καὶ φράση : «δὲν τῷχα μέρετο»=δὲν τὸ ἀξίζα, δὲν τὸ περίμενα.

2) Αὐτὰς οἱ δοξασιὲς βέβαια ἔχουνε πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ τὴ Λαογραφίαν καὶ ἦταν καλὰ νὰ μελετηθοῦν σ' ὅλες τους τὶς λεπτομέρειες μαζί μὲ τὰ ἄλλα σχετικὰ, μοιρολόγια κλπ. σ' ἔλα τὰ μέρη, γιατί πολὺ θά μᾶς βοηθήσουν. Καὶ στὴ Λαογραφίαν καὶ στὴν Εἰδικὴ Ἐπιστήμην πού ἀσχολεῖται μ' αὐτὰ τὰ ζητήματα καὶ γυρεύει νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς, ὅπως εἶναι πχ. ἡ μεταμψύχωση κλπ. κλπ.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ὁ ξηλόφθονος ἄνθρωπος θά ἐπαινέσῃ εὐκολώτερον τὴ μετριότητά σου, παρὰ ἕνα σου ἀριστούργημα.

Οἱ ἔξυπνοι ἄνθρωποι δὲν κόβουν ποτὲ λουλούδια παρὰ καρπούς. Οἱ ἐπιτήδαιοι τὰ χαίρουνται καὶ τὰ δύο.

X**

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΜΟΥ..

ΤΑ ΠΡΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΧΡΥΣΟΧΕΡΑΣ

«Πέτα σαῖττα γλίγωρα νὰ ὑφάνω τὰ προικιά μου καὶ σὺ ἀργαλιέ μου δούλευε μαζί μὲ τὰ στημόνια, τὸ θέλω νὰ ᾿ναι στὸ νησί τὰ πιὸ καλὰ κι' ὠραῖα γιὰ νὰ τὰ δεῖ ὁ πού ἀγαπῶ νὰ ᾿ρθεῖ νὰ μὲ ζητήσει».

«Ἔλα, μητέρα, δίπλα μου καὶ σὺ καλὴ ἀδερφή μου καὶ πέτε μου, νὰ σᾶς χαρῶ, πῶς λάμπει τὸ φεγγάρι μέσ' στὰ νερὰ τῆς θάλασσας, πού ἔχω πὰ στὸ κιλίμι, πού στὸ κρεββάτι θά στρωθεῖ τοῦ γάμου μου τὴ μέρα».

«Γιὰ δέτε τὴν ποδιά·ν· ἀφτὴ πού χτὲς ἔχω τελειώσει : Μιὰ θάλασσα·ν· ἀπέραντη γλαφκὴ κι' ἀφρούς γεμάτη, στολίζει τὴν ποδούλα μου, κι' ἀπ' τοὺς ἀφρούς προβαίνουν γλυκογελῶντας στὸ γιὰλὸ γυμνὲς δυὸ·τρεῖς νεράϊδες».

«Γιὰ δέτε τὸ ζωνάρι ἀφτὸ πού στὸ γαμπρὸ θά δώσω : Τὸ παλληκάρι στέκεται στὴ μέση καὶ παλέβει μ' ἕνα θεριὸ ἑφτακέφαλο τὰ δόντια του πού δείχνει, καὶ τὸ κορίτσι πού ἀγαπᾷ κλαίει μακριὰ ἀπ' ἀφτόνε».

«Ἔλα, καλέ μου ! Τὰ προικιά τὰ ᾿χω πιά τελειωμένα ἀπὸ τὰ χτὲς μεσάνυχτα καὶ τώρα σὲ προσμένω γιὰ νὰ ντυθῶ νυφιάτικα στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πᾶμε κι' ἀπὲ στὸ σπίτι πού χορούς θά παίζουν τὰ παιχίδια».

Δράμα, Ὀκτώβρης 1924.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΡΙΟΛΕΤΟ

Γυναῖκες.

Κορδέλες μῶβ, λεπτές, χρυσές,
τριανταφυλλίαι καὶ μεθυσμένες
ἄλλες σὰ ρόδον ἢ πανσὲς
κορδέλες μῶβ, λεπτές, χρυσές...

Μὲς σι' ὀριγανὸν πόσο τρελές
καὶ πόσο ἀνώφελα κρυμμένες
κορδέλες μῶβ, τριανταφυλλίαι,
τρελές κι' αἰώνια μεθυσμένες...

ΜΙΜΗΣ ΠΟΜΟΝΗΣ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΖΑΚΥΝΘΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Α'. Ιστορική εξέλιξις.

Ἡ ἐν Ἐπτανήσῳ καὶ ἰδίως εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους Ναοὺς Ζακύνθου καὶ Κερκύρας τετραφώνως ψαλλομένη Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, διαφόρους φέρει ὀνομασίας ὑπὸ τῶν τῆς Μουσικῆς Θεραπόντων, (Ἰονικὴ, Ζακυνθία, Ἐπτανήσιακὴ, Φραγκικὴ) ἐφ' ἡμῶν ὁμοῦς ὀνομάζεται «Κρητικὴ Μουσικὴ» παρὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἡ Μουσικὴ αὕτη εἰς τὴν Μεγαλόνησον Κρήτην σήμερον δὲν ψάλλεται καὶ θὰ ἐξετάσωμεν κατωτέρω, πῶς προήλθεν ἡ ὀνομασία αὕτη καὶ ποία ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς.

**

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔχομεν εἰς τοὺς ὀλίγους κατ' ἀρχὰς ψαλλομένους ὕμνους ὁρισμένον ὕψος, τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ ἱε' Καν. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου:—«...ἀπὸ διφθέρας τοὺς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας δεδοκιμασμένους ὕμνους ψαλλόντων τῶν ψαλτῶν...» ἀπὸ τοῦ δ' ὁμοῦ αἰῶνος ἀρχίζουσι νὰ ἀναφαίνωνται Ἐκκλησι. Μουσουργοὶ καὶ Συνθέται, ἀπὸ δὲ τοῦ 460—736, τοὺς χρόνους δηλ. τῶν μεγάλων Μουσικῶν Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ, Κοσμᾶ τοῦ Ἱεροσολυμίτου καὶ ἔως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔχομεν τὴν μεγαλυτέραν ἀκμὴν τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς ὕμνογραφίας· βλέπομεν δὲ ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ τῆς ἀκμῆς καὶ παραγωγῆς τῆς περιόδου ταύτης εἰς τὰ συγγράμματα: Pitra «Hymnographie de l'Eglise Grecque» Rome 1867, Christ et Paraniika «Anthologia Grecque» Lipsiae 1871, Daniel, Mone κ.λ.α. Ἡ ἀκμὴ ὁμοῦ τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς συμπιπτει κυρίως μὲ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τοῦ Βυζαντίου· κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τοῦ Βυζαντ. Κράτους τὸ ὕψος τῆς Μουσικῆς ἦτο ἐν καὶ μόνον εἰς ὅλον τὸ Κράτος καὶ μόνον εἰς τὰ Μοναστήρια παρουσιάζετο ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐξαίρεσις, ἓνα ἰδιάζον ὕψος.—Τὰ περὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς ἐν τῷ Βυζαντίῳ δὲν θὰ ἀναφέρωμεν, ὥς διαφεύγοντα τοῦ θέματος ἡμῶν, σημειοῦμεν ὁμοῦ τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ δοκίμου Ἑλληνιστοῦ Krumbacher «Βυζαντινὴ Λογοτεχνία» εἰς τὸν δευτέρον τόμον τοῦ ὁποίου πολλὰς εὐρίσκωμεν πηγὰς καὶ λεπτομερείας· ἐκεῖνο ὅπερ μόνον θὰ ἀναφέρωμεν εἶνε ὅτι τὴν λαμπρότητα καὶ ἀκμὴν ἔλαβεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἡ Ἐκκλ. Μουσικὴ διότι ἐφιλοτιμοῦντο καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ αυτοκράτορες νὰ συνθέτῃσι ὕμνους καὶ νὰ ψάλλωσι εἰς τοὺς Ναοὺς, ταῦτα δὲ μὲ μεγάλῃ χάριν περιγράφει ὁ Λατίνος Ἱστορικὸς Λουϊράνδος, ἐπισκεφθεὶς κατὰ τὸν 17. αἰῶνα τὴν Κωνσταντινούπολιν (1) Καὶ αὕτη εἶνε ἡ μεταγενεστέρως ὀνομασθεῖσα «Βυζαντινὴ Μουσικὴ» ἥτις παρακαμάζει μὲν μετὰ τὴν ἄλυσιν καὶ τὴν κατὰ λυσιν τοῦ Βυζαντιανοῦ Κράτους ὑπὸ τῶν Τούρκων, δὲν χάνει ὁμοῦ ὁλοτελῶς τὸ ὕψος αὐτῆς. Ἡ παρακμὴ ἐγένετο ἀφ' ἐνός μὲν διότι δὲν ἐκαλλιεργήθη πλέον, ὥς δηλ. συνέβη καὶ διὰ τὰς λοιπὰς Καλὰς Τέχνας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἐπῆλθεν ἀνάμιξις αὐτῆς μετὰ τῆς Ἀσιανῆς καλουμένης μουσικῆς, ἥτις ταχέως τότε διεδόθη εἰς ἅπασαν τὴν δούλην χώραν. Τούρκοι καὶ Ἕλληνες πολλάκις ἐδίδασκον ἀλλήλους ἕκαστος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μουσικὴν, τυγχάνει δὲ ὀνομαστὸς ὁ Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος (1775) Λαμπάδαριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἱκανότητα ἵνα παραλαμβάνῃ καὶ μεταφέρῃ ἐκ τῆς Τουρκικῆς μουσικῆς μέλη διάφορα εἰς τὴν ἡμετέραν, ἀποκληθεὶς διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Τούρκων (Κλέπτης Πέτρος) (2).—Ἀνόθευον διετηρήθη τὸ ὕψος τῆς Βυζαντ. Μουσικῆς μόνον εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἠδυνήθησαν καταφεύγοντες οἱ πρόσφυγες τοῦ Βυζαντίου νὰ εὐρῶσιν προστασίαν.—Οἱ Ἐνετοὶ δηλ. εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο τὰ μέρη ταῦτα ἐδέχοντο τοὺς πρόσφυγας καὶ παρέιχον πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας Ὀρθοδόξους, δι' ὃ καὶ διετηρήθη ἡ λαμπρότης καὶ τὸ καθαρόν ὕψος τῆς μουσικῆς ταύτης. «Ὅταν ἐξέλιπεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἔμ-

(1) Σ. Λάμπρου «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος» Τομ. III σελ. 840.

(2) Παν. Γριτσάνη «Τὸ περὶ τῆς Μουσικῆς τῆς Ἑλλ. Ἐκκλ. Ζήτημα» Ἐν Νε-ἀπόλει 1870 σελ. 14.

μουσος ψαλμοῦ εἰσώζετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς κατὰ Πελοπόννησον καὶ Κρήτην» (1).—

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μερῶν τούτων ἡ Κρήτη τὴν 6 Σ)βρίου 1669 παρεδόθη ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν εἰς τοὺς Τούρκους· κατὰ τὸν Ζ' ὄρον τῆς μεταξὺ Σουλτάνου καὶ Ἐνετῶν Γερουσίας γενομένης συνθήκης ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐντὸς ὁρισμένου χρόνου νὰ ἐξέλθωσι τῆς Κρήτης, δυνάμενοι νὰ λάβωσι μόνον ἅπαντα τὰ πολύτιμα αὐτῶν: κειμήλια, ἱερὰ ἀντικείμενα, ἄμφια, σκευῆ, εἰκόνες, χειρόγραφα, βιβλία κ.λ.α. Πλείστοι λοιπὸν ὅσοι ἐξελθόντες τότε τῆς Κρήτης κατέφυγον εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὴν μᾶλλον πλησιεστέραν τῶν Ἰονίων καὶ τὴν Κέρκυραν πρωτεύουσαν τῆς Ἐπτανήσου καὶ κατέθεσαν τὰ πολύτιμα αὐτῶν ἀντικείμενα εἰς τοὺς Ναοὺς καταγράψαντες αὐτὰ εἰς τοὺς κώδικας (2), ὁμοῦ δὲ μὲ τὰς λοιπὰς συγγραφείας μετέφερον καὶ μετέδωκαν καὶ ἔτι περισσότερον ἐκαλλιέργησαν τὴν καθαρὰν Βυζαντινὴν Μουσικὴν, ἥτις ὥς μεταφερθεῖσα ἐκ Κρήτης ἔλαβε τὸ ὄνομα «Κρητικὴ Μουσικὴ». Ἐκτοτε ἀρχίζει μία νέα κίνησις περὶ τὴν Ἐκκλησιαστ. Μουσικὴν ἐν Ζακύνθῳ, ἐντὸς μικροῦ χρόνου διεδόθη εἰς ὅλην τὴν νῆσον μὲ μικρὰς τροποποιήσεις, ἀντεγράφητο χειρόγραφα εἰς τὰς ἀκμαζούσας τότε Μονὰς Στροφάδων, Ἀγ. Γεωργίου Κρημνῶν καὶ Προδρόμου καὶ ἐστέλλοντο ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καὶ ἄλλαχοῦ. Ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Ζακύνθῳ ἔχομεν ἔγγραφο τοῦ 1671, δύο ἔτη δηλ. μετὰ τὴν ἐκ Κρήτης ἀπομάκρυνσιν, ἐν ᾧ γίνεται λόγος ὅτι, εἰς τινὰς Ἐκκλησίας τῆς Ζακύνθου ἱεροψάλλται ἐκ Κρήτης ἑψάλλον νέον εἶδος Μουσικῆς ὁμοίας μὲ τὴν τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ἄλλοι ἑψάλλον τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, ἡ ὁποία βεβαίως θὰ ἦτο ἡ Βυζαντινὴ. (3)

Τῆς Κρητικῆς ταύτης Μουσικῆς ἡ ὥς ἀποκαλεῖται «Ζακυνθία» ἡ ἀκμὴ φθάνει μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μαντζάρου, ἔως τότε ἐκαλλιεργεῖτο σοβαρῶς, μὲ τὴν δύσιν ὁμοῦ τοῦ χρυσοῦ τῆς Ἐπτανήσου αἰῶνος σημεῖοιται καὶ ἡ παρακμὴ τῆς μουσικῆς ταύτης. Περί τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος παρουσιάζει σημεῖα ζωῆς διὰ δύο κυρίως ἀναλαμπῶν, τοῦ Ἀρχιμ. Εὐσταθίου Θεριανοῦ καὶ τοῦ Παν. Γριτσάνη, ἀμφοτέρων ἐπιστημόνων Μουσικῶν.

Σήμερον ἡ Μουσικὴ αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῆς στάδιον, πρώτον διότι δὲν ὑπάρχουσι διάδοχοι ἀντάξιοι τῶν ἐπιζώντων διδασκάλων δευτέρον διότι δὲν ὑπάρχουσι ἀναγκαῖα βοηθήματα. Οὐδεὶς ἔγραψε περὶ ταύτης ἀναλυτικῶς εἰς τὸ τεχνικὸν ἰδίως μέρος, οὔτε ἐκ τῶν προγενεστέρων, οὔτε ἐκ τῶν συγχρόνων, ὁ μακαρίτης Γριτσάνης ἔγραψε μὲν πολλὰ περὶ Μουσικῆς ἰδίως ὁμοῦ περὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν τοιαύτην τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ περὶ τῆς Ζακυνθίας οὐδὲν ἔγραψεν· ἀνήγγειλεν (4) τὴν ἐκδοσὶν «Ἱστορικὸν Δοκίμιον τῆς Ἐκκλ. Ζακυνθίας Μουσικῆς» ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἀνέβαλε τὴν ἐκδοσὶν, ἐγκατέλειπεν ὁμοῦ ἀποθανὼν τὴν πολυτίμον βιβλιοθήκην του μοναδικὴν εἰς Μουσικὰ βιβλία τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Ζακύνθῳ, ἀλλὰ μένει καὶ αὕτη κεκλεισμένη. Καὶ ὁ Ἀρχιμ. Εὐστ. Θεριανὸς ἔγραψεν ἐπίσης περὶ τῆς σχέσεως πρὸς τὴν ἀρχαίαν, (5) ἡ δὲ ὑπὸ Γ. Παταδοπούλου ἐν Ἀθήναις τῷ 1870 «Ἱστορία τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς» δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ. Τὸ τρίτον ὅπερ καὶ κυριώτατον εἶνε ὅτι, συνετεῖα τῶν δύο ἀνωτέρω, ἡ εἰσαχθεῖσα ἀπὸ τινος Ἑβραϊκῆς Μουσικῆς διαδομένη ὅσον οὐπω, δικαίως θὰ θέσῃ κατὰ μέρος τὴν Ζακυνθίαν Μουσικὴν καὶ ἴσως καὶ νὰ ἐκρίσῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ παντελῶς.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τελεσιφ. Θεολόγος

(1) Χρυσάνθου Προύσης «Μέγα Θεωρητικόν» σελ. 42.

(2) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μετεφέρθη ἐκ Κρήτης καὶ τὸ λείψανον τοῦ Ἀγ. Ἰωσήφ, ἀκέφαλον ἐντὸς βυλογλύπτου θήκης, εὐρισκόμενον ἐπὶ καὶ νῦν ἐν Γαφτανίῳ Ζακύνθου.

(3) Λεων. Χ. Ζώη «Ἱστορικὰ Ἐγγραφα καὶ σημειώματα» Ἐν Ζακύνθῳ 1900 Τετχ. Α'. σελ. 23.

(4) «Φωνὴ τοῦ Ἑλλήνος» Ἐφημ. Ζακύνθου 1865 ἀρ. 6.

(5) Εὐσταθ. Θεριανοῦ Ἀρχιμ. «Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς» Ἐν Τεργέστῃ 1876.

Bibliographie Ioniennne

Π ρ ο σ θ ῆ κ α ι

16.—«Codice di Procedura pei giudizj civili degli Stati Uniti delle Isole Jonie. Corfù, nella tipografia del governo, 1841»—.

Εἰς 4ον μέγ. 14×22 ἐκ. μ. ἐκ σελ. 104 καὶ (προλεγόμενα) IV+IV (σημειώσεις)· ἐν τῇ προμετωπίδι φέρει εἰς κυκλικὸν σύμπλεγμα τὰ ἐμβλήματα τῶν ἐπτὰ Ἰονίων Νήσων.

17.—«25 Μαρτίου 1868, Εὐαγγελισμοῦ, Εὐαγγελίζου γῆ..... (ἐντὸς στεφανοειδοῦς μινιατούρας) (κάτω) Ἐν Ζακύνθῳ..... Τυπογραφεῖον ἡ «Αὐγή» 1898».

Διστήλον ἡμίφυλλον 35×44 ἐκ. μ. σπανιώτατον, κεκοσμημένον διὰ τυπογραφικοῦ τετραγωνικοῦ πλαισίου, εἰς τὸ μέσον καὶ κάτω τοῦ στεφανοειδοῦς κοσμήματος :

«Χαῖρε Ζάκυνθος γενναία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ Διονυσίου νῆ-σος τοῦ Θανματουργοῦ». Κάτω τοῦτου περιέχεται Ἑθνικοθρησκευτικὸν ποίημα λίαν ἐνθουσιώδες τοῦ Κεφαλλήνος Σπυριδωνος Σκορδὶλη ἐκ 42 στροφῶν αποτελούμενον, δυστίχων, ἐξ' οὗ παραθέτωμεν τέσσαρας τοιαύτας. Τὸ ὅλον ἡμίφυλλον εἶνε τετυπω-μένον ἀντὶ τυπογραφικῆς μελάνης διὰ φύλλου χρυσοῦ.

Ὡ χαροποιὰ ἡμέρα, ὦ χρυσόξανθε αὐγή,
Τώρα χαίρεται ἡ φύσις καὶ τὸ πᾶν φωταγωγεῖ.

Ὡ πανόρθε ἡμέρα! πάγχρυσε καὶ φωτανγῇ,
Μόνη εἶσαι ἡ κυρία ἑορτῶν ἡ ἑορτή.

Σήμερον σκιρτᾷ χορεύει κ' ἡ λαμπρὰ σεπτὴ Ἑλλάς,
Σήμερον ἀπολαμβάνει εὐαγγέλια χαρᾶς.

Ὡ ἡμέρα δόξης, νίκης, ὦ ἡμέρα Ἑθνισμοῦ!
ὦ ἡμέρα τῶν Ἑλλήνων, ὦ χρυσ' Εὐαγγελισμοῦ.

(Στροφ. Α,Ι,Ις,Δε').

18.—«Πρακτικαὶ οδηγαὶ πρὸς καταπολέμειν τοῦ Περονόσπορου, ὑπὸ Δ. Ἀμπελιοπούλου. Διενθ. (sic) τοῦ ἐν Κερκύρα Γεωργικοῦ Σταθμοῦ. Κέρκυρα Τυπ. «Κλειώ» 1898»—.

Εἰς 4ον μικ. 16×24 ἐκ. μ. ἐκ σελ. 14+1 φυλ. λευκόν.

Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τελ. Θ/γίας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΤΩΡΙΝΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἀκόμα δὲν συμπληρώθηκε χρόνος ἀπὸ τότε πού ἐορτάσθηκε ἡ ἐξηκονταετηρίς τῶν γεννεθλίων τοῦ Στέφαν Γκεόργκε (Stefan George). Ἦταν τὸ χαρακτηριστικώτερο γεγονός τῆς χρονιάς. Ἡ σημασία τοῦ Γκεόργκε ἔγκειται στὸ ὅτι ἀναζωο-γόνησε τὰ στοιχεῖα τῆς Γερμανικῆς ποιητικῆς γλώσσας πού εἶχαν τριβεῖ ἀπὸ τοὺς «ἐπιγόνους». Ἔτσι ἀνενέωσε τὸ καλλιτεχνικὸ συναίσθημα τῆς γλώσσας μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ.

Στὴν ποιητικὴ συλλογὴ του «ὁ Πόλεμος» πού ἐξεδόθη τὸ 1917, ὁ Γκεόργκε συνει-δητοποιεῖ τὸν ξεπεσμό τοῦ πολέμου ὡς τέτοιου. Παραβάλλει τίς μορφές τοῦ ἀρ-χαίου κινητοῦ πολέμου μὲ τὸν στάσιμο μάλλον πόλεμο τῶν χαρακωμάτων πού φθεῖρει τὸ ἥθικόν τοῦ ἀνθρώπου.

«Ὁ ἀρχαῖος Θεὸς τῶν μαχῶν δὲν ὑπάρχει πια, λέγει, ἀρρωστημένοι κόσμοι ἀποτελειώθουν τὴν καιόμενὴ ἀπὸ πυρετὸ ὑπαρξή τους μέσα στὸ θόρυβο». Ἡ σύγχρονη γερμ. ποίησις ἀντανάκλᾳ τὴν πάλιν τῶν σημερινῶν ἀντιθέσεων πού στῇ

Γερμανία εἶναι σοβαρώτερη ἀπὸ ἄλλου ἔνεκα τῆς πολιτικῆς καταστροφῆς τοῦ 1918. Στὴν οὐσία παρουσιάζει τὸν πεῖδ συντηρητικὸ θρησκευτικὸ μυστικισμό ὡς πέρα στὴν πεῖδ οὐτοπιστικὴ «ἰδεολογία». Στὴ μορφή ἀγωνίζεται νὰ ἐπικρατήσῃ ὁ ἐλεύθερος στίχος. Ἀλλὰ δὲ νίκησε ἀκόμα.

Εἶναι γνωστὸ πὺς ἰδρύθηκε πρὶν μερικά χρόνια στὸ Βερολῖνο ἡ «Ἀκαδημία τῶν ποιητῶν» μὲ πρόεδρο τὸν Βάλτερ φὸν Μόλο. Ποιητὴς στὴ Γερμανία δὲ ση-μαίνει ἀποκλειστικὰ ὅ,τι σημαίνει στὴ γλῶσσα μας ἡ λέξις αὐτή, ἀλλὰ περικλείει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ πεζοῦ λογοτέχνου δημιουργοῦ.

Ἡ ἀφέλεια καὶ τὸ πηγαῖο αἶσθημα τῆς γερμανικῆς ψυχῆς δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ φύσιν μ' ὅλην τὴν πρόοδο τῆς τεχνικῆς. Καὶ ὁ ρεαλισμὸς τῆς ἀκόμα εἶναι πολλὰς φορὲς μυστικοπαθής. Ἔτσι ἐννοοῦμε πόσο πεῖδ δυνατός θὰ εἶναι σήμερα οἱ ἀντιθέσεις, τὰ διλήμματα καὶ οἱ ἀλληλοσυγκρουόμενες τάσεις στὴ γερμανικὴ λογοτεχνία, στὴν ποίησιν εἴτε στὸν πεζὸ λόγο.

Γιὰ ἕναν ξένο μελετητὴ τὸ πεῖδ ἐνδιαφέρον χαρακτηριστικὸ τῆς εἶναι ὅτι δὲν ξεπέφτει στὸ χυδαῖο, ἔστω κ' ὅταν ἀκόμα εἶναι ριζοσπαστικὴ ἡ ἰασις τοῦ συγ-γραφέως. Στὸν τόπο μας κάποτε συμβαίνει τὸ ἐναντίον.

Ὁ βαθὺς συμβολισμὸς πού διαφαίνεται σὲ κάθε σχεδὸν λογοτεχνικὸ ἔργο, δια-πνέεται ἀπὸ τὴ δικαίωση τοῦ ἥθικοῦ στὴν οὐσία καὶ στὴν ἔννοια τῆς ζωῆς. Ἡ-θικὴ ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ τὸ συμβατικὸ ἀθροισμα κοινωνικῆς καὶ ἰδιω-τικῆς συμπεριφορᾶς, ὅ,τι κοινῶς τώρα καὶ κάπου δέκα χρόνια συνηθίζεται νὰ λέγεται «ἀστικὴ ἥθικη». Ἡθικὴ ἐννοῶ ἐδῶ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴ συνείδησιν τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, στὴν προσπάθεια τῆς ἀνυψώσεώς τῆς ἀπὸ τὸ αὐτοκαμαρώνόμενο ἀνθρώπινο κτῆνος.

Οἱ δυὸ πόλοι τῆς σύγχρονης γερμ. λογοτεχνίας εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς φύσεως καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου. Τῆς φύσεως, στὴ σχέσιν τῆς μὲ τὴν ἀνθρώπιν ψυχὴ καὶ τὴ μοῖρα τῆς, τοῦ ἀνθρώπου στὴν τύχην του ὡς πατέρα, ἐρωμένου, πο-λίτου μαχητοῦ, νικητοῦ ἢ νικημένου. Στὴ μέση τῶν δυὸ πόλων εἶναι τὸ παιδί, ἡ νεότης.

Ἡ σύγχρονη γερμανικὴ λογοτεχνία ἐμπνέεται κυρίως ἀπὸ τὴν διαρκῆ, ἀναγ-καστικὴ πάλιν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος πελαγώνει καὶ ζητεῖ τὸ χαμένο ρυθμὸ τῆς ζωῆς ἀνάμεσα στὸ μαλλιοτράβηγμα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, τῶν δυὸ ἐχθρῶν, πού διεκδικοῦν τὴν ψυχὴν του, σὰν ἄλλος Ἀρ-χάγγελος καὶ Σατανᾶς.

Καὶ τώρα μερικά παραδείγματα πού χαρακτηρίζουν τὰ σημερινὰ ρεύματα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Ἠρεμία στὸ δυτικὸ μέτωπο» (Nichts Neues im Westen) τοῦ Remarque, ἔκαμε πέρυσι ἐπίσης πολὺν κρότον τὸ ἔργο «Ἡ ἡλικία τοῦ 1902» (τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως μοῦ διαφεύγει δυστυχῶς αὐτῇ τῇ στιγμῇ). Ἐδῶ περι-γράφεται ζωντανή, μὲ τὰ σκοτάδια τῆς καὶ μὲ τὸν σκορπισμένο σπόρον τῆς ἐλ-πίδος γιὰ τὸ μέλλον, ἡ ψυχολογία τῆς σημερινῆς νέας γενεᾶς, αὐτῶν πού γεν-νήθηκαν γύρω στὸ 1902 καὶ ἀνατράφηκαν στὸν πόλεμο.

Τὸ γερμ. μυθιστόρημα εἶναι σήμερα δυνατό καὶ πλούσιο. Οἱ γερμ. συγγρα-φεῖς εἶναι μόνοι τοὺς ἀντίκρου στὸ ἔργο τῶν, οἱ ἴδιοι καὶ ἡ ψυχὴ τῶν. Ὑπό-κεινται σὲ ἐξωτερικὲς ἐπιρροὲς πολὺ λιγώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλο εὐρωπαϊκὸ λαό.

Παραγωγὴ πλούσια καὶ ποικίλη. Ἀναφέρω μερικά ὀνόματα παρμένα στὴν τύχην. Ὅχι τόσο γιὰ νὰ παρουσιάσω διαβάθμισι ἀξίας συγγραφέων καὶ ἔργων (εἶναι τόσο πολλοὶ καὶ πολλὰ) ὅσο μιὰν εἰκόνα τοῦ μωσαϊκοῦ τῶν ψυχικῶν ρευμάτων. Δυστυχῶς ὁ λίγος χρόνος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει μεγαλύτερην ἐπέκτασιν.

«Στροφή» (Wende) τῆς Maria Waser. Ἡ ἱστορία τῆς ἐξελέξεως τῆς γυ-ναίκας πρὸς τὴν ὀριμότητα: ἡ κρίσις, ἡ θεραπεία, ὁ γυρισμός.

«Ὁ ἀνθρώπος στὸ φλογερὸ καμίνι» (Der Mann im feurigen Ofen) τοῦ Fedor von Zobeltitz. Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς εἶναι ὁ νέος ἐφευρέτης. Ὁ συγγρα-φεὺς δείχνεται ἐδῶ βιοτουόχος δημιουργὸς χαρακτῆρων.

«Ὁ Μόνι ἢ ὁ κόσμος στὰ χαμηλά» (Moni oder die Welt von unten) τοῦ Ar-min T. Wegner. Ἀνελώντας ἀπὸ τίς βαθεῖς πηγές τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, τοῦ μικροῦ Μόνι, ἡ βαθεὶς ἀγάπη πρὸς τὸ παιδί ἀναπτύσσει τὴν γένεσιν τῆς ἀτομικότητος τοῦ αὐριανοῦ ἀνθρώπου.

«Αἱ παρθένου». (Im Zeichen der Jungfrauen) τῆς Clara Ratzka. Ἡ μετα-

πολεμική διαμόρφωσις τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν γυναικῶν τῆς παλιᾶς καλῆς γερμανικῆς ἀστικῆς τάξεως. Ἡ μάχη τῶν εὐγενῶν γυναικῶν χαρακτηρῶν ὅτι σημερινή κοινωνία. Ὑψος δροσερό κ' αἰσιόδοξο.

Πολλά εἶναι ἐπίσης τὰ ἔργα πού πραγματεύονται ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἐδῶ φαίνεται καθαρά ἡ λατρεία πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ παιδιοῦ στὴ Γερμανία. Ἰσως μιὰ φορὰ ὁ αἰὼν μας θὰ ὀνομασθῇ «αἰὼν τοῦ παιδιοῦ» δίπλα στὸν τίτλο «αἰὼν τοῦ ραδιοῦ».

Ἀναφέρω συντόμως. «Τὸ κυριακάτικο παιδί» (σημαίνει τὸ «εὐτυχισμένο παιδί». (Sonntagskind) τοῦ Georg von Ompfeda καὶ τὸ «Ἀπὸ τῆ νεανικῆς ἡλικίας» (aus der Jugendzeit) τοῦ Rudolf Presber.

Ἐλησμόνησα ἀκόμη δύο ἔργα δυνατά:

«Ὁ Δουθῆρος ὡς ἄνθρωπος». (Mensch Luther) τοῦ προέδρου τῆς «Ἀκαδημίας ποιητῶν» Walter von Molo. «Περιστατικά καὶ ἐντυπώσεις μου ὡς μεταλλορύχου». (heine Erlebnisse als Bergarbeiter) τοῦ κόμητος Alexander Stenbock-Fermor.

Τὸ θέατρον τὸ ἀπασχολοῦν (δράμα καὶ τραγωδία), ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ρεύματα πού ἀνέφερα σχετικὰ μὲ τὸν πεζὸ λόγον καὶ τὴν ποίησι, οἱ μεγάλες ἱστορικὲς μορφές. Οἱ Γερμανοὶ αὐτοκράτορες τοῦ Μεσαίωνος, νοσταλγοὶ τοῦ ἰταλικοῦ οὐρανοῦ πού κατήντησε συχνὰ θόλος τοῦ τάρου των, οἱ μεγάλοι Ἰταλοὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ οἱ ἄντροι ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδίως Γερμανία, κέντρα λογοτεχνικῆς κινήσεως εἶναι καὶ ἡ γερμανόγλωσση Ἑλβετία, ἡ Γερμανικὴ Αὐστρία καὶ τὸ γερμανόγλωσσο τμήμα τῆς Τσεχοσλοβακίας. Οἱ τάσεις τῆς λογοτεχνίας τῶν τμημάτων αὐτῶν εἶναι παραπλήσιες μὲ τὴν κυρίως Γερμανία, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς τοπικὲς διαφορὰς ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ εἶναι κατὰ βάθος ἡ ἴδια.

Παλ. Φάληρον, Ἰούλιος 1929.

ΠΑΥΛΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ψυχάρης.

Πέθανε τις προάλλες στὸ Παρίσι ὁ Γιάννης Ψυχάρης. Τὸ θλιβερό αὐτὸ ἄγγελμα, μ' ὅλο πού περιμένονταν γρήγορα, βύθισε σὲ εἰλικρινὸ πένθος, τὸ διανοούμενο Ἑλληνισμό. Μπρὸς «στό χρυσὸ του κυβούρι», οἱ ἔχτρες ταπεινώσαν. τὰ σχόλια κ' οἱ ἐπικρίσεις σταμάτησαν, ὁ φανατισμὸς γαλήνεψε, οἱ κακογλωσσίες ἐσίγησαν, γιὰ νὰ σταθοῦν ὅλοι ἀκίνητοι σ' ἐκστάση μπρὸς τῇ μεγάλῃ ἀπώλειᾳ.

Giusta di gloria dispensiera è morte!...

Συγκεντρωθήκαμε στὸν ἐαυτὸ μας γιὰ νὰ τὸν ἐκτιμήσωμε. Καὶ βρήκαμε πὼς ὁ θάνατος δὲν μᾶς πῆρε τὸ μεγάλο μας ἀρχηγό. Γιατί Ψυχάρης θὰ πεῖ «ἡ ἰδέα».

Ὁ μεγάλος ἐπαναστάτης, ὁ ἀναδημιουργὸς τῆς γλώσσας μας, ὁ γλωσσοπλάστης πού μᾶς ἔδειξε στὰ μάτια μας τὸν περιφρονημένο θησαυρὸ τῆς δημοτικῆς μας, ὁ ἀτρόμητος πολεμιστὴς, πού μὲ τὴν ἀντρεία του κορμιοστασιὰ στάθηκεν ὁ ἐρειπωτῆς τοῦ σαθροῦ σκέλεθρου μιᾶς τυφλῆς ἐποχῆς, πού πίστευε πὼς θὰ μπορούσε νὰ σταματήσῃ τὴ μοιραία φορὰ τοῦ μέλλοντος, ὁ μεγαλύτερος Ἕλληνας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀπελευθέρωσης, μετὰ τὸ Σολωμὸ δοξάστηκε στὸ θάνατό του καὶ κλάφηκε εἰλικρινὰ ἀπὸ ἔχτρους καὶ φίλους. Μιὰ τέτοια φυσιογνωμία, νὰ συγκεντρώνει πᾶνω τῆς τόσο φῶς, καὶ νὰ δημιουργήσῃ, ἔτι αὐτὸς μονάχα ἀραιὰ, μπορεί νὰ δεῖ ὅχι μονάχα ἡ Ἑλλάδα μὰ ὁ κόσμος.

Περὶ σσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον νοιώθουμε ἐμεῖς τὸ μεγάλο χαμὸ του. Στὸν ἀγῶνα μας γιὰ τὴ γλῶσσα συναντοῦμε ἀκόμα καὶ τώρα, στὴν Ἑπτάνησο, μὲς στὴ Ζάκυνθο — ἀπίστευτο! — τὴν τρομερώτερη ἀντίδραση. Καὶ χρειάζοταν πίστη ἀκλόνητη στὴ νίκη μας, πίστη, πού μονάχα ὁ Ψυχάρης μᾶς ἐνέπνευσε, γιὰ ν' ἀψηφίσουμε τὰ ποταπὰ μέσσα κ' ἐμπόδια, πού ταπεινοὶ καὶ μικρόμυαλοι καθυστερημένοι νόμισαν πὼς θὰ μπορούσαν νὰ σταματήσουν τὸ δρόμο μας.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» βρισκόταν σχεδὸν τυπωμένη ὅταν συνέθηκε τὸ μεγάλο καὶ θλιβερό γεγονός. Δὲν προφταίνομε ἔτσι νὰ τιμήσωμε ὅπως θὰ θέλαμε μ' ὁλόκληρο τὸ τεῦχος τὸ Μεγάλο νεκρό. Ἐλπίζομε νὰ τὸ κάμουμε ἀργότερα δημοσιεύοντας καὶ τρεῖς

ἀνέκδοτες ἐνδιαφέρουσες ἐπιστολές τοῦ Fougère, Meillet καὶ Bordeaux στὸν Ψυχάρη, πού δείχνουν τὸ βαθύ θαυμασμό τους στὸ Μεγάλο Δάσκαλο, καθὼς καὶ μερικὲς πολυτίμες τοῦ ἴδιου ἀπευθυνόμενες σὲ μᾶς, γεμάτες καλωσύνη, συμβουλές καὶ ἐνθάρρυνση.

Τὸ τελευταῖο τοῦ ἄρθρου εἶναι ἴσως κείνο πού μᾶς ἔστειλε δῶ καὶ λίγες μέρες γιὰ τὸ Λεύκωμα τοῦ Μαρκοῦ.

Δελφοί.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» παρακολούθησε μὲ τὴ Διευθύντριά της κ. Μινώτου τὸ Συνέδριο τῆς Εἰρήνης στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν τελευταία του συνεδρίαση στοὺς Δελφοὺς. Ἀντιπρόσωποι ἀπ' ὅλα σχεδὸν τὰ πολιτισμένα ἔθνη συγκεντρώθηκαν στὴν ἱερὴ πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς γιὰ νὰ ὑμνήσουν, μπορεί νὰ πεῖ κανεὶς καλύτερα, τὴν εἰρήνην, παρὰ νὰ τὴν ἐδραϊώσουν. Ἐπειτ' ἀπὸ τὸ προσκύνημα τοῦ αἰωνίου θύματος τῆς Ἀκροπόλεως, πού ἄστραφτε κάτω ἀπὸ τὸ σπάταλον ἀττικὸν ἥλιο, καὶ ἀπὸ τὸ νυχτερινὸ φωτόλουσμα τῶν προβολέων τοῦ Λυκαβητοῦ, μιὰ πετυχημένη ἰδέα τοὺς μάζεψε στοὺς ἱεροὺς τόπους τῶν Ἀμφικτυονίων. Τράβηξαν ἐκεῖ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ κουρασμένοι γέροι ὅπως δῶ καὶ ὁλόκληρες χιλιετίδες οἱ Ἀμφικτυονίες, γιὰ νὰ ὑψώσουν δισταχτικά κοντὰ στὰ ἀκίνητα μάρμαρα τῶν ἐρειπίων, μέσ τῇ γαλήνῃ τῆς ἀναπόλησης μιᾶς ἐποχῆς συμβολικῆς τὸν ὕμνο τῆς Εἰρήνης.

Παράξενο ἀλγὴν! τὰξιδι! Ἡ ὑπερσεδαστὴ ὁμήγουρη τῶν ἀποστόλων τῆς Εἰρήνης, πού δὲν παραζόταν ἀπὸ τὴν ἀπαιτητικὴ ζωντάνεια νεαρῶν Ἀθιδῶν, πορευόταν στὸ ἀλλοτινὰ κέντρο μιᾶς ὑψηλότερης ἰδέας, σὰ ν' ἀναζητοῦσε μέσ τὰ εἰεῖπια τῆς παλιᾶς αἰγλῆς ἐν ἄστυ ἡρεμώτερο ἀπὸ τὴν κοσμοπολίτισα τώρα Ἀθήνα.

Τὰ μάτια τῆς Εἰρήνης στρέφονται δυστυχῶς πάντα πίσω...

Ὅποιος νιώθει πραγματικὰ τὸ θέλητρο τῆς ἀρχαιότητος δὲν μπορεί νὰ τὸ αἰσθάνθῃ τόσο μεγάλο παρὰ ἀνεδαίνοντας στοὺς Δελφοὺς.

Ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο πού μᾶς πέρνει ἀπὸ τὴν Ἰτέα, τὰ μάτια μας ὑψώνονται συνεχῶς ἀνυπόμονα προσπαθώντας ν' ἀντικρύσουν τὴν κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ, τοὺς δίκωφους τοὺς θρόνους, τὰ κρυσταλλένια τὰ νερά τῆς Κασταλίας.

Μὰ ἡ πυκνὴ ὁμίχλη τυλίγει μυστηριώδικα τὰ πάντα, ἀποκρύβοντας τὰ βουνὰ καὶ τὰ δέντρα. Πόση μεγαλόπρεπη ἀγριὰδα ἔχει ἡ φύση ἐδῶ! Ἐσχῶς πῶς βρίσκεσαι στὴ γελαστὴν Ἑλλάδα.

Ἐνα παχὺ ἄσπρο σύννεφο σκεπάζει ὅλα. Ἡ βροχὴ χτυπάει παρᾶξενά καὶ ἄγρια ἐδῶ. Σὰ νὰ ροβολᾶνε κροταλλίζοντας σωροὶ χαλικίων.

Καὶ μ' ὅλο τὸ θόρυβο τῆς βροχῆς ἀκούγεται χωριστὰ ἀπὸ πέρα τὸ δυνατό πάφλασμα τῆς ἀθάνατης Κασταλίας.

Κουραστικὸ τὸ ἀνέδασμα στὸ θέατρο τοῦ Ἀπόλλωνος στὴ μαρμαρινὴ πόλιν. Ὁ οὐρανὸς ἑσπέρωσε. Σὰ νὰ εἶναι ἀκόμη ὑγρὸς, σὰ νὰ στᾶξαι βροσιὰ. Τὰ χόρτα γέρνουν ἀπὸ τὸ βάρος της. Ἐκεῖ μαζί μὲ τὸ χῶμα καὶ τίς ἀπλές πέτρες τῆς γῆς ἀνακατεύεται πλοῦσια τὸ μάρμαρο. Τὰ πολυτίμα λειψάνα σκόρπια δῶ καὶ καὶ. Τὸ βουνὸ τοῦ Παρνασσοῦ μὲ τίς ψηλὰς κορφές του, φαίνεται σὰ νὰ μιλάει μὲ τὸν οὐρανόν. Τόσο κοντὰ λές εἶναι! Μέσα στὴν ἄγρια ὁμορφιά τῶν ἀπόσπαστων βράχων βλασταίνει πλοῦσια ἡ ἐλιά, ὁλοπράσινη σὲ μιὰν ἀνθισσὴ πού δὲν συναπαντιέται ἀλλοῦ. Ὁργιάζει στοὺς Δελφοὺς τὸ σύμβολο τῆς εἰρήνης. Ἀπ' αὐτὸ ζοῦν οἱ λιγοστοὶ τοῦ κατόικοι, καθὼς καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο εἰρηνικὸ καὶ αὐτὸ σύμβολο, τ' ἀγαθὸ ἄρναι. Κατεβαίνουν στὸν πηγαμιὸ μας κοπάδια πολυάριθμα μὲ ἀδιαπέραστο τρίχωμα. Τὰ κουδούνια πού ἔχουν στὸ λαμὸ κάνουν ἓνα γαλήνιο εἰρηνικὸ τραγοῦδι. Εἶναι ἀκατάπαυστη αὐτὴ ἡ μουσικὴ τοῦς Δελφοῦς. Μὲ τὸ πνεῦμα μεθυμένο ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῆς ἀρχαιότητος, μπαίνοντας στὴ στενὴ πόρτα τοῦ Μουσείου, μᾶς φαίνεται πὼς ἀνερχόμαστε ἀπὸ μεγαλόπρεπη ἀρχαίαν εἴσοδο γιὰ ν' ἀγγαντέψουμε σὲ λίγο τὴ μαρμαρινὴ ἀρχαία πόλιν. Στὴ κεντρικὴ αἴθουσα τοῦ μουσείου ἡ συμβολικὴ ἀναπαράστασις τῶν Δελφῶν, ἓνας πελώριος μαρμαρινὸς ὄγκος δουλεμένος μὲ πολλὴ τέχνη, ὥστε νὰ σχηματίζει ἀμέτρητα ἀμπελοφυλλα, ὁ δῆμαλδς τῆς γῆς.

...Πάνω στὰ σκορπισμένα μάρμαρα τοῦ Ἀπολλωνίου θεάτρου οἱ σεβάστοι ἀντιπρόσωποι συνεδριάζουν. Καὶ σὲ μιὰν ἀτιμόφατα γενικῆς συγκίνησε, ὑστερ' ἀπὸ πολὺν καιρὸ συζητήσεις ὀρκίζονται ἑλληνικά νὰ διατηρήσουν τὸ λόγο τους καὶ νὰ διαδόσουν

γυρίζοντας στις πατρίδες τους το κήρυγμα της ειρήνης. Όρκίζομαι να κρατήσω τα συμφωνηθέντα.

Διαλέξεις.

Πολύ ενδιαφέρουσα ή έκδρομή του Αυγούστου από τον Σύλλογον των Ζακυνθίων Ἀθηνῶν—Πειραιῶς γιὰ τίς διαλέξεις πού μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἔκαναν ὁ στρατηγός Ν. Καλομερόπουλος περί τῆς συμβολῆς τῶν Ζακυνθίων εἰς τοὺς ἔθνικοὺς ἀγῶνας, ὁ κ. Γ. Σχοινᾶς περί τῆς γεωλογικῆς ἀπόψεως τῆς Ζακύνθου, ὁ κ. Φ. Κουκούλης περί Νικηφόρου Φωκά, καί ὁ κ. Κ. Γερογιάννης περί τῆς ποιήσεως τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ τελευταῖος ἐμιλητὴς ἔπειτα ἀπὸ μακρότατο πρόλογο περί τῶν στοιχείων καί τῆς ἀξίας τῆς ἀληθινῆς ποιήσεως, ἀνέλυσε διάφορα ποιήματα τοῦ Ποιητῆ. Στὸ τέλος τῆς διαλέξεως αὐτῆς, ὁ νομάρχης κ. Θέμος Ἀθανασιάδης διαμαρτυρήθηκε ἐντονα γιὰ τὴ θεωρία τοῦ κ. Γερογιάννη ὅτι εἶναι ἀσχετος ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Σολωμοῦ μέ τὸ ἔργο του. Ὁ κ. Ἀθανασιάδης ὑπεστήριξε ἀντιθετὰ πῶς γιὰ τοὺς Ἕλληνας μονάχα ἓνας, ὁ ἀγνὸς Σολωμός, μπορεῖ νὰ σταθεῖ. καί πού μειώνεται μέ τὰ σχόλια ἐκείνων πού θέλησαν νὰ κλονίσουν τὸ ὠραιότερο ἔθνικὸ εἶδωλο τῆς ἀγνότερης καί ὠραιότερης ἰδέας.

Διαφωνοῦμε καί μέ τοὺς δύο.—Βέβαια ὁ χαρακτήρας καί ὁ ἰδιωτικὸς βίος ἑνὸς μεγάλου καί μάλιστα ποιητῆ, μᾶς βοηθεῖ πολὺ στὴ μελέτῃ τῆς ψυχροσύνης του, ἀνεξάρτητα μέ τὸ ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον. Δυστυχῶς ἡ ἐργασία τοῦ συγγραφέα τοῦ Ἀγνωστοῦ Σολωμοῦ ἦταν μάλλον δημοσιογραφικὴ μέ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ νὰ προκαλέσει τὴν περιέργειαν καί τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πολλοῦ κοινοῦ σὲ σκανδαλώδεις λεπτομέρειες, πού ἦταν ὅμως γνωστὲς ἀπὸ προηγουμένους ἐργασίες τοῦ Δέ Βιάζη, Μαρ. Σιγούρου καί Ζώη. Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι ὁ κ. Μαρτίνος Σιγούρος, ὁ καί ἀπὸ λίγους εἰδικούς, ἐργάστηκε εὐσυνειδήτῃ ὅπως πάντα μέ ἀντικειμενικὰ ἱστορικὸ σκοπὸ, καί γι' αὐτὸ δὲν ἐξένισε κανένα, ἐνῷ ὁ Ἀγνωστος Σολωμός δίκαια κίνησε τὴν ἀγανάχτησιν τοῦ κάθε Ἕλληνα. (Σχετικῶς μέ τὸ ἔργο αὐτὸ βλέπε «Νεολόγο Πατρῶν» 17 Μαρτίου 1928 ἄρθρο τοῦ Σπύρου Μινώτου «Ὁ Ἀγνωστος Σολωμός καί ὁ Μαρτίνος Σιγούρος»).

— Στις 18 Αυγούστου ὁ κ. Ν. Μουσοῦτης ἔδωσε πετυχημένη διάλεξιν μέ θέμα: «Ὁ ρυθμὸς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις».

— Θεοφίλου Βορέξ (Πρυτάνεως Πανεπιστημίου): «Προσφώνησις στὴν δεξιῶσιν τῶν τῶν μελῶν τοῦ ΚΖ'. Συνεδρίου τῆς Εἰρήνης» (1929).

Φιλολογικὲς διαμάχες.

Ἡ φιλολογικὴ ἰταλικὴ Ἐπιθεώρησις Italia Letteraria ἀπὸ τὸν περασμένο Ἰούλιο προκαλεῖ τὴ συζήτησιν σ' ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέροντα φιλολογικὰ θέματα, πού δίνει ἀφορμὴ στοὺς νέους συγγραφεῖς ν' ἀκονίζον τὸ πνεῦμα τους. Ἀναφέρουμε τὴν πλατεῖα συζήτησιν μέ τὸν γενικὸ τίτλο «Poesia e antipoesia» πού κράτησε περισσότερο ἀπὸ μῆνα. Ἀφορμὴ ἐν ἄρθρῳ τοῦ Fratelli, πού κρίνοντας τὴ στερνὴ παραγωγὴ ἔδωκε συμπέρασμα πῶς οἱ νέοι δὲν ἔχουν πιά ἀληθινὴ ποιητικὴ φλέβα. Οἱ τελευταῖοι ἀναστατώθηκαν. Ὁ διευθυντὴς τῆς πάρα πάνω φιλολογικῆς ἐφημερίδας Angioletti ἔνως ἀπὸ τοὺς καλύτερους σύγχρονους τῆς Ἰταλίας, γράφει τὴν Aura Poetica. Οἱ ἄλλοι ὑποστηρίζουν πῶς μόνον οἱ μεταγενέστεροι μποροῦν νὰ κρίνουν ψύχραιμα. Κι' ἀπόδειξιν πῶς ὁ Μόντι, Φόσκολος, Λεοπάρντι, κι' αὐτὸς ἀκόμα ὁ Δάντης παραγνώρισαν στὴν ἐποχὴ τους. Τὸ μέλλον ἀποθανατίζει τὴν πραγματικὴν ἀξίαν.

Τελευταῖα ἐν ἄλλῳ ἄρθρῳ τοῦ Soffici γιὰ τὴ μουσικὴν προκάλεσε νέα ζωηρὴ συζήτησιν. Ὁ Soffici ὑποστηρίζει πῶς ἡ μουσικὴ ἤχησε μόνον τῆς σ' ἐποχῇ πού οἱ ἄλλες καλὲς τέχνες, ζωγραφικὴ, ποίησις κτλ. βρισκόνταν σὲ ξεπεσμό. Ἔτσι ὁ 17ος αἰὼνας, αἰῶνας παρακμῆς, στάθηκεν ὁ κατ' ἐξοχὴν αἰὼνας τῆς μουσικῆς. Ὁ Soffici δὲν κατατάσσει τὴ μουσικὴ μέσ' στις ὠραίες τέχνες, ἀλλὰ κατώτερη «πὺ πηγάζει ἀπὸ τὴς αἰσθησεῖς, τὸ ἐνστικτο, θεωρώντας τὴ γιὰ τέχνην ἐκτεθυλμένην, ζωώδη».

Ἡ τολμηρὴ αὐτὴ γνώμη ἔφερεν ἀναστάτωση στοὺς μουσικοὺς καί μουσικολόγους. Τὸ πᾶγμα δὲν εἶναι νέο. Ἐχομε παραδείγματα σοφῶν πού ἀπεχθανόνταν τὴ μουσικὴ ὅπως ὁ διάβολος τὸ Θεό. Ἀναφέρουν σ' αὐτοὺς καί τὸ Ντάντε. Βέβαια ἡ μουσικὴ δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ δίπλα στὴ ζωγραφικὴ ἢ γλυπτικὴ, πού εἶναι προνόμια πραγματικὰ ἐκλεχτῶν υπάρξεων. Ἡ μουσικὴ εἶναι τεμπέλικη τέχνη πού γίνεται ὄργανο ἐμπνεύσεως καί σ' ἓνα ἀκαλλύρητο πνεῦμα.

— Ὁ ἐβραϊκὸς θίασος Habima βρίσκεται στὴ Ρώμην, παίζοντας σειρά ἐβραϊκῶν ἔργων: «Τὸ στέμμα τοῦ βασιλέως Δαβὶδ», «Ἡ Εὐμή τοῦ Ἀβεσσαλώμ», τὸ «Ντούμπουκ» κτλ. Τελευταία παράστασις τὸ «Γκολέμ», δράμα τοῦ Leivich, παρμένο ἀπὸ μιὰ παράδοση ὅπως τὸ Ντούμπουκ καί τὸ Φάουστ. Τὸ ἀνέβασμα αὐτὸ σημεῖωσε σταθμὸν στις παραστάσεις τῶν ἔργων τοῦ θιάσου. Ἡ ὑπόθεσις πλέκεται μέσ' τὴ μεσαιωνικὴ συναγωγὴ τῆς Πράγας, ὅπου ἓνας σοφὸς Ραββίνος σὺν τὸν Φάουστ, φτιάχνει ἕνα γίγαντα, τὸ Γκολέμ, γιὰ νὰ ἐξολοθρεῖ μετὰ τὴ δύναμιν του τοὺς ἐχτροὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Γκολέμ ὁμως χειραφετεῖται καί μαζί με τοὺς ἐχτροὺς σκοτώνει ἀλύπητα κ' Ἑβραίους. Ὁ Ραββίνος φοβάται τώρα καί γιὰ τὸν ἑαυτοῦ καί ἀναγκάζεται νὰ τὸν κάνει πηλό. Τὸ ἔργο στηρίζεται στὸ ἡθικὸ καί συμβολικὸ μέρος τῆς παραδόσεως: τὸ Κακὸ πού νικεῖται μόνο ἀπὸ τὸ Καλὸ, ἡ Δύναμις τοῦ Κακοῦ πού ἐξολοθρεύεται μονάχα ἀπὸ τὴ δύναμιν τῆς ἀρετῆς.

Λεύκωμα Μαρκοῦ.

Τὸ Λεύκωμα Μαρκοῦ πού ἀνάλαβε ὁ γνωστὸς ἐκδοτικὸς οἶκος Καλλέργη νὰ ἐκδώσῃ μ' ἐπιμέλεια καί πολυτέλεια θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ Δεκέμβριον.—Θάχει πᾶν ἀπὸ ὀχτὼ τυπογραφικὰ, ὠραῖες εἰκόνες καί χαρτὶ πολυτελείας.—Συεργάζονται οἱ κορυφαῖοι Ἕλληνες. Θὰ πουλεῖται 16 δραχμῆς, ἀλλὰ οἱ συνδρομητὲς μας πῶχουν πληρώσει τὴ συνδρομὴν τους τοῦ 1930 ὅα τὸ λάβουν μὲκπτωση 50 ο/ο.—Ἀνανεώσετε τὴν ἐγγραφὴν σας καί παρακινεῖτε τοὺς φίλους σας νὰ ἐγγραφοῦν κι' αὐτοὶ συνδρομητὲς.

Ἡ «Ἀνθολογία» σκοπεύει ν' αὐξήσῃ τίς σελίδες τῆς, νὰ ἐκδίδεται συχνότερα καί νὰ καθρεφτίζῃ ὅχι μονάχα τὴν ἑλληνικὴν πνευματικὴν κίνησιν καί δημιουργίαν, ἀλλὰ καί τὴν παγκόσμια, μέ ἀνταποκρίσεις εἰδικῶν καί ἐπιφανῶν ξένων συνεργατῶν μας.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Δελτίον Ἀκαδημαϊκοῦ Ὀμίλου.

Με χαρὰ χαιρετίζουμε τὴν ἐπανεκδόσιν τοῦ «Δελτίου Ἀκαδημαϊκοῦ Ὀμίλου Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου» (Ἀπρίλιος, 1929), τοῦ ὁποῦ τὰ πρῶτα τέσσαρα τεύχη εἶχαν ἐκδοθῇ στὰ 1926. Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Ὀμιλος καί τὸ Δελτίον του εἶναι ἀπὸ τίς πρὸ ἀξιοπρόσεχτες ἐκδηλώσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς φοιτητικῆς μας νεολαίας καί ἀξίζει κάθε ἐνθάρρυνσιν καί δλικὴ δποστήριξιν. τὴ στιγμή μάλιστα πού τὰ πνευματικὰ καί ἠθικὰ κεφάλαια τῶν φοιτητῶν μας εἶναι τόσο πολὺ λίγα καί τόσο ἀκαθόριστα.

Στὸ τελευταῖο αὐτὸ τεύχος τοῦ «Δελτίου» συνεργάζονται καθηγητὲς καί φοιτητὲς. Οἱ καθηγητὲς κ. Κ. Ἀμαντος, Ἀ. Κεραμόπουλος καί Ἀ. Σιγάλας ἀπαντοῦν στὸ σχετικὸ ἐρώτημα τοῦ Ὀμίλου περί τῆς Ἀγγραμματοσύνης στὴν Ἑλλάδα. Στὰ ἄρθρα αὐτὰ λέγονται πολλὰ καί στοχαστικὰ πράγματα, πού πρέπει νὰ προσεχτοῦν ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους. Ἐκτὸς τῶν Καθηγητῶν συνεργάζεται καί ὁ λόγιος λαογράφος κ. Λουκόπουλος («Πῶς νὰ πιστεύω τὸν καιρὸ» σ. 17-19) μέ ἓνα μικρὸν ἄρθρον γεαμμένο σὲ ὕψος παραίνεσις πρὸς τοὺς φοιτητὲς γιὰ τὴ συλλογὴ λαογραφικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ κλ. ὀλικῶν τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἡ φοιτητικὴ συνεργασία, καί αὐτὴ, ἀξιοπρόσεχτη. Ὁ κ. Γ. Καλαματιανὸς δημοσιεύει ποιήματα πρωτότυπα δικὰ του καί μεταφράσεις ἀρχαίων, τοῦ Μινέρρου, τοῦ Ὀρατίου τοῦ Σοφοκλῆ. Ἡ δ. Σ. Καλλέργη δημοσιεύει ἓνα μικρὸ σημεῖωμα γιὰ τὸν «Εὐθύμιο τὸν Τραπεζούντιον» καί ὁ κ. Ἀ. Εὐθυμιάδης μιὰ καλὴ καί οὐσιαστικὴ μελέτη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κρουστάλλη. Μακριὰ καί λεπτομερὲς εἶναι ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Ε. Κουρούκλη γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀ. Τζαρτζάνου. Νεοελληνικὴ Σύνταξις. Ὁ κ. Κουρούκλης πολὺ εὐστοχα, ἀν καί μέ κάποια δικαιολογημένη ὑπερκριτικὴ, συζητεῖ τὰ γενικά κληρὰ, πού τίθενται στὸ βιβλίον αὐτὸ καί κατόπιν ἔρχεται στις λεπτομέρειες ἀποδεικνύοντας πολλὰ σφαλμένα καί ἀτοπα. Ἐχομε τὴ γνώμην ὅτι ἡ κριτικὴ αὐτὴ—δεικνύοντας πολλὰ σφαλμένα καί ἀτοπα. Ἐχομε τὴ γνώμην ὅτι ἡ κριτικὴ αὐτὴ—καί τὴ χαραχτηρίζῃ: κάποια βιαιότης, τόσο δικαιολογημένη ἄλλωστε στὰ γὰτα!—εἶναι καί πολὺ εὐσυνειδήτῃ καί στὰ περισσότερα σημεῖα σωστὴ καί δίκαιη. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Κουρούκλης δημοσιεύει ἓνα ἀνέκδοτο ἐγγράφον τοῦ Ἀλέμπρου Κατσῶνι σχετικὸν μέ τὸν

Χρυσάνθο Πετρόπουλο, ιδρυτή της μονής των Κηπουριών στην Κεφαλονιά. Το έγγραφο αυτό εξέδωθη και από τον κ. Δ. Ζακυνθινό στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher.

W.

Ἑθνικὴ Λογοτεχνία.

Ἡ βράδευση τοῦ διηγήματος τοῦ κ. **Ἰ. Σκαρίμπα**, «ὁ Καπετάν Σουρμελῆς ὁ Στουραΐτης» στοῦ διαγωνισμοῦ τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» (βλ. Ἑλλ. Γράμ. 15 Ἰουνίου 1929 σ. 153-154) μᾶς φέρνει πολλὰς σκέψεις γιὰ τὸ μέλλον τῆς νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Τὸ διήγημα αὐτὸ εἶναι, καθὼς τοῦλάχιστο φαίνεται, ἔργο νεαροῦ λογοτέχνη ἁγνωστοῦ ἀπὸ ἄλλα ἔργα. Καὶ ὁμῶς τίποτα δὲ λείπει γιὰ νὰ ἀποδώσῃ κανεὶς σ' αὐτὸν τὸν νέο τίτλο τοῦ ἀληθινοῦ πεζογράφου. Αἰσθημα ὕγιες καὶ συγκρατημένο, παρατηρητικότητα ἀξιοεὐχέλεια, συντομία ἐπιγραμματικὴ, ἐκφραση λιτὴ καὶ ἀβίαστη, γλῶσσα καὶ μορφὴ ἀψεγάδιαστη. Σύντομο, πολὺ σύντομο καθὼς εἶναι, φτάνει γιὰ νὰ μᾶς συγκινήσῃ καὶ νὰ γεννήσῃ μέσα στὴν ψυχὴ μας τὴν χαρὰ τοῦ ἀληθινοῦ δημιουργήματος. Ἐν τούτοις νομίζω ὅτι καμμιά ἀπὸ τὶς ἀρετὰς τοῦ διηγήματος αὐτοῦ δὲν συνετέλεσε στὴν ἀρτιότητά του—καὶ μ' αὐτὸ δὲ θέλω νὰ μειώσω τὴν ἀξία τοῦ ταλέντου τοῦ συγγραφέα—ὅσο ἡ ἐκλογή τοῦ θέματος. Ἑλληνικὴ θάλασσα, ἑλληνικὴ ψυχὴ! Ὁ κ. Σκαρίμπα δὲν αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ μεταφερῇ διανοητικὰ στὶς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης γιὰ νὰ πᾶρῃ ἀπὸ καὶ τὰ ἄτονα καὶ ὠχρὰ πρόσωπα τοῦ διηγήματος. Ἐβρίσκει πλᾶϊ τοῦ τόπου καὶ εἶπε πῶς ὑπάρχει ἐδῶ κοντὰ μας ἕνας λαὸς μετ' ὧν, μετ' ὧν ψυχρὸν ἀντίκρουσιν ἀξιοπρόσεχτη. Ἐκείσε μέσα στοῦ διηγήματός του τὴν ἑλληνικὴν σπαρταριστὴν πραγματικότητά. Νὰ γιατί μᾶς συγκινεῖ τὸ διήγημα αὐτὸ καὶ γιατί θὰ μᾶς συγκινήσουν στοῦ μέλλοντος τὰ πλεονάζοντα ἔργα τοῦ κ. Σκαρίμπα, ἂν ἐξακολουθήσῃ τὸν αὐτὸν δρόμο.

Ἡ μοναχικὴ αὐτὴ περίπτωση μᾶς γεννᾷ ἄλλη μιὰ φορὰ σκέψεις θλιβερὰς γιὰ τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνία. Πόσα ταλέντα δὲ χάθηκαν ἄδικα στοῦ δρόμο τῆς ἀναζήτησής καὶ πόσο ἄγνωστος ἀκόμη μένει γιὰ τὴν λογοτεχνία ὁ λαὸς μας. Καὶ ὁμῶς μέσα στὴν νεοελληνικὴν πραγματικότητά μπορεῖ ἡ λογοτεχνία νὰ ἀντλήσῃ θέματα ζωντανὰ καὶ μόνο ἔτσι θὰ φουντώσῃ στὸν τόπο μας ἡ δημιουργία.

W.

Λαογραφικὰ τῶν Ἰονίων νήσων.

Ὁ κ. **Ν. Ἀνδριώτης** δημοσιεύει στὴν «Νέαν Ἑστία» (1 Ἰουλίου σ. 510—514 καὶ 15 Ἰουλίου σ. 569—572) μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσαν συλλογὴ ἐπιτηρησιακῶν παροιμιῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες φαίνεται πῶς ὁ λαὸς ἔχει ἐκφρασθῇ κατὰ τῶν εὐγενῶν καὶ πῶς χαρακτηρίζει τὴν ἀρχοντικὴν τάξιν τῆς Ἑπτανήσου. Ἡ ἰδέα τῆς συλλογῆς αὐτῆς ἦταν ἀρκετὰ πρωτότυπη καὶ σημαντικὴ ἔχει μόνον ἀπὸ λαογραφικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κοινωνιολογικὴν ἀποψή. Ὁ κ. Ἀνδριώτης συνῴδευσε τὴν συλλογὴν τοῦ μετ' ἑνὸς σύντομοι μελέτη σχετικῶς μετ' τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ κυρίως τὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ λαοῦ. Ὁ συγγραφέας μετ' πολλὴν σαφήνεια καθόρισε τὰ πράγματα καὶ μᾶς ἔδωκε μιὰ σύντομη εἰκόνα τῆς ζωῆς τῆς Ἑπτανήσου. Ἐνὰ μόνον θέλωμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι πρέπει νὰ ἐμολογηθῇ πῶς οἱ εὐγενεῖς τῆς Ἑπτανήσου ἔπαιζαν ἕνα σημαντικώτατον ρόλον στὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ κίνησιν τῶν Νησιῶν καὶ πῶς σ' αὐτοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλεται ἡ ἐνὸς μετ' ἡμᾶς Ἑλλάδα. Μολονότι καὶ μετ' ἐμπνεόμεθα ἀπὸ τὰ πλεονάζοντα δημοκρατικώτερα φρονήματα ἐνομίσαμε ὅτι ἡ παρατήρησις αὕτη ἦταν δίκαιον νὰ γίνῃ.

Βυζαντινὰ κείμενα.

Τὸ νέο σύντομο βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ κ. **Gustav Soyten**, Byzantinische Geschichtschreiber und Chronisten (Heidelberg, 1929 σελ. VIII+64) εἶναι ἰδιαίτερος χρήσιμος γιὰ ὅσους θέλουν νὰ πάρουν μιὰ ἰδέαν ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ιστοριογραφίας καὶ γλῶσσας.

Τὰ κομμάτια τῆς χρηστομάθειας αὐτῆς εἶναι μετ' πολλὴν μέθοδον καὶ ἐπιμέλειαν διαλεγμένα καὶ ἀναφέρονται σὲ διαφορὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ συγγραφέας δὲν ἀρκεῖται μόνον σὲ ἀποσπάσματα ἱστορικῶν καὶ χρονολογιῶν, ἀλλὰ

ἀναδημοσιεύει καὶ ἐπίσημα βυζαντινὰ ἔγγραφα. Θὰ εἶχαν ἴσως στοῦ βιβλίου αὐτοῦ τὴν θέσιν τοὺς καὶ μερικὰ «χρονικά σημειώματα», τὰ χαρακτηριστικώτατα καὶ συχνὰ πολυτιμώτατα αὐτὰ μνημεῖα τῆς βυζαντινῆς περιόδου.

Θὰ ἦταν εὐτύχημα ἂν βρισκόταν κανεὶς νὰ κάμῃ κατὰ ἀνάλογον καὶ γιὰ τὸ ἑλληνικὸν διανοούμενον κοινὸν καὶ τὰ σχολεῖα, ὅπου σχεδὸν ἀγνοοῦνται τὰ βυζαντινὰ πράγματα καὶ τότε μόνον ἀναφέρονται, ὅταν πρόκειται νὰ χρησιμεύουν στὴν εὐκολὴν πατριδολογία.

W.

Κριτικὴ.

Βιβλιογραφικὴ Συμβολὴ εἰς τὰ περὶ Ἀλβανίας (1771—1929) Διονυσίου Π. Καλογερόπουλου, Διδ. τῆς Φιλοσοφ. καὶ Νομικῆς, Βιβλιοφύλ. τῆς Βουλῆς. (Συμπλήρωσις καὶ συνέχεια τοῦ βιβλίου τοῦ Emile Legrand Bibliographie Albanaise, description raisonnée des ouvrages publiés en Albanais ou relatif à l'Albanie du 15ème siècle à l'année 1900. Paris—Athènes 1912). Ἀθήναι 1929. (Ἐκδόσεις Ἑλληνοαλβανικοῦ Συνδέσμου)

Εἰς Σχῆμ. 4ον, 15×22 ἐκ. μ. καὶ σελ. 22.

Ὁ καὶ ἐξ ἄλλων ποιημάτων γνωστὸς ἡμῖν συγγραφεύς, ἐν τῇ παρούσῃ συμβολῇ περιλαμβάνει τοὺς τίτλους διακοσίων τεσσαράκοντα περίπου συγγραμμάτων. ὧν περὶ τὰ πενήνηκοντα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γερμανικῇ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν τῇ Γερμανικῇ, Γαλλικῇ, Ἀγγλικῇ κ.λ.α., ἀκολουθεῖ δὲ, ὡς καὶ προλογιζόμενος ἀναφέρει τὴν καθ' ἑλὴν βιβλιογραφίαν, προτάσσων ἀλφαριθμητικῶς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.

Εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστὴ ἡ βοήθεια τὴν ὅποιαν παρέχει ἕνα βιβλιογραφικὸν ἔργον εἰς τὸν γράφοντα ὁ προτιθέμενος περὶ ἐνὸς νὰ ἀσχοληθῇ ζητήματος εἴτε εἰς τὴν ἱστορίαν εἴτε εἰς τὴν τέχνην, εἴτε εἰς τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη, τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸν πολιτισμὸν ἀναγόμενον ἐνὸς καθ' ὅλον, Κράτους, ἀνάγκη νὰ λάβῃ τὴν βιβλιογραφίαν ὡς πρῶτον καὶ ἀπαραίτητον βοήθημα, καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ ζητήσῃ τὰ διὰ τοῦ Κύριως παραδεδομένα φιλολογικὰ εἶδη, ἅτινα ἀποδεικνύουσι οὐ μόνον τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὅποιαν ἔσχεν ἕνα ἔθνος πρὸς δημιουργίαν τοῦτου. Προκειμένου δὲ περὶ Ἀλβανίας καταφανὴς ἡ τοιαύτη τυγχάνει ἐκ τῆς αἰετοῦ φιλοσοφουμένης καὶ τῆς ἑπιστήμης καὶ Τέχνης θεραπευούσης Ἑλλάδος μετ' ἧς πολλὰς ἔσχεν τὰς σχέσεις ἐν προηγουμένῳ χρόνῳ.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν σημερινῶν ζητημάτων, ὡς τὸ τῆς ἀνακηρύξεως ὅλων πραξικοπηματικῶς τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἀλβανικῆς Ἐκκλησίας, πάλιν σπουδαίαν θέσιν κατέχει ἡ βιβλιογραφία.

Ἐάν τῶρα ἡ συγκέντρωσις ὅλων τῶν στοιχείων διὰ τὸν ἀπαρτισμὸν ἐνὸς τοιούτου ἔργου ἀπαιτεῖ πολὺν κόπον καὶ χρόνον ὁμολογουμένως ἐτι περισσώτερον ἀπαιτεῖ ἡ συμπλήρωσις.

Τὴν πρώτην περὶ Ἀλβανίας βιβλιογραφίαν ὡς καὶ ἐν τῇ προλόγῳ ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς καθήρτησεν ὁ Manek τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων καὶ ἐξέδωκεν ἐν Βιέννῃ τῇ 1909. Ἐτι πληρεστέραν ταύτης ἐξέδωκεν ὁ Ἑλληνοεὐρωπαϊκὸς E. Legrand ἐν Παρισίοις τῇ 1912 ἐπαυξήσας ἕως τοῦ 1900, ταύτην δὲ ὁ κ. Καλογερόπουλος ἀνέπληρωσε καὶ συνέχισε διὰ τῆς παρούσης ἐκδόσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Σπουδαῖον λοιπὸν παρέχει βοήθημα ἡ ἀνωτέρω συμβολὴ ἐν τῇ νεωτέρᾳ φιλολογίᾳ. ἀπαραίτητος δὲ τυγχάνει διὰ τοὺς περὶ τὰ Ἀλβανικὰ ἐνδιατρίβοντας.

Ζάκυνθος

Δ. Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΑ

(Κρίνονται ὅσα λαβαίνομε ἀπὸ δύο ἀντίτυπα).

— Β. Πρώτα: «Νὰ ζεῖ τὸ Μεσολόγγι». Δραματικὴ σκηνὴ ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴν πολιορκίαν γιὰ νὰ διδάσκειτ' ἐν τῇ σχολείᾳ. Ἐκδόσεις περιοδ. Μουσικὰ Χρονικά, Ἀθήνα 1929.

— Γεωργίου Ζάρκου: «Δὲν ἔνε κὲ σπουδέο πρᾶμα ὁ θάνατος». Ἀθήνα 1928.
— Ἀγγ. Σημηριώτη: «Ἀστράτα», δράμα σὲ πράξεις τρεῖς καὶ εἰκόνας πέντε, μετ' ἐπιλόγιον τοῦ Κωστή Παλαμά καὶ Παύλου Νιρβάνα. Ἀθήνα 1929, δραχ. 30.
(Κριτικὴ στ' ἄλλο φύλλον).

- Δημ. Πασχάλη: «Χίου Δανιήλ» Ἀθήνα 1929. Ἱστορική μονογραφία ἀναφέρει τὸ πὺς βρεθῆκε τὸ χέρι τοῦ Ἀγ. Διονυσίου μας στὴν Ἀνδρο, ὅπου διατηρεῖται ἀκόμη στὴ μονὴ τῆς Παναγράντου.
- Ἀπ. Μαγγανάρη: «Τὸ ταξίδι». Ποιητικὴ συλλογὴ μὲ πρόλογο τοῦ Τέλλου Ἀγρα. Ἀθήνα 1924.
- Angello Ottolini: «Foscolo» (Ἀπὸ τὴν Collana di brevi monografie), Milano, 1928, lire sei.
- Μ. Βάλα: «Ἡ ἀγωνία». Σκηνικὴ δράση σὲ τρεῖς πράξεις. Ἔργο βραβευμένο στὸν Καλοκαιρινὸν δραματικὸν ἀγῶνα τοῦ 1923. Ἀθήνα 1929.
- Διον. Καλογεροπούλου: Βιβλιογραφικὴ συμβολὴ εἰς τὰ περὶ Ἀλβανίας 1771—1929.
- Θράσου Καστανάκη: «Ἡ χορεύτρια κοντεσσίνα Φελιτσιτά κι' ἄλλα διηγήματα». Ἀθήνα 1929, δευτέρη ἐκδόση.—Δραχ. 30.
- Nicolas Eghinitis: «L'âme de la Grèce», μὲ εἰσαγωγὴν τοῦ κ. Ἀλεξ. Φιλαδελφέως. Μιλάει γιὰ τὴν Ὑδρα, Κρήτη, Τήνο, Κύθηρα, Κέρκυρα, Ζάκυνθο, καὶ ὅως καὶ γιὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀθῶ καὶ Μυστρά.
- Μιχ. Π. Πετρίδης: «Ἐξάστιχα» Σειρὰ Α' (1923), Σειρὰ Β' (1926).—«Ἡ νέα μας ποίηση». λογοτεχνικὲς μελέτες, Ἀθήνα 1925.—«Οἱ τωρινοὶ μας λογοτέχνες», σύντομοι χαρακτηρισμοί. Ἀθήνα 1927.
- Carlo Brighenti: «Dionisio Solomos». Elogio di Ugo Foscolo con introduzione e note di Carlo Brighenti. Ferrara 1929.
- Carlo Brighenti: «Uomini della Grecia moderna.—Lorenzo Mabilis», Ferrara 1928.
- De Simone Brower: «Dall'occultista» Racconto di Demetrio Vikelas. Versione con proemio.—Napoli MCMXXIX.
- Γεωργ. Δελή: «Ἀπάνεμα βράδια», ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήνα 1927, δρ. 30.
- Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη: «Ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς, μετὰ ἐπεξηγηματικοῦ προλόγου, 26 πινάκων καὶ 274 σχεδίων καὶ εἰκόνων». Ἐκδόσεις Πυρσοῦ, Ἀθήναι 1929, δραχ. 100.—Τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ἔργο τῆς μοναδικῆς ἑλληνίδας θαυμάζεται ὁλοένα ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ δίκαια δίνει στὴ συγγραφέα του τίτλους εὐγνωμοσύνης μιᾶς τέχνης ἀγὰ ἑλληνικῆς κι' ἀσύγκριτα ὡραίας, ποὺ φανερώθηκε χάρις στὴν ἀκούραστη ἐργασία τῆς πολλῶν χρόνων καὶ στὸ καλλιτεχνικὸ της ταλέντο.
- S. Th. Lascaris: «L'Academie Ioniennne. Un institut litteraire a Corfou sous la domination Napoleonienne».—Paris, 1925.
- Γρηγορίου Ξενοπούλου: «Ὁ κατήφορος», ἀθηναϊκὸ μυθιστόρημα.—Ἐκδότης Ι. Κολλάρος, Σταδίου 50, Ἀθήναι 1929, (Κριτικὴ στ' ἄλλο φύλλο).
- Δημ. Πασχάλη: «Ἡ Ἀνδρος ἦτοι ἱστορία τῆς νήσου Ἀνδρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς». Τόμος Α', Ἀθήναι 1927, δρ. 150.—(Σ.λ. 731, σ. 8° μὲ 70 εἰκόνες καὶ 6 φωτοτυπικοὺς πίνακες).
- Α. Α. Κ.: «Ὀνειρα», τέσσαρα διηγήματα μὲ διακοσμήσεις τοῦ Ἐκτορος Δούκα: Ὁρασιότατη ἐκδόση «Πυρσοῦ».—Ἀθήναι, 1929, δρ. 50.—(θὰ κριθεῖ στ' ἄλλο τεῦχος).
- Μελέη Νικολαΐδης: «Δύο ἄσπρα γυνᾶ χέρια» κι' ἄλλα διηγήματα.—Ἀθήνα, 1929, (θὰ κριθεῖ στ' ἄλλο τεῦχος).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ & ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Στὸ «Journal des Hellènes» (20 Ὀκτ.) ἐν ἄρθρῳ τοῦ René Puaux: «Hagiographie Grecque» γιὰ τοὺς ἁγίους Σπυρίδωνα, Ἰάκωνα καὶ Σωσίπατρον τῆς Κερκύρας.
- Στὴν «Ἰθάκη» (Ἰθάκης) λεπτομερὴς περιγραφὴ τῶν ἐντυπώσεων τοῦ ξένου τύπου σχετικῶς μὲ τὴν ἀνασκαφὴν τῆς Ἰθάκης καὶ τὴ θεωρίαν τοῦ κ. Οἰκονόμου, μὲ περιλήψιν τῆς.
- Στὸ «Flambeau» τῆς Θεσσαλονίκης τέσσαρα ἐξοχα ποιήματα τοῦ Λαζ. Βελλέλη ἐμπνευσμένα ἀπὸ δύο gobelins τοῦ Albert Museum τοῦ Λονδίνου.
- Στὸ «Τελώνειον» Ἀργοστολίου, προκηρύσσεται διαγωνισμὸς πρὸς σύνθεσιν

- ῥιμου πρὸς τοὺς Κεφαλλήνες ποὺ πολέμησαν στὸ Λάλα, καθὼς κι' ἄλλος γενικότερος στὸν Κεφαλληνὸν ἥρωα τοῦ 21.
- Στὴν «Εἰκονογραφημένη» τοῦ κ. Βρατσάνου (Μάρτιος) μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες γιὰ τὴς οἰκογενεῖς Μαυρομιχάλη, Ρούφου, Χατζηκυριάκου ποὺδρασαν στὴν ἐπανάσταση.
- Στὸν «Ἐθνικὸ Κήρυκα» (Νέας Ὑόρκης-Ἰούλιος): «Στὴν κοιτίδα τῆς Ἑλλ. δόξης. Στὸ Μεσολόγγι μὲ τὸ Βενιζέλο» τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου. Στὸ τεῦχος Ἰουλίου ἐν' ἄρθρῳ τοῦ Μπάμπη Ἀννίνου «Υπατία, ἡ σοφὴ Ἀλεξανδρινὴ Παρθένος» ποὺ μιλάει γιὰ τὴν Ἀθήνα τῆς νεανικῆς του ἐποχῆς.
- Στὸν «Τηλέγραφο» Πατρῶν (25 Αὐγούστου) «Πότε καὶ πὺς εἰσῆλθῃ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ζακύνθον». Στις 24 Αὐγ. περιγραφὴ τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἀγ. Διονυσίου στὴ Ζάκυνθο.
- Στὸ «Νεολόγο» Πατρῶν (2 Σεπτ.) ἐνδιαφέρουσα περιγραφὴ τῆς ἱστορικῆς Βαράσσας (ἀρχαία Καλυδὼν) ἀπὸ Μακ. Ἀθαν.—Πληροφορήμαστε πὺς ὑπάρχουν Βυζαντινὲς ἐκκλησίαι ἀριστουργήματα, ποὺ τὶς ἔχουν οἱ χωρικοὶ γιὰ μάντρες. Τὸ Κράτος, αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ Κράτος ἄς ἐπέμβει.
- Στὴν «Ἀυγὴ» Πειραιῶς, ἑκτατὸ φύλλο «Ἡ παράστασις τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους στὸ δημ. Θέατρο Πειραιῶς».—Ὁ καθηγητὴς ἐξετάζει τὸ ζήτημα τῆς ἠθοποιίας στὶς τωρινὲς παραστάσεις ἀρχαίων δραμάτων μὲ τρόπον ἐπιστημονικόν.
- Ἀπὸ τὸν «Ταχυδρόμο» τῆς Μυτιλήνης μαθαίνουμε πὺς στὸ Παρίσι μερικοὶ ἀμερικανοὶ ἐκατομμυριοῦχοι σκοπεύουν νὰ ἱδρῦσουν μουσικὴ σχολὴ γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸ μαρσμοὶ τῆς ποὺ βασιλεύει τελευταία στὴν Εὐρώπη.—Στὴ Μυτιλήνῃ ἱδρύεται καὶ βιβλιοθήκη ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Νομάρχου.
- Στὸ «Φιλελεύθερο» Ζακύνθου, «Ἡ ἀπολογία μου» τοῦ κ. Α. Ἀβούρη, σχετικῶς μὲ τὴν περίφημη ἀπώλεια τῶν πρακτικῶν τῆς δημαρχιακῆς ἐκλογῆς.
- Στὴ «Νέα Ἑστία» (1 Αὐγούστου) ἓν πολὺ ὡραῖο ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Καρυωτάκη, σκιαγραφία ἀπὸ τὸν Κ. Παράσχο τοῦ ποιητῆ Ρ. Φιλύρα ποὺ δημοσιεύονται στ' ἄλλο φύλλο ὡραιότατα ποιήματα. Στὸ ἴδιο φύλλο ὁ Δημ. Καμπούρογλος ἀρχίζει τὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα ἀπομνημονεύματά του. Στὸ τεῦχος 1ης Σεπτ. τρία ποιήματα τοῦ Μαρ. Σιγούρου. ἄρθρο τοῦ Χρυσάφη γιὰ τὴν Ἰσλανδικὴ λογοτεχνία κτλ.
- «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά». Ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον τὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ λαμπροῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου συγγράμματος. Σημειώνουμε: «Νέος Κουβαράς», σημειώσεις τῆς ἱστορίας τῶν Ἰωαννίνων, Ἡπειρωτικὰ ἀνάλεκτα, βιβλιογραφία Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, πλούτος λαογραφικῶν παραδόσεων Ἀρτης, περὶ τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν Γύφτων τῆς Ἡπείρου. Πατριαρχικὸν Σιγύλλιον (ἀπὸ τὸν Δ. Ζακυνθινὸν) κτλ.
- Στὴν «Ἐλευθερία» Κερκύρας (23 Αὐγ.): «Οἱ νέοι ἐπιστήμονες» ἄρθρο ἐναντίον τῆς μαλλιαρῆς, τῶν νέων καὶ τῆς ὑπερβολῆς, ποὺ φέρνει τὴν ἀθετὰ καὶ τὸν κομμουνισμό: Παλλίδας, Τριβώλης, Σοφιανός, ... Θεοτόκης κτλ.
- Στὴν «Πρωτοπορία» (Αὐγ. Σεπτ.): «Συλλογισμοὶ γιὰ τὴ Βυζαντινὴ ζωγραφικὴ τοῦ Φ. Γιοφύλλη, Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ νέο μυθιστόρημα τοῦ Ν. Καζαντζάκη «Ἡ Μόσχα ἐκράξε» ἐν' ὡραιότατο διήγημα τοῦ ἀθάνατου Ψυχάρη, ἢ «Σαρκοκλάπτρα», κτλ.—Στὸ τεῦχος Ὀκτωβρίου ἓν μονοπραχτὸ θεατρικὸ ἔργο «Μαύρη κληρονομιά» τοῦ Γιοφύλλη, ἓν διήγημα τοῦ Βουτυρά, κριτικὴ γιὰ τὰ διηγήματα τῆς κ. Μινώτου ἀπὸ τὸ Γιοφύλλη κτλ.
- Στὴν «Πνοή» (Σεπτ.): «Ἐν' ὡραῖο ποίημα τοῦ Σικελιανοῦ, ἄλλα τῆς Μαρ. Πολυδούρη καὶ Ρίτας Μπούμη, διηγήματα, ἓν σατυρικὸ ἄρθρο τοῦ Βάλα, βιβλιοκρισία τῶν «Ζακυνθινῶν Ἀγρολούλων» κτλ.
- Στὴν «Ἑλληνίδα» (Σεπτ.): «Ἡ Ἑλληνὶς ὡς ἀγρότης» τοῦ Κ. Φαλτάις. «Τὰ διδάγματα ἐνὸς συνεδρίου» τῆς Α. Γαϊτάνου-Γιαννίου κτλ.
- Στὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» (Ἰούλιος) τρία ποιήματα τοῦ Καβάφη, ἓν τοῦ Ἀγρα, τοῦ Δρίβα, Παπαϊωάννου, περὶ τοῦ Βορσιμιτζάκη, μιὰ μελέτη τοῦ Σπύρου Ἀννίνου «Ὁ Lorenzo Stecchetti ἦταν ἄθεος», βιβλιοκρισίαι κτλ.
- Στὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρηση» (Ἰούλιος) ἐξακολουθεῖ ἡ κρίσις τοῦ Καλοκαιρινέου διαγωνισμοῦ ἀπὸ τὸ Λάσκαρι.
- Λάβαμε τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ Πειραιικοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Διαγινόμενος», περι-

έχει μιὰ αξιόλογη μελέτη τοῦ Μιχ. Πετρίδη, ποιήματα Πορφύρα, Θεοχάρη, Ρίτας Μπούμη κτλ.

— Στὸ «Ἐλεύθερο Βῆμα» (20 Αὐγ.) κριτικὴ τοῦ Φώτου Πολίτη γιὰ τὰ «Ζακυνθινὰ Ἀγρολούδα». — Τὴν 1η Ὀκτωβρίου ἐν' ὄρατῳ ἄρθρῳ τοῦ Μελά γιὰ τὸν Ψυχάρη.

— Γιὰ τὸν Ψυχάρη ἔγραψε κι' ὁλόκληρος ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος.

— Στὴν «Πρόοδο Πατρῶν (6 Ὀκτ.) μιὰ ὀραία νεκρολογία τοῦ Γ. Ἀθάνα, «Μνημόσυνο τοῦ Ψυχάρη».

— Γιὰ τὸν Ψυχάρη ἐτοιμάζει εἰδικὸ τεῦχος ἡ «Νέα Ἑστία» καὶ ἡ «Πρωτοπορία».

— Στὰ τελευταῖα φύλλα τῆς «Italia Letteraria» (Ἰουλίου-Αὐγούστου), μακροσκελέστατη ἀκόμα περιγραφή τῆς τωρινῆς θεατρικῆς κίνησης τοῦ Βερολίνου ἀπὸ τὸν Ἀλβάρου, ὅπου μαθαίνομε πὼς κυριαρχεῖ τόσος ρεαλισμὸς στὰ ἔργα πού παίζονται ὥστε ὁ Ζολὰ νὰ θεωρεῖται ρωμαντικὸς!

— «La Vita Internazionale» (Αὐγούστου) πλούσια ἐπισκόπηση τῆς τωρινῆς κατάστασης τῆς Εὐρώπης.

— Στὸ «Libri del giorno» (Αὐγούστου) ἄρθρο τοῦ V. Piccoli «Samarzia» σχετικὸ μὲ τὴν ἀπαγόρευση τοῦ Δεοπάρντι ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴν ἔνωση.

— Στὸν «Pégaso» τὸ περίφημο περιοδικὸ τοῦ Ojetti, ἓνα πολὺ πρωτότυπο διήγημα «i gatti», «Giulio Salvatore e la conversione del Manzoni» μὲ πολλὰς πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ του τοῦ Παρίσι μὲ τὴν Enrichetta Blondel, ἀφθονὸς πλοῦτος πνευματικῆς κίνησης κτλ.

— Στὴν «Europa Orientale» (Μάιος-Ἰούνιος): «Russia e Ucraina» βαθυστόχαστη ἱστοριογραφικὴ μελέτη τοῦ Eug. Onatsky.

— Στὸ «Libre» (Ἰούν-Ἰουλ.) κριτικὴ τοῦ τρανοῦ ἐλληνιστῆ L. Roussel γιὰ τοὺς «Πεζοὺς δρόμους» τοῦ Παλαμά. — Ἐπίσης γιὰ τὴ «Νεοελληνικὴ σύνταξη» τοῦ Ζαρζάνου κτλ. — Πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχος Σεπτεμβρίου. Διαβάσαμε ἀπάντηση τοῦ Roussel στὸ ἄρθρο τοῦ M. Fischer στὸ «L'Œuvre» τῶν Παρισίων. — Παραδόξως λάμπει ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τῆς Εὐρώπης (Παλαμάς). — Ἐπαινετικώτατα Noailles ἀπὸ τὴν Μυρτιώτισσα, τὸ ἄρθρο τοῦ Ἀγρα στὴν «Πνοή» γιὰ τὸν Μοῦρως, καὶ ὅλες οἱ τελευταῖες ἐκδόσεις. — Ἀληθινὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Roussel εἶναι ἡρωικὸ καὶ τὸ «Libre» ἀξίζει τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν ἐλλήνων συγγραφέων.

— Κεῖνοι πού νοσταλγικὰ θυμοῦνται τὴν ἀγνὴ καὶ παραγωγικὴν ἐποχὴ τοῦ «Νουμά», μὲ χαρὰ τοὺς τὸν εἶδαν νὰ ξαναεκδίδεται ἀπὸ τὸν Πάνο Ταγκόπουλο. Τὸ πρῶτο τεῦχος περιέχει ποιήματα Μαλακάση, Παλαμά, Ρήγα, Γκόλφη ἀνέκειπώθηκε ἀπὸ τὸ Νομάρχην μας Θέμο Ἀθανασιάδην στὴ διάλεξη γιὰ τὸ Σολομό. Συμφωνοῦμε μὲ τὸ «Νουμά» πὼς ὁ κ. Roussel εἶναι ἓνας πού ξεχωριστὰ πρέπει νὰ εὐγνωμονεῖ ἡ Ἑλλάδα γιὰ τὴς ὑπηρεσίες, πού μὲ τόση αὐτοθυσίαν προσφέρει κάνοντας στὴν Εὐρώπῃ γνωστὴ τὴν Ἑλληνικὴ Διανόηση, μὰ καὶ θετικὰ ὁδηγώντας τὴν μὲ τὴς εὐσυνειδητὲς κριτικὰς του.

Ὁ πολῦτιμος φίλος καὶ ἐπιφανὴς διανοούμενος συγγραφεὺς γερονσιαστῆς Cippico μᾶς γράφει ἀπὸ τὴ Ρώμην πὼς ἡ περίφημη πινακοθήκη του πλουτίστηκε τελευταία ἀπὸ τὸ θαυμάσιο καὶ ἱστορικὸ πορτραῖτο τοῦ Φώσκολου, τὸ καμωμένο στὰ 1813 ἀπὸ τὸν Fabre, καὶ πού γιὰ 111 χρόνια βρισκόταν στὸ Λονδίνο.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ'. ΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Γ'. ΤΟΜΟΥ

Ἐλευθερίου Βενιζέλου Παράφρασις Θουκυδίδου Δ'. Σελ. 100, 149

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Μικὴλ Ἀβλιχου Στὸ γοῖλλο	Σελ. 7
Μιχ. Ἀργυροπούλου. Τὸ πόδιμα, Ὁ ἴσκιος τῆς Ἀγάπης	» 103
» » Τὸ δαχτυλίδι	» 153
Teodoro Briccos. Ἀπὸ τὴς «Torture della Sfinge» (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 18
» » A Marietta Minotto	» 118
» » Ἀπὸ τὴς «Torture della Sfinge» (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 124
» » A Marietta Minotto (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 163
Arnaldo Cervasato Ντάντες (ὕμνος) μεταφ. Μαρ. Μιν.	» 54
Henrik Heine Ἰντερμέτζο (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 107
» »	» 168
José-Maria de Heredia Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα (μετάφρ. Γιάννη Χιδιόγλου)	» 84
Κώστα Δρακόπουλου, Κάποια νυχτιά	» 17
» » Τὰ προικιά τῆς Χρυσοχέρας	» 117
Κ. Π. Καβάφη Ἐν πορείᾳ πρὸς τὴν Σινώπην	» 45
Μ. Καλλοναίου Κάποιοι στίχοι—Βαρκαρόλα	» 124
Ν. Πετιμεζά—Λαύρα Ὀνειροπολήματα	» 56
» » Τὸ σούρωμα	» 68
Giacomo Leopardi Ἡ πρώτη ἀγάπη (μετάφρ. Μαρτίνας Μινώτου)	» 176
Ἀπ. Μαγγανάρη Μονοτονία	» 172
Σίμου Μενάρδου Τετράστιχα	Σελ. 4, 153
Συνήκην Μαέττα Τὸ χιόνι (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	Σελ. 107
Jean Moréas Pleurer un peu (μετάφρ. Τέλλου Ἀγρα)	» 50
» » Ἀπὸ τάνεκδοτα (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 107
Μυρτιώτισσας Στὴν κυρία Ἀσπασία Χαλκοκονδύλη	» 7
» » Τετράστιχα	Σελ. 75, 76
Ρίτας Μπούμη Ἀπ' τὰ Τραγούδια στὴν Ἀγάπην	Σελ. 13, 26, 50, 76, 132, 160
Comtesse de Noailles Κῆπος κοντὰ στὴ θάλασσα (μετάφρ. Μιχ. Στασινόπουλου)	Σελ. 114
Κωστὴ Παλαμά Novissima Verba	» 97
» » Ἡ χαρὰ σου	» 145
Μίμη Πομόνη Τριολέττο	» 177
Henri de Régnier Ὑδάτινος ἴσκιος (μετάφρ. Μιχ. Στασινόπουλου)	» 167
Ἀγγέλου Σημηριώτη Νοσταλγικὸ	» 69
Ἀγγέλου Σικελιανοῦ Virgo potens	» 89
Σωτῆρη Σκίπη Σὲ μιὰν ἀμαρτωλὴν	» 33
Lorenzo Stecchetti Σονέττο (μετάφρ. Εἰρήνης Δεντρινού)	» 55
Μαρίνου Σιγούρου Τὸ πρῶτο φιλὶ	» 1
» » Φῶς καὶ σκοτιάδι	» 114
Μάρκου Τσιριμώκου Γέλοια	» 65
» » Ἡ Σταχτοπούτα	» 159
» »	» 133
Παν. Τζαννετάτου Μαγδαληνὲς χωρὶς μετάνοια	» 172
Ραμπιντράναθ Ταγὸρ Λυρικά Ἀφιερώματα (μετάφρ. Ἀν. Σκιαδαρέση)	» 107
Ἀκίκο Ὑοζάνο Βουνά (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	» 133
Παύλου Φλώρου Στὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανὸν	» 133

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Μαρτίνας Μινώτου Ἐξὸ ἀπ' τὴ ζωὴ	Σελ. 20
» » Τὸ παραπεταμένο	» 22
Γεωργίου Πολιτάρχη Τὸ καράβι	» 114
Χρ. Χρηστοβασιλῆ Πλατάνου κηδεῖα	» 69

ΜΕΛΕΤΕΣ

Μ. Βάλσα Τὸ Ἴόνιο Θέατρο	Σελ. 14, 51, 66, 104, 154
Διον. Ζακυνθινὸ Νεοελληνικὰ Προβλήματα	Σελ. 2
Θράσου Καστανάκη Μία συνομιλία γιὰ τὸ Γαλλικὸ Ρωμάντζο	» 164
Σ. Θ. Λάσκαρη Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ἐν τῇ Γερμ. Λογοτεχνίᾳ	» 108
Μαριέττας Μινώτου Βενετσιάνικη Ποίηση	» 85
Ν. Μουσουτή Ἡ Ἀγάπη τοῦ Μπραντὲς πρὸς τὴν Ἑλλάδα	» 168
Κωνστ. Ράδου Αἱ Γυναῖκες τῆς Ἐπαναστάσεως	» 34
Ν. Β. Τωμαδάκι Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ Γλῶσσα μας	Σελ. 4, 46, 81, 127, 161
Θ. Σ. Τζαννετάτου Πειρατικές Ἐπιδρομὲς στὴν Κεφαλονιά	Σελ. 8
Ἀλεξ. Φιλαδελφέως Ἡ πινακοθήκη Λοβέρδου	» 76
Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Διακοσμητικὴ Τέχνη	» 118

ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΡΘΡΑ

Θεοδ. Βελλιανίτη Ὁ Βενιζέλος ὡς Μεταφραστὴς τοῦ Θουκυδίδου	» 99
Β. Βεκιαρέλλη Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Βενιζέλου	» 146

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Εὐθ. Κουρούκλη Δοξασίαι περὶ ψυχῆς στὴν Κεφαλλονία	» 175
Ἀγλαίας Κυρμιζάκη Τὸ μαῦρο ριζικὸ (Κρητ. Παράδοση)	» 173

ΓΝΩΜΕΣ

B. de Brimont Γιὰ τὸ Φώσκολο	» 1
Giuseppe Ceccherelli »	» 55
Louis Roussel »	» 55

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Διον. Ζακυνθινὸ Ὁρκωμοσία πράκτορος τῆς Ρωσσίας ἐν Ἑπτανήσῳ κατὰ τὸ 1789	Σελ. 25
Διον. Ζακυνθινὸ Τὸ Μελόδραμα τῆς Κερκύρας τὸ 1836	» 56
Διον. Παπαγιαννόπουλου Bibliographie Ioniennē	» 186
W. Λαογραφία τῶν Ἰονίων Νήσων	» 91
Δ. Παπαγιαννόπουλου Βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις	» 134
» Βιβλιογραφία	» 178
» Ζακυνθία Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	» 90
Δημ. Φραγκόπουλου Ἰονικὸν Ἀριστεῖον Ἀξίας	

Η ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Μαριέττας Μινώτου Ἡ Ἰταλικὴ Φιλολογία καὶ οἱ Νέοι	» 134
Παύλου Φλώρου Ἡ σύγχρονος Γερμανικὴ Φιλολογία	»

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μιν. Κριτικὴ «στὰ Διηγήματα» τοῦ Στρατῆ Μυριβήλη	Σελ. 28
W. Κριτικὴ στὰ «Ἑπνια ὄνειρα» τοῦ Χρονόπουλου	» 60
Διον. Α. Ζακυνθινὸ Κριτικὴ γιὰ τὸ «Ταμεῖον Ἐξαγορᾶς Αἰχμαλώτων» τοῦ Λεωνίδα Ζώη	» 58
W. Κριτικὴ γιὰ «τὸ Παιδί στὴν Ποίηση τοῦ Παλαμά» τοῦ Γεώργιου Κατσίμπαλη	» 95
Ω** Κριτικὴ γιὰ τ' Ἀνιστόρητα τοῦ Μιχ. Ἀργυρόπουλου (Ρήγα Ραγιά)	» 139
Μιν. Κριτικὴ γιὰ τὸ «Παρίσι τῆς νύχτας καὶ τοῦ Ἑρωτα» τοῦ Θράσου Καστανάκη	» 140
W. Ἐθνικὴ λογοτεχνία (Γιάννης Σκαρίμπας)	» 186
W. Βυζαντινὰ κείμενα	» 186
W. Δελτίον Ἀκαδημαϊκοῦ Ὁμίλου	» 185

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

Ἡ ἀρχαιότερα τῶν ἐν Ἑλλάδι Τραπεζῶν

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1839.

—οο—

Κεφάλαια καὶ ἀποθεματικὰ Λίραι 850.000

Ἐξυπηρετήσασα ἐπὶ 90 ὅλα ἔτη τὸν Ἐμπορικόν, Ἀστικόν καὶ Ἀγροτικόν κόσμον τῆς νήσου.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Εἰς ταμιευτήριον μέχρι Λρ. 100.000.

Εἰς τρεχ. Λογόν καὶ ἐπὶ προθεσμίας ἀπεριορίστως.

Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων—Ἀγορὰ καὶ πώλησις χρεωγράφων εἰς τιμὰς χρηματιστηρίου—Δάνεια καὶ προκαταβολαὶ ἐπὶ ἔμπορευμάτων—Ἐκδόσεις ἐπιτογῶν καὶ ἐμβάσματα ἐπὶ Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ—Ἀγορὰ καὶ πώλησις ὅλων τῶν ξένων συναλλαγμάτων—Πᾶσα καθαρὴς τραπεζικὴ ἐργασία.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΝΕΣΤΛΕ"

Γάλα Βλάχας, Γαλακτοῦχος Ἀλευρον Νεστέλε, Φαρίνα ΜΙΛΟ

—ο Διαρκὲς Παρακαταθήκη ο—

Παρά τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙῳ Δ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ τῆς.

Λίρας 18,000,000.

Πράκτωρ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνώνυμος Ἑταιρεία — Ἔτος Ἰδρύσεως 1893.

Κεφάλαιον Λρχ. 100,800,000, Ἀποθεματικὰ Λρχ. 221,800,000

96 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΠΛΕΙΟΝΑ ΠΑΣΗΣ ΑΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

9 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚῳ,

(Ἐν Ἀμερικῇ, Ἀγγλίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Κίτῳ)

ΠΥΚΝΟΤΑΤΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ

ΕΚΤΕΛΕΙ: τηλεγραφικὰς ἐντολὰς ἀγορᾶς καὶ πώλησεως χρεωγράφων καὶ εἰς τὸ Χρηματιστήριον τῆς Νέας Ὑόρκης.

ΠΑΡΕΧΕΙ: πᾶσαν πληροφορίαν ἐν σχέσει μὲ τὰ Ἀμερικανικὰ χρεώγραφα
Σύνολον Καταθέσεων τῇ 31 Δεκεμβρίου 1928 Λρχ. 2,500,000,000

ΣΤΙΣ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Γ. ΚΑΛΕΡΓΗ
(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 22Α)

δίδει εἰς κυκλοφορίαν τὸ θανμάσιον

ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΑΡΚΟΡΑ

ΤΗΣ

“ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,”

Συνεργάζονται οἱ κ. Μπάμπης Ἀννίνος, Βάλας, Βουτυρεΐδης, Θεόδ. Βελιανίτης, Ρήγας Γκόλφης, Ἰωάν. Γρουπάρης, Στέφ. Δάφνης, Εἰρήνη Δεντρινού, Δ. Ζακυνθινός, Ἀριστος Καμπάνης, Διον. Καλογερόπουλος, Θράσος Καστανάκης, Γ. Λαμπρόπουλος, Phileas Lebesgue, Μιλ. Μαλακάσης, Σίμος Μεταξάς, Μαριέττα Μινώτου, Μυρτιώτισσα, Π. Νιρβάνα, Γρηγ. Ξερόπουλος, Κωστής Παλαμάς, Ζαχ. Παπαντωνίου, Διον. Παπαγιαννόπουλος, Ν. Πετιμεζάς Λαύρας, Μοῦσος Σιγοῦρος, Σωτήρης Σκίπης, Γεω. Σπαταλάς, Ψυχάκης.

Ἡ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ἡ ἐποχὴ του, τὸ ἔργον του, ἡ ἑπτανησιακὴ σχολή, ἀναλύεται ἀπὸ τοὺς ἰκανώτερους καὶ εἰδικώτερους ἑλληνας λογογράφους.

Στὶς 120 πολυτελεῖς σελίδες του θὰ περιέχει ἀκόμα τὰ καλύτερα ποιήματά του καὶ ἀριστουργηματικὲς μελανογραφίες τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸν Sargent.

== Θὰ τιμωρεῖται Δραχ. 12. ==

Οἱ συνδρομητὲς τῆς “Ἰονίου Ἀνθολογίας” θὰ τὸ λάβουν μὲ ἔκπτωση 50 οἰ, ἐκτὸς τῶν ταχυδρομικῶν.

Ζητήσατέ το ὅλοι ἢ γράψατε στὸν ἐκδότην

Γ. ΚΑΛΕΡΓΗ